

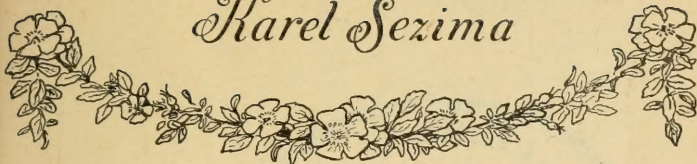
NAKLADATEL

JOS. RVILÍMEK

V PRAZE

Karel Sezima

Passiflora

Tiskem České grafické společnosti »Unie« v Praze.

I.

Přelétl jediným pohledem truchlivou zprávu ve stylu otřelém a strojeném, rouhavém skorem a jistě znesvěcujícím... v onom hrozném banálním slohu, jímž konvence se stejnou zručností dovede koncipovat reklamní annonce jako pohřební oznámení. A zasažen u psacího stolku tímto malým černým bleskem, který z tuhého couvertu šlehl mu v oči, mladý muž zafal rty a složil těžce čelo do dlaní.

— Hlubokým žalem sklíčení — — — — že se Všemohoucím zalíbilo povolati k Sobě — — — — paní Kláru Nellovou — — — —. Zesnula tiše, po delší trapné nemoci... — — —

Následovala řada rodinných jmen, lhostejných celkem jako teskný oblak ptáků, táhnoucích melancholicky spleenem jeseni, pod popelavou monotonií podzimkové oblohy.

Pavel Braun čekal dlouho hluchou tu ránu, která musila přijít... O den dříve či později, ale nevyhnutelně. Nemohla ho už nijak překvapit.

Ani slza se mu nevedrala do očí. Jenom složitý pocit prochvěl mu nitrem, prudký mráz jako by ožehl srdce a stavil krev v tepnách. Krutá bolest, jdoucí až k samému životnímu nervu. Ale i jisté uvolnění se v něm rozlilo po ustavičném enervujícím napjetí, jež ho mučilo tak dlouho... Dojem ztrnulého utkvění kolísavé půdy pod nohama, jak zúžil se náhle široký základ nejistoty v temný, osudový kruh neodvratného. A znovu a prudčeji výčitky zabušily na srdce. A v každé intenzivněji zastudil rozdíravý hrot sebeopovržení.

— — —

K pohřbu se nedostavil. Nenáviděl slavnostních smutků a obřadných nářků, okázalosti vůbec. Ani věnce nezaslal.

Teprve třetího téhodne po smrti Klářině odejel, aby položil na její mrazem už ztuhlý a zasněžený hrob kytici žlutých růží, které tolik milovala jeho přítelkyně. Bouquet čajových růží, zastřený černým flórem.

A vraceje se do hlavního města, hleděl na tanec sněhového pýří v rámci zamženého okna vagonu, na shonlivý rej vloček, rozechvělých, svítivých a hebkých, jež kladly se mu měkkým, jakoby laskavým chladem na duši, na bolest... v utišujícím dojmu čisté, nadzemské, duchové krásy — — A křísil v sobě vzpomínky té, které nebylo.

II.

Před více než dvěma roky navštívil o Velikonocích rodné město a starou matku, kterou neviděl už tak dávno. Nesl pro ni tenkrátě radostné překvapení. Hotovou blahozvěst opuštěné duši, chřadnoucí očividně steskem samoty a nenacházející přes to dosti sil, aby vytrhla se dávným zvyklostem a starému okolí a následovala syna, gymnasiijního suplenta, do jeho garconské domácnosti. Tehdy však měl už Pavel Braun určitý slib, že počátkem nového semestru povolán bude k výpomoci na střední ústav ve svém rodišti.

Přišlo to i jemu svrchovaně vhod. Věděl, nebude to na dlouho . . . nějaký rok a pak zase zpět, do hlavního města. Dík několika známostem, jichž

získal si jako informátor v rodinách, požívajících značného vlivu na oněch místech, kde předla se nit jeho osudu a kariéry, mohl spoléhat na návrat zcela bezpečně.

Těšil se, že hned počátkem prázdnin bude se moci přesídlit do Kostelce nad Lesy.

Co plánů rázeni vyrojilo se mu v hlavě! Vytrhne se na čas ovzduší velkoměsta, prehne jeho otráveným výparům a uhelnému dýmu, chorobnému jasu elektrických světél, bzukotu tramwayí a rozčilujícímu šumu promenád... Unikne kavárenskému tlachu, žurnálům, veřejnosti... a zcela se oddá rozkoši osamocení, kouzlu tichých chvílí, koupeli světla. A sobě... sobě především.

Filosofický doktorát... dokončení vědecké práce, jejíž rukopis, dávno započatý, už trochu dlouho odpočíval v jeho stolku... snad i habilitační spis... To byly tak první stanice, k nimž chtěl rozehnat znavený mechanismus mozku, až spláchne jej slunce a příboj nových dojmů. Až prsa nassají se pryskyřičného léku lesních tišin a uštvané oko uklidní se dálkou širokých perspektiv...

Bylo mu ku podivu svěže a volno v těch představách.

Teplým zrakem hleděl z otevřeného okna pokoje do krajiny, sotva že chvílemi odpovídal mechanicky na otázky matčiny... Bože, takové zpola starostlivé, zpola jen dětinně hovorné otázky, jež

se točily kolem všeho a odpovědi beztoho ani nečekaly...

Den byl mladý, vonný a světlý. Nebe jako z lehké perleti přecházelo jemně do zelena, slabě otepleno bělavým dechem oblak. Linie obzoru mizely úryvkovitě v trhající se mlze, jako by unikaly místy roztržité mysli. Bledá, krajkově jemná zeleň rašila všude... na záhonech dole v zahradě, na lukách, na lesnatých úbočích. Mladě rozvité listí, jež zdálo se mít dychtivé oči, plné udivené touhy.. Trpce sladká jeho svěžest mísila se v syrové výpary rozhrnuté prsti, leptané už ostrou vláhou jara.

Vítr zavlhlý a hedvábný jako dotek čerstvých dívčích rtů povíval kolem skrání — —

— Víš-li už? Klára... běloučká Klára z pošty se vrátila. Psala jsem ti přece, když se provdala, pravda? A teď, považ, odešla od muže... Povídají, že s podkopaným zdravím, zlomena na těle i na duši...

— Klára Lutnových — —?

— Ovšem. Provdaná Nellová... Přišla si domů, myslím, pro smrt... —

Tak zaléhavě padla do duše ta novina, tak těžce a rovně do plné citlivé její hloubky. Jako závaží olovnice.

Braun instinktivně vzepřel se síle toho pocitu.

Bah, rozcitlivění člověka, který po dlouhém čase octl se v ovzduší, kde prožil své dětství —

a diví se naivně, že nanalezl vše ve starých kolejích. Dojímá se nad osudem mladé duše, k níž připínají se náhodou vzpomínky jednoho dvou let, nejkliďnějších snad v jeho životě.

Hm — ale to nevysvětlitelné při tom. To neústupně záhadné, co tak žízňivě prahlo po světle pochopení...

A pak ten horečný stesk, který ho přepadl a jemuž marně se bránil — —

V náhlém rozkladu nálady, pod stínem neviditelných oblak sesmutněl Braunovi celý kraj.

Nevnímal více lehkého smíchu vod a vlahé záře zeleni, neviděl vši té rozechvělé hry časného jara ve vzduchu. Byla jen bledá mlha nad křehkou, umrzlou travou... a kytky akátů, zcela holých, tonuly v ní... a vše plulo v takovém bolestném, nějak duševně zbarveném světle. Lehký vítr zněl mu pojednou jako nářek květin, raněných pozdním mrazem... Postřehoval v něm i hořkost, jež zdála se prouditi z mízy stromů... i matný, vzdouvavý tón hniloby, vanoucí z doła odkudsi...

Zachvěl se chladem.

Přirazil prudce okno a beze slova, mdle svezl se na pohovku u okna. Polou sedě, polou leže zcela se oddal zapadlým dojmům...

Matka už ho nevyrušovala.

... Je znaven cestou... Potřebuje odpočinku — —.

Ztichnuvši ve starém rodinném křesle, potaženém černou koží a velmi už odřeném, mlčky jen vychylovala zvadlou hlavu s vybělelými, ke skráním hladce sčesanými vlasy do záře západu, který skláněl se pozvolna nad lesy a slabou karmínovou rudí podbarvoval šedou intimitu pokoje. A jen tiše se hřála v teple myšlenky, že bude mít tedy Pavla doma, zase doma.

III.

Ne — musil si něco objasnit, učinit zřejmějším.
Nevyhnutelně —.

Braunovi nešlo to nijak z mysli po celý týden, jež ztrávil u matky. Drželo, stlačovalo ho to neústupně, jako nedají vodní řasy vyplouti tonoucímu...

Nebyl však zcela prost jistého jímavého kouzla ten zahořklý smutek.

Představoval si ji, malou Kláru, jak znal ji z doby, kdy byl ještě informátorem na poště. Dvě léta, dlouhý průvod mírných harmonických hodin... bezvýznamné příhody a okolnosti, zcela již odlehlé... vše zabarveno novým melancholickým jakýmsi odstínem proudilo mu paměti. — —

Byl to jemný, rozkošný tvor s dlouhým vrkočem vlasů, plavých a hebkých, plných jakoby rozehvělého slunečního poprašku. Rozpuštěny spadaly jí těžkým, bledězlatým proudem až k pasu. Tvář výjimečně krásná, ozářena velikýma černohnědýma očima, jejichž těžkomyslnost tak podivně kontrastovala s mladým světlem čela a kvetoucím tónem pleti, s malými okrouhlými rty, vlahými a čerstvými, zvonícími smíchem perel, rozprchlých po šňůře... Měla měkkou oblost a elasticitou pevnost polodětského dívčího těla, drobné, rozkošné pohyby a lehký krok oživené a tančící květiny. Hlas její zněl chvějícím se melodickým timbrem, stále jakoby pod stříbrnou klenbou.

Vše bylo na ní květinově něžné a vonné... vše jako zosobněné mládí, čistota a gracie... Vše tak dívčí, d í v č í...

Braun vyučoval ji tak skorem všemu. Jednomu, dvěma moderním jazykům, trošce historie a literatury, trochu i kreslení od ruky — všemu, co zahrnuje se pravidelně pojmem všeobecného, povrchního a nehlubokého vzdělání děvčete z dobře situované měšťanské rodiny. Tak tomu chtěla její matka, tak podvolil se tomu bez hlesu i její otec.

Klára měla časně probuzenou inteligenci, dětský takt, hluboký a citlivý, neochromený životem a utrpením. I věci, jež byly nedostižny jejímu roz-

umu, dovedla vytušit instinktem jemného zvířátka, jako hedvábnými motýlími tykadly. Maje ji po boku, zakoušel Braun tichou, egoistickou rozkoš delikátního pozorovatele. Pil lehkou broskvovou vůni jejích rtů, šeříkové výdechy vlasů, resedový parfum dívčího šatu. Přednášel a vykládal jí suše, věcně a s rezervou, přizpůsobuje se, jak dovedl, jejímu rozhledu, ale snaže se instinktivně vyvolat silný dojem. Miloval chvíle, kdy podařilo se mu zcela ji upoutat, kdy v její tváři ztrnulo na chvíli vše a žily jen krásné, veliké, tázavé a pozorující oči. Vážné a moudré zorničky, jež uhodnout a vyčíst chtěly ještě z jeho rysů a gest, co zamlčela snad ústa . . . Někdy ho přiváděla až do rozpaků.

Tolik věcí bylo záhadou jejím smyslům bez zkušenosti, zázrakem jejímu užasle rozšířenému zraku srny, jež poprvé vyběhla na pokraj obory a stanula náhle všeka zdivena novým tím světem, prostřeným u jejích nohou.

Pln zájmu naslouchal Braun jejím podivným a dojemným výkladům světového divadla, které cíp za cípem sám jí odhaloval.

Postřehoval v nich kouzelnou resonanci vlastních slov, neuvědomělý reflex svých nálad, jak chytly jej roztřesené vody mladé čerstvé dívčí citivosti. Ozvěnu vlastních myšlenek, jež jemu samému zdály se už chudé a vyprahlé a které vracely

se mu teď jakoby zavlhle svěžestí jejích rtů . . . Důvěrná bílá vůně střela se mezi nimi. Braun cítil se rádcem mladé dívky, budovatelem její povahy, učitelem jejího vkusu. A pro sebe zase nacházel u ní něco, čím mohl se prodírat jako rozkošným živlem, v čem mohl si zhluboka oddechnout, sebrat mysl a osvěžit hlavu, znavenou abstrakcemi.

Ožíval v její přítomnosti jako vadnoucí strom, skropený deštěm.

Znenáhla stával se svědkem kouzelného rozvoje dítěte v ženu. Pokojná klidem mládí a rozpačitá už dospělostí probouzejících se smyslů, v oné nesmírně sensitivní periodě pukajícího poupěte, jevila Klára celou bezděčnou nedočkavost plného rozkvětu. Zrychleným růstem, téměř přes noc dospívala před zraky svého učitele.

Suché, křehké gracility děvčátka tuhly ve vláčnou pružnost mladičké krasavice, dětská příkrost posunků jihla v nevědomky smyslné vlnivosti pohybů, v rodicích se tvarech ranného panenství. Lehký, jenom pletí jdoucí a prchavý ruměnc dítěte prohluboval se pozvolna v purpur ženského studu, v němž zdála se rozkvétati všeska krev snadno zranitelných tepen. Oči její zářily jako

studně životní touhy, rty její byly rozpuklé jako číše, připravená čerpat... Krásné, červené a dráždivé rty, plné sladkého vzdoru a touhy po přemožení, napjaté jako obloučky luku a pootevřené k bezvědomým polibkům. Patnáctiletá Venuše... tělo, které formovalo se už pro lásku. Půvaby, až srdce bolelo.

V tisíci jemných drobností klestil si u ní cestu rozkošný mateřský pud. Jak ošetřovala několik keřů, vzrostlých ze semen, jež za dětství ještě zasadila v zahradě pod ovocnými stromy! S jakým něžným úsměvem citlivých dětí ovazovala a ukládala štěpy na zimu a jak se roztruchlila nad každým, který ani její péče nedovedla uchrániti před mrazy...

Ale nade vše ráda měla malé děti ze sousedství. Rozdávala jim přes hradbu merunky a oříšky, vodila je na sad, nejmenší brala na klín a hýčkala v loktech. Často překvapil ji Braun, když chovala takové malé plačící stvoření a vyhrožovala mu s roztomilou opravdovostí, že mu umře, nebude-li hodné...

Jako tvar perly v nachu lastury vznikalo, rostlo v ní dřímotně a neuvědoměle tajemství procitlé ženskosti. Jistá panensky prudká a plachá odmítavost, mimovolná distance a uzavřená ostýchavost mladých smyslů jako křehká vrstva ledu, pod kterou tušiti lze lehké chvění vody... pohledy, plné

snivé výmluvnosti pod obočím jemným, hustým a živým... to prozrazovalo vše, co ona v hlubokém dívčím svém bezvědomí ani netušila — — že na dně této drobné bytosti neuvědoměle žije krásná veliká touha, jež uvolněna dovedla by otevřítí celé nebe štěstí. Genius ženství...

Tak palčivě svěží byly ty minulé dojmy jako broskve pod odhrnutým lupením nebo jahody ve stínu. Braun oddávai se jim s celou slabostí a mdlobou vzpomínek, s celým bezděčným illusionismem samotáře, zasaženého střízlivou trpkostí přítomna. Marně... Jako refrén zádumčivé písně znělo mu do nich melancholicky několik slov, pronesených hlasem matčíným, tichým, ustaraným, skorem pověřčivě bázlivým hlasem:

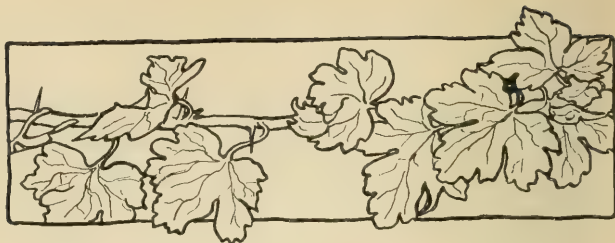
— O d e š l a o d m u ž e...

Nedovedl si nijak srovnat v mysli to krásné, smyslně vřelé děvče, plné důvěry, s takovým pokladem vážnosti v srdci... a onu desillusionovanou ženu skutečnosti, jejíž truchlivý přízrak zašeřil se naň ze slov matčíných...

Také trochu kruté zvědavosti se v něm nítlo, a byl by nejraději hned, ještě o svátcích navštívil starou poštu. Měl na to dosti práva jako dobrý známý. Ale vzdal se prozatím úmyslu, který ho na chvíli cele zaujal. Z obavy, aby v nenadálé jeho návštěvě nevyčítal někdo onen atom vtíravého zájmu zvědavce, jehož on sám dobře si byl vědom.

Ano, vyčká raději, až se počátkem prázdnin přestěhuje nadobro a zdomácní zase poněkud v rodišti...

IV.

Nebyly veskrze světlé Braunovy vzpomínky na dobu, na kterou svěřili jeho vedení Klářin procitající intelekt. Ob čas i drsnější dojem provanul tichým bezvětřím pokojných hodin a týdnů; leda-cos ještě ve vzpomínce zabořelo.

Braun býval již dříve vychovatelem v několika rodinách, kde bylo mu pozřít mnohé trpké a jitřící sousto. Poznal život černý a tvrdý, nebyl vůbec nikterak zhýčkán. Ale zde vše nějak citlivěji se ho dotýkalo. Měl jakoby choulostivější pleť a dráždivější čivy pro vše, co tu kalilo jeho skromné radosti bez nároků, jeho tiché, neujasněné touhy, které odřikání nevehnalo dosud na dráhy bolestného uvědomění...

Byla to hlavně matka Klářina, paní Teréza, příliš zvyklá dávat na jevo svůj odpor nebo náklonnost ke komukoli, která nedopřávala Braunovi požívat nerušeně rozkoší diskretního přítele mladé dívčí duše. Brauna pobuřovala úsečná její laskavost, lehký, jen tak v koutcích úst hrající úsměv despektu a podjatosti, úsměv, který jen ještě o nuanci uštěpačnější měla i pro sluhy... Podnes cítil nepříjemný dojem řídkých hovorů, které s ním zapřádala: s bodavě přimhouřenými šedými zraky za zlatým lorgnonem na perleťové rukojeti, s příliš patrným vědomím milosti, prokazované chudému studentu. S celou impertinencí krásné ženy, uvyklé klidití obdiv a pástí se na cizích rozpacích...

Dcera zchudlého šlechtice, starého majora ve výslužbě, tonoucího ve dlužích až po špičky bílých, svislých knírů, dlouhých a zahrocených jako palaše... hrdá na starý rodinný erb, zrazený z donucení otce pro muže, staršího o dvacet let než byla ona, který vyhlédnut byl, aby starému kavaleristovi pomáhal na nohy, podražené podagrou a různými čestnými finančními závazky... plná zlostné pýchy krasavice, již souzeno uvádát na venkově, paní Teréza dávala znát svoji převahu citelně celému okolí. Jejimi nevyčerpateľnými rozmary trpěl na poště kde kdo. Byla postrachem služebnictva v domě, zahradníka na sadě, vozků dole v nádvoří i úřednictva v poštovní kanceláři,

kam také vpadala občas jako nádherná šelma, rozvířila prach úřadovny a nervy, odsouzené tlíti v něm... a odcházela pyšně, zůstávajíc ve svých stopách hrůzu i obdiv své krásy a zlomyslnosti.

Nejvíce zakoušel od ní její choť, starý poštmistr Lutna. Byl jemný znatel života a žen, filosofický gourmand s tenkými rty a měkkými, řídkými vlasy, s jemnými vějířky vrásek kolem očí. S jistou staromodní, skorem rokokovou lehkostí, jevící se i ve starosvětské finesse jeho úboru, ve střihu dlouhých kabátů a tvaru vysoko podvázaných nákrčníků, na nichž ustýlal pečlivě holené bradě, třesoucí se chvílemi v podivných jakýchsi nervových záchvatech... Vášnivý hráč na violoncello, numismatik a sběratel starožitností... bytost passivní a zapadající nějak vedle své ženy. Vybledlý sanguinik, trpíval časem krvácením z plic a nespavostí, proti níž stále častěji utíkal se k morfiu.

Paní Teréze byl příliš lehkou mincí tento opozděný galantní abbé; pohazovala jí pohrdlivě a smála se krutě žalostnému tónu, jakým zvučela pod jejími údery.

Oba byli lidmi zcela erotické struktury. Ale spjati manželstvím, plným plemenných neshod, žili v ustavičném napjetí, jež dráždilo jednoho a ubíjelo druhého.

Z bílých, dychtivě rozevřených chřípí paní Terézy, z velikých rudých jejích rtů, vyběhlých

v ohnivý smyslný květ, dýchal život jako prudká, podmaňující vůně. Plný, nespoutaný život, vášnivý a horečný... Ty její skvostně opovržlivé, tvrdě neúprosné rty! V nich soustředila se celá nenasytná její duše, všecko bezuzdné její tělo, všecka její erotická posedlost a nezkrocenost. Celá dravost jejího pohlaví. Ale i všecko bohatství racy žilo v tomto skvostném granátovém výkroji, hrubá vášeň a brutální svůdnost vedle vybrané delikatesy, vrozené a nenapodobitelné. Hlava její, kterou jako nádherná rudá hříva korunoval vlas barvy ohnivých lilí, s profilem, jenž měl cosi byzantského, despotického a tyranského v příkře lomené křivce, seděla na mocné šíji těžkého mramorového zrna pleti, nad krásně modelovanými rameny s leskem tavícího se sněhu, jež tak ráda stavěla na odiv. Vysoká, neochvějná ňadra... boky, plné elektrických jisker... ruce knížecí, mdle bílé se štíhlými prsty a opálovými nehty, ale s tahy dravčími...

S tímto tělem, jemuž jedině sloužila a které jediné dovedla zbožňovat, provozovala pravý umělecký kult, hříšný a rouhavý. Milovala dlouhé hodiny mdlých, vřelých koupelí... lenivé chvíle česání, kdy mohla rozpuštěnými vlasy halit královský majestát svých beder jako drahocenným pláštěm, a polonahé boky šlehat jako řeřavými kovovými hady... Milovala opakovanou rozkoš, s níž

desetkrát denně svírala bezvadný peň svého těla, širokou hrud' i ohebný dřík v pancíře korsetů, forem co nejsmělejších a nejdobrodružnějších... Jako rozmařilá orientálka protahovala se v hlubokých černých hedvábech podušek, na pohovkách, jež byly jako triumfálními vozy jejich dokonalých úspěchů a bez boje dobytých vítězství. S lenivou grandezzou těkala celým domem, kterým stále zněl horký, hýřivý a jako nahý její smích...

Opovržení, jež cítila k svému manželu, stupňovalo se u ní s lety ve zjevnou už nenávist. Byla by ho chtěla zničit, sama svou silou, udolat ho, vyssát až na slupku. Vysoukat mu nervy z těla, vystřebat mozek z lebky. Mít jej tak před sebou docela, docela prázdného, svíjejícího se, jako červ pod její patou! To byl sen, který živila v sobě i po narození jediného jejich dítěte, Kláry... sen, jehož uskutečnění nebylo snad daleko ani tužeb jejího muže...

Pan Lutna skláněl pokorně hlavu pod spárem této sametové tygřice jako nevolník, nedbaje, že mu při tom pomalým, ale nezastavitelným proudem unikají z těla poslední krůpěje řídké krve. Bylo mu zvláštním, mrazivě jímavým požitkem, ovinula-li mu paní Teréza kolem šije jeden ze svých dlouhých vrkočů, jehož zlatý konec dala hrýzti jeho zubům a smyčku takto utvořenou stále pevněji utahovala kolem jeho krku. Nechával se bez hlesu

škrtit strašným tím poutem... bičovat jezdeckým bičíkem, mrskat důtkami, šlehat knutou na psy... Šlapat po sobě jejíma drobnýma nožkama v černých hedvábných punčochách a intensivně bílých střevících s vysokými podpatky. Sluhové a kancelářský personál vypravovali si o tom s úsměškem neuvěřitelné podrobnosti.

Časem však odvážil se přece dobrovolný otrok bouřit se proti tyranii despotky. Byly to výbuchy žárlivosti, jež vlávaly náhle sílu slabému jeho srdci a popouzely pokleslou vůli k odporu, zoufalému jako boj ochromeného ptáka s hadem. Hostiny, dýchánky, plesy, společné vyjíždky na saních... celý ten koncert maloměstského přepychu, v němž paní Teréza se zbytečnou virtuositou hrávala prim hned od první chvíle svého objevení... bylo toho právě dosti, aby nevyhasinal šířavý oheň, jenž trápil starého poštmistra a vybuchoval ob čas proti mladé paní jako zažehnuté podkopy.

Paní Lutnová dovedla rozpalovat kolem sebe žádosti... Ústa vysychala před jejím pohledem, její úsměv vrhal plameny do krve mužů. V lenivém triumfu vládla nad galantní smečkou svých ctitelů, většinou důstojníků kostelecké posádky, k nimž přidružila se časem i některá lehkokrevnější místní veličina. Advokát, právní přítel jejího muže, mladý lékař, povoláný někdy k naléhání mladé paní místo starého rodinného chirurga, je-

muž ona ani za mák nedůvěřovala, kaplan-zpovědník paní Lutnové nebo Klářin katecheta, jehož bylo nutno pozvat časem na láhev vína a poptati se na pokroky děvčátka v nauce Kristově... Někdy i nezkušený poštovní praktikant zatřepetal se bezmocně v jejích sítích a mohl mluvit o štěstí, nestál-li ho žert paní Terézy více, než trochu setřelého pelu mládí... Jindy jako těžká, tupá moucha vrazil do heboučkových jejích pavučin i silný, opálený a zarostlý vozká...

Mezi oběma manžely docházelo proto k strašným scénám. Starý pán ztrácel smysly, chvěl se jako list a v náhlých záchvatech zuřivosti, mezi zimničně přerývanými větami kleteb mstil se za příkoří, která bez odmluvy snášel celé týdny.

— Poběhlice... sípával. Vyssáváš mi krev... otravuješ vzduch v mém domě. Zabíjíš mne —. Dítě kazíš. Víím, překáží ti starý muž... Nemůžeš se už dočkat — — zmije! Ale nejásej před časem. Mám ještě dosti sil, roztříštiti ti lebku...

Smála se mu hysterickým smíchem, odpovídajíc proudem urážek, krupobitím potupných slov, jaká jen ženy dovedou nalézat.

A znenáhla strach, který chtěj nechtěj pocítovala ze zuření starcova a jež stěží toliko maskovala strojeným klidem, jihnul v rozkoši vítězství.

Stokrát už vytáhl ubožák ze zásuvky psacího stolu drobný revolver a mířil jím proti její hrudi.

Ale pod suggestcí jejího šedého zraku zachvěla se mu zbraň ve dlani a on vrhal ji k jejím nohám... s prosbou odsouzenec o rychlou smrt.

— Zab mne, zab.... ale nemuč mne, prosil, jektaje zuby. Anebo muč mne raději, ano, týrej mé ubohé tělo. Jen duši, jen tu upal najednou. Jediným douškem ji vypij, ukrutná... jenom té dlouhé, té nekonečné trýzně mne zbav...

Ona jen tím divočeji tančila po jeho srdci. —

Ale obava, že by staroch přece někdy uskutečnit mohl své hrozby, naučila ji opatrnosti.

Byly chvíle, kdy mívala plíživý krok a nahrbený hřbet šelmy, bázlivé a lstivé, vycházející na lup za šera... Tak vlekl se často s večerem její stín nejtemnějšími stezkami sadu nebo galerií, spojující poštovní budovu se zahradním pavillonem — —

O všem věděla i malá Klára, na niž cynismus matčin nijak se neohlížel. Až počal docházeti na poštu Pavel Braun a snažil se odvracet dítě šetrně od trapných výstupů mezi rodiči. Od stálého toho napjetí a boje, který hrozil předráždit i čivy děvčátka, ustavičně rozrušované, a hlubokým dět-

ským hořem jako suchou výhní spálit nejdražší látky jejího srdce.

Paní Teréza byla Kláře matkou bez něhy a přítulnosti. S celou maníí zvrhlé opičí lásky byla by snad milovala dítě, do něhož byla by mohla vložit všecku svou ctižádost a pýchu. Touživala vždy po síle, smíšené s roztomilostí, po malém dravci, rozeném vojínu, jehož tělo již z mládí bylo by mělo obrys síly a tvář dávala tušit profil, jaký vídala paní Teréza na napoleonských mincích ve sbírkách svého manžela. O malém despotovi snila, který byl by rozbíjel své hračky, jehož zuby byly by vše zkousaly a ruce po všem se vztahovaly... který byl by uchvacoval celý dům. Ano, hoch, zplozeného třeba cikánem, byla by milovala jako lvice.

Jemné, štíhlé a křehké dítě, jakým byla Klára, děvčátko se zrakem nymfy, údy gazelími a pleť průsvitnou a hebkou jako plátky magnolií, lichotilo málo její mateřské pýše. Nedovedlo nikdy vyhladit v ní vzpomínku na manželství bez lásky a úcty... vědomí, že zplozeno bylo měšťákem, pokorným a oddaným tvorem, kterým ona opovrhovala...

Když bylo Kláře necelých patnáct let, zemřel náhle starý Lutna.

Po scéně s paní Terézou, výstupu prudším než kdy jindy, postižen byl neobyčejně silným návaem chrlení krve. Praskla mu v plicích jakási céva, a starý rodinný lékař, přivolaný na rychlo, nedovedl už pomoci.

Braun vzpomínal dosud živě na poslední chvíle Klářina otce.

Bezděky, nesen zmateným vírem pobíhajících postav, octl se tehdy v pokoji, kde umíral starý pán, shroucen ve vysokém voltairovském křesle. Sádrová maska s vypouleným okem, ztrnulým jako zkalený email, dokonával v chirurgově náručí, Kláru polo ve mdlobách u svých nohou.

Paní Teréza, tvář rozhořelou ještě vádou, vyděšena, ale neusmířena, triumfovala nad ním jako barbarská cařice nad ubitým nepřitelem.

Bílý letní šat, v němž uvítat měla za chvíli hosty k ohlášenému dýchánku, potřísnil jí prudký proud krve, vytrysklé z úst mužových. V očích temně sivých jako bouřlivé mraky hořel jí vztek, stupňovaný lítostí nad zničeným úborem.

Omyla si zkrvavené ruce vodou, zbylou v láhvi, v níž namáčeli obklady pro umírajícího. Pak jala si rozčileně upravovat vlasy před zrcadlem. Obraz, hloubící se do hladiny skla, zdál se portrétem v bronzovém rámcí, jehož forma opakovala ovál

její tváře, malované jako ohněm — s takovou brutální vervou a prudkostí štětce.

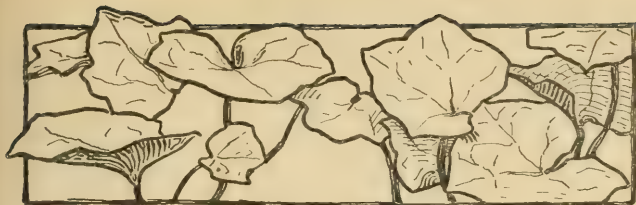
Spatřila opět krvavé skvrny na svých prsou, vztek znovu jí zalomcoval tělem, zalitým horkou oranžovou září říjnového odpoledne. Jehlici, vypadlou ze vlasů, celý zlacený a ostrý její čepel zlostně jako dýku zarazila do účesky. A hledíc přes rameno na agonii svého muže, zasykla poslední slovo, poslední urážku, kterou chtěla mu vrhnout do tváře na cestu neznámem...

— Pse!

Lutnův zrak, ztrhaný a vyhasínající, ssál naposledy lačně její obraz. Stočil se k ní vděčně jako oko ubitého zvířete, lízajícího zbraň i ruku, jež ho proklála.

Byl tak neskonale ubohý ten pohled umírajícího, že paní Teréza propukla nad ním v smích. V strašný, bezuzdný smích, otřásající celou pyšnou její postavou, jež zdála se v tu chvíli vyplňovat prostor a zastiňovat okna. Její prudká hlava pod vlasem, uvedeným v nelad rukama, hněvem se třesoucíma, byla hrozná jako tvář Gorgóny.

V.

Krátce po smrti starého poštmistra odešel Braun do Prahy dokončit studia. Patnáctiletou Kláru poslali do kláštera.

Tam zmizela Braunovi docela její stopa. Nešel se od té doby se svou klientkou a sám také nikdy se nevyptával po jejích osudech. Ostýchal se z podivné delikátnosti a úzkostlivého jakéhos vnitřního studu, hraničícího až na žárlivost.

Když přes to dověděl se v Praze nenadále o jejím provdání, nezměnilo to pranic na obraze, který uvykl tvořit si o ní ve vzpomínkách.

S pietou středověkého mnicha, pracujícího na iniciále, dokresloval si v duchu rozvoj její krásy, kterou teprve potom plně pocítoval, když oddálila

mu ji mlha let a propast prostoru. Jako na drahou mrtvou na ni myslil, zkrásnělou a očištěnou snem dalek. Několik melodických záchvěvů jejího hlasu slyšel bloudit dusnými komorami mozku, otisk jejích kroků, něžný reliéf celého jejího těla, zdálo se mu, jako by stále znamenal v prachu svého srdce. Její zvyky, gesta, slova, všechny projevy mladé, rozkvétající bytosti jako jemné ledové květy lpěly mu na duši a nemizely v nízké teplotě jeho vnitřní atmosféry.

V tichých, chladných hallucinacích snášela se k němu za nocí, víc duše než obličej, měsíční vidina, chvějící se lehounce... Byla mu bytostí jemnějšího plemene, paprskem světla, výdechem vůně....

Uvědomil si konečně tuto opozděnou náklonnost ke kouzelnému fantomu. A zdálo se mu, kdyby ji byl měl skutečně, mladou, vášnivě vřelou a vonnou dívku, nebyla by ho tak rozněcovala. Jeho nemožné touhy vzdalovaly se krevnatých a kypřících tvarů, jež ničily v něm všechno podráždění erotické. Mysl prahla toliko po formách dokonalých, rozechvívána jen měsíčním pelem a lehkou vůní Illuse.

Zprvu jímal ho Fantóm čistě jenom teskným kouzlem vzpomínky. Později uvykl vkládat do něho vše, co zdálo se mu jemným a křehkým v ži-

votě, vše zářivé a nedotknutelné, vše, co mělo nádech snu a odlesk věčnosti.

Tak rostla v něm ta malá bytost v zosobnění něčeho, co vymykalo se z rámce jeho přesně ohraničených názorů a ustáleného citění. V syntésu všeho, co v podivném a nedůsledném protikladu jako odpustitelnou malou slabost trpěl na své účelné a pozitivní mentalitě, promíjel shovívavě sám sobě.

Teprve zpráva o návratu Kláirině od muže dala mu poznat i celý děs smutné erotiky, kterou v něm roznítil jeho idol. Probuzen jako z hlubokého snu, poděšen náhle netušenou hloubkou toho citu, chimerického a skorem mrtvého, který sunul se léta pod jeho vědomím, v dlouhém bezvětrí srdce... cítil pln hrůzy, v jakou strašnou osamělost se zapředl.

Ostatně nebyl to právě Osud.... utěšoval se sám. Byla to jen lehká Episoda mladých dnů, s teskným, jímavým echem, prodlouženým poneháhu až do zralých let mužnosti. Ale byl to spolu téměř jediný jeho zážitek s ženou.

Braun opanovav záchvaty prvního mládí, dozrál nikým nelíbán, čistý stále jako dítě. Tato čistota, stupňovaná až k askesi, zapustila v něm na konec kořeny hlubokého odporu k realitě vášně. Otráven

bezejmenným hnusem prchal před každým fyzickým požitkem, prve než okusil sladkosti plodu, jenž se mu nabízel.

A tak ustálilo se v něm něco, před čím ženy pociťovaly bezděky jistý odstín nevole. Nějaká suchost citu a kornatost srdce, kterou si sám časem vyčítal. Cítil, jak styk jeho se světem a lidmi pozbyl bezprostřednosti, jak je něčím přerušován, jako by se vrstva zeizujícího ovzduší kladla mezi něj a jeho okolí. Mlha průhledná, ale neprostupná.

Stal se samotářem — ani toho nepozoroval. Překročil hranici svých čtyř a dvaceti let a přestal vyhledávat i společnost několika mladých umělců, s nimiž stýkal se až dosud. Předčasně sestárlý cítil osten závisti mezi těmito hazardními nadšenci, kteří byli přece jeho vrstevníky... Už i hluk velkoměsta počal ho omamovat. Nerad spouštěl se z mnišského ticha svého pokojíka dolů, do ruchu ulic a křižovatek. Vedlo se mu tam jako propuštěnému vězni, jehož rozčiluje ten náhlý příboj světla a zvuků, šum a kolotající proudy promenád.

Chodil cestami abstrakcí a nepřipadlo mu ani, že je i jiný život, mnohotvárný, zvlněný a pohnutý, lákající a zraňující. Zavřen ve své mansardě, v studeném čtyřhranu jejích stěn, neopouštěl knih, než

aby osvěžil hlavu a načerpal se vzduchu. Pracoval a četl většinu dne, občerstvuje se chlebem, vínem a čajem.

Rozděлил si veškeru činnost s takovou pravidelností, že v nitru jeho nemohly naléztí místa ani nuda ani tesknota. Práce a odpočinek, střídající se jako den a noc, přesné rozvržení času i sil — to byl tak jeho životní systém. Primitivní, ale bezpečný, doufal. Nezměnil ho proto valně, ani když dosáhl později místa učitelského na kterémsi předměstském gymnasiu.

Stal se záhy členem redakce lexikonu a přispíval do něho články ze svého oboru vedle časopi-seckých artiklů, jimiž plnil sloupce několika měsíčníků. Krom toho redigoval stálou týdenní rubriku rozšířeného denního listu. Pořizoval do ní bibliografické přehledy, výpisky z cizích žurnálů a revuí, referáty o vědeckém ruchu za hranicemi. Tu a tam psal i recense o domácí belletristické produkci. V těch jevil se jako jemný psycholog, jemuž vadila jen trocha dogmatičnosti a pak... nedostatek intimnějšího poměru a prožitého vztahu k umění. Bylo příliš patrné, že literatura není mu nikterak srdeční záležitostí. Měl pro ni jen suchý, akademický interest, slídívý učenecký zájem, skorem soucit a útrpnost... Čítal s očima chladnými, bez rozkošného neklidu a sladkého napjetí v nervech, bez srdce otevřeného a vzdávajícího se povolně

bezprostředním dojmům lektury. Takovou korektní ledovou vážnost mladého doktrináře cítit bylo v jeho úsudcích filologa, třeba moderního... takový sychravý chlad, čišíci ze studeného mé-tieru literárního historika. A spolu bezděčný smutek člověka, který nikdy ani nežil...

Dovedl se rozpalovat toliko pro idee... a i pro ty jenom potud, pokud byly jemu blízké. Znal jen tichá, chladná nadšení mladého učenice, studené ohně mozku, fanatismy myšlenek.

Tento způsob života odpovídal docela i účelu, jež si vytkl, a methodě, kterou snažil se ho dojíti.

Pojímal existenci dokonalého člověka ne jako každodenní zmatenou činnost sil, ovládaných nevypočítatelnými okolnostmi — ale jako zapjatou a pevnou souvislost, jako vědomou a účelnou práci. Chtěl mít z duše krásný členěný organismus, ocelový stroj, který šel by přímo a rovně a dovedl by vzdorovati prostředí i jeho vlivům, zpracovával by je a assimiloval pro sebe. O pevné, ocelové psychické konstrukci snil, kde vše bylo by vypočtené, logické a bez mezer, kde všechny páky, kolečka a hřídele zapadaly by do sebe pravidelně a bez úchylek.

K tomu pokládal za nutné tvořit sebe den ze dne, neúnavnými úvahami, soustředováním a odmítáním. Zkoumal na sklonku každého dne, jaké nové schopnosti v sobě odkryl, jakými myšlenkami obohatil své duševní zásoby. Analysoval se stále jako pod skly citlivého drobnohledu, rozhodoval, které síly jsou složkami škodnými a ty byl by si přál vyloučit navždy z celkového mechanismu své bytosti.

Chtěl tlumit žádosti příliš sobě odporující, udržovat city na jistém střízlivém stupni a neztrácet nikdy vědomí na sebe... Rozvíjet jenom dobré energie a nenechávat nic zkaženého v celku z absurdní šlechetnosti nebo soucitu dokonce.

Toužil vymanit se vůbec z poroby sebe, z otroctví slepých pudů, ale ani zevně nesloužiti nikomu. Nepodporovat cizí slabost, nechat klidně klesnout, co je k pádu nakloněno. Působiti jenom vlastním příkladem a jeho vahou. Dát cenu svému životu a tím už množit hodnoty světa.

V tomto bodě psycholog a sociolog často dostali se v něm do křížku. Program duševní harmonisace nesouhlasil vždy s přijatelným poměrem individua k masse. Cítil živou potřebu dohodnout se s těmi pojmy, ale odpor před každým kompromisováním, ve vlastním nitru především, působil, že vyhýbal se ve svých meditacích těmto končinám

jako dvěma skalním zrcadlům, která hrozí lodi ztroskotáním.

Evoluční materialista, soudil, že to, k čemu pracoval, jeho ideál člověka, je jen uvědomělý projev jeho zděděných a skrytých schopností. Věřil, že na nejhustších kořenech bytosti, kde jako dryáda dřímá duše rodu, předly se mu dávno tyto touhy, perlila se vonná a vykvašená míza, jež napájela jeho intelekt.

Oba jeho rodiče, otec učitel i ovdovělá matka posli ze selského rodu, z generace vážných pracovníků. Hustá hlinitá krev, žilnaté a mozolnaté ruce s prsty pokrivenými a jako zmrzačenými v boji se syrovou zemí, silné čelisti a nízká čela, pod nimiž pracovaly těžké jaderné mozky a hořely vážné melancholické zraky... takoví byli jeho předkové.

Odtud i náklonnost jeho ke všemu hotovému, ustálenému a dokonalému.

Odtud i absolutní víra v sebe, lhostejná a sobě postačitelná sytost poznávací schopnosti. Jistota pozitivisty, skorem impertinentní a odpuzující, s ja-

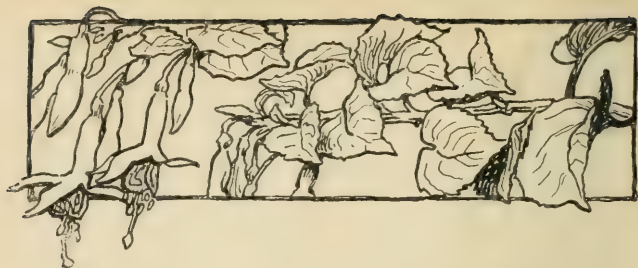
kou vše odhadoval. Zvyklý utřídovat fakta ve vyšší ideové pomysly, přistupoval k věcem i událostem s pevnou a hotovou abstraktní klassifikací. A vše bylo mu průhledné, jasné, zvážené a změněné...

Žádné tajemství ho neznepokojovalo. Žádné poznání nevědomosti, hrůza neproniknutelných záhad nekalila mu zrak, který viděl všecko jako v chladných, podzimkově čistých perspektivách.

Tajemství — kde je jaké?

Neuznával Tajemství...

VI.

Není to příliš roztomilé od vás, že tak pozdě navštěvujete staré přátele. Teprve, když vás už všichni druzí užili. — Slyšela jsem . . . byl prý jste doma hned o Velikonocích.

— Ano, ale jenom na několik dní.

— A tehdy jste si na nás ani nevzpomněl?

— Toulal jsem se tenkrát celé dny po lesích — sám, docela sám, opravdu. Představte si: naturalizovaný velkoměšťák . . . Byla mi ještě příliš vzácnou volná příroda. Dnešní návštěva u vás je ostatně moje první v Kostelci.

— Nemyslíla jsem vůbec, že se ještě někdy setkáme.

Hořký, otrávený úsměv rozryl rty mladé ženy, dotknuté sotva slabým reflexem krve.

— Věřím — na bývalého domácího učitele se u vás asi nikdo nerozpomínal...

Braun řekl to s lehkým nádechem trpkosti, ale potlačil ihned přízvuk výčitky, jakmile pohlédl na Klářinu tvář. Tak malicherným připadal mu náhle každý vlastní stesk proti bolesti, kterou četl ve psánu na ubledlém obličejí před sebou. — Pro-miňte, žertoval jsem toliko... snad dosti nevhodně....

Po chvíli mlčení:

— Jak jste se změnil —!

— Ano... jsme, tuším, tak trochu změněni oba...

Hleděli na sebe nejistým, bezděčně pátravým zrakem lidí, kteří mimo nadání setkali se po letech. Rozčarovanými pohledy těch, kdož se znali před časem, ale jen stěží se poznávají.

Její představa byl tak odlehlý tento mladý, štíhlý muž, vpadlý v prsou a sehnutý v ramenech, s kostnatou, hubenou, ale růžovou tváří. S výrazem mimovolné melancholie člověka, který mnoho duševně pracoval na úkor svého tělesného rozvoje... Cize působily na ni jeho oči čistého, rozumného chladu, s duhovkami popelavé nuance modři jako květ, zetlelý v herbáři. K tomu jemný hnědý vlas, prořídlý lehce od temene a dlouhými

prameny se deroucí do čela — — Podivnou směsicí korektnosti mladého učenice a nonchalance bohema překvapil ji celý jeho zjev.

— Ano — před šesti lety — — Bože —

Hlas přerval ji náhle strašný suchý kašel. Trhal se těžce z prsou, hektické růže vhněl jí na líce a čistotu pleti kolem očí podbarvoval zamodralým nádechem.

Pak upadla zase mladá žena v apatickou netečnost, kterou znamenal na ní Braun hned od počátku.

Seděli v balkonovém pokoji, známém Braunovi ode dávna. Polokleslou portierou skleněných dveří padal sem sloup horkého slunce, lámán o světle žlutý koberec s černým barokovým vzorkem, roztrápen v měkkém zelenavém přísvitu, který propouštěly zatažené žaluzie. V pološeru, prosívaném bílými paprsky jako babím létem, plula lenoška s Klárou, empirový sekretář blízko okna, klekátko s krucifixem, pokryté starým fialovým ornátem. Roh desky černého klavíru a pás jasně modrých květů na vybledlém čalounu jako pruh mlhy, zbarvený měsícem... Ostatek pokoje tonul v temnu, prosvítávajícím tu a tam leskem hladké plochy, paprskem hrany, bílým stínem mramorové sošky.

Polou ležíc, polou sedíc, odpočívala Klára na pohovce, křehká a takřka dětská v této poloze. Volný bílý šat kryl ji měkkými záhyby. Vlas,

uvadlý a malátného lesku jako teplé pavučiny, splýval po polštáři a šířil mdlou vůni suché máty.

Horečná ochablost ležela na jejích očích, na krásných rukou, složených povadle do klína. Braun měl dojem, kdyby se dotekl bledých těch dlaní, že sesují se jako liliový prach.

Zdála se obemknuta kruhem hrobového ticha. Chvillemi protrhla jej oním děsivě měkkým hlasem, jakým hovoří všichni, kdož trpí plicní chorobou...

— Nevěříte vlastním očím, pravda-li?

Braun přemožen bezděčnou soustrastí, nedovedl zakrýt pohnutí.

... Odešla od muže... zdálo se mu, jako by mu někdo šeptal se strany, zcela bez souvislosti. Šlo to jako ocelovými jehlami přes nahé nervy.

— — —

— Těšíte se jistě ze svého přeložení...

— Ano — celkem. Potřeboval jsem už naléhavě důkladnější koupele čerstvého vzduchu. A klidu — jsem notně unaven.

— Unaven? — Vy také?

— Totiž... toužím po oddechu. Aspoň na čas.

— Což vy se snadno vzpamatujete... Nepřehnal se asi nic velikého přes vás. A kdyby.... Jste muž... ovšem — — U nás je vše jinak. To, co je pýchou pro muže — rány, zasazené životem — je pro nás stálou bolestí. Nezacelenou, děsně

živou bolestí, kterou zjítří a rozžhaví i nejšetrnější dotek.

Přízvuk její ho zraňoval.

Připadalo mu tak neskonale trpkým, nemoci ji potěšit. Ani slovem — — A z venku hořelo sem červencové poledne. Z otevřených balkonových dveří chvílemi, jak vítr zavanul, zašlehla vůně růží.

Pocítil potřebu samoty, aby mohl vyrovnati nesnesitelné rozechvění, jež se ho zmocňovalo. To byl tak jeho způsob...

Vstal k odchodu.

— Uvidíme se zase brzy? Tichá prosba chvěla se v její otázce.

— Jde-li vám to ze srdce... přišel bych ob čas.

— Nevíte, jak byste si mne zavázal... Nebude-li se vám jen zdát obtížnou moje společnost. Je smutná... dovedete si představit. Jsem už jako mrtva pro tento svět.

— Nemluvte tak. Konečně — způsobí mi to tím více radosti, dovedu-li vnést trochu světla do těch stínů, kterým zdáte se propadat celou myslí. Pochybují arci, že na to stačím. Víte, že nejsem taky právě nejhumornější patron — —

— Budu vám vděčna upřímně za každou vteřinu —

VII.

Přišel brzy opět a navštěvoval pak starou poštu častěji.

Někdy přicházel i odpoledne a zdržel se až do večera. Znamenal, jak hrozně rozteskňuje Kláru očekávání parných letních soumraků oněch sladce růžových podvečerů červencových, plných slábnoucí květinové vůně, tak rozechvívajících šťastná srdce a tak strašných pro duše opuštěné.

Pochopil záhy touhu Klárinu po jeho společnosti. V ovzduší staré pošty dýchalo se nyní těžce i zdravému.

Braun poznával sotva starý ten komplex budov, jež znal tak dobře už od dětských let.

V nejpovrchnějším zevnějšku nezměnilo se mno-

ho. Z poštovské budovy s osmahlou červení prejzové střechy a komíny bizarního tvaru, s hlubokými, černými, žlábkovanými vraty, ponurým průjezdem a tmavými úřadovny v přízemí... z prvního patra tohoto studeného imposantního stavení, obráceného začernalým průčelím do Náměstí a bokem do Poštovské ulice, vedla krytá galerie do rodinného domu. Vznášela se po celé délce prostorného nádvoří, kde byly stáje a konírny, kůlny a hustý stín několika mechovatých lip.

Rodinný dům byla stavba o něco pozdější než pošta, z časného počátku 18. století. V přízemí měla vysoký portál, druhé patro bylo poněkud nižší prvního. Vestibulem stála odvrácena docela od ruchu poštovního života. Zadní její průčelí s balkonem hledělo do francouzského parku, levé křídlo a veranda přiléhaly k prastarému zpustlému sadu tvaru nepravidelné podkovy v půdorysu, divokému, vlhkému a nesmírně rozlehlému, jež řada skleníků oddělovala od parku, vzniklého částečným vykácením sousední ovocné zahrady. Po balustrádě vysoké zdi s výklenky, pískovcovými vásami a tapanými mřížovými koši šlo se z verandy k osmiúhelnému kamennému pavillonu v nejzazším cípu sadu. —

Na to vše pamatoval se Braun už z dávna a nyní při návštěvách u nemocné přítelkyně osvětloval jenom staré dojmy. Ale jak jinak jevil se mu

teď celý ten známý kout, jakého nového, temného zabarvení nabývalo tu všechno před jeho vnitřním zrakem...

Bylo to, jako by veliký upír rozepjal řasy tmavých a smutečných křídel nad celým domem, jenž zdál se býti šerým jakýmsi klášterem, plným věcí zaniklých. Prostory ohromné, zvučné a přece mlčící... Široké, světu ztracené ticho starého sadu, uzavírajícího obzor jako hřbitovní zeď, skleníky jako veliké křišťálové rakve, plné zmirající vegetace. Čínský kiosk prostřed parku jako hrobka opuštěného chrámu, v níž na noc jako věčná lampa zažehována žaponská svítlna a ze které po celý den zdály se zaznívat zmatené hlasy zakletých duší, smísené s vysychajícím pláčem basénů...

Cosí nevýslovně truchlivého tanulo také v ovzduší rodinného domu. Černé jakési teskno vyhořelých vášní... Celá budova podobala se bezduché lodi mrtvých, plující do moře ticha a stínů. I skrovné služebnictvo, které tu ještě zbylo, chodilo docela neslyšně...

Byly to nové řády, které zavedla na pošťě po smrti starého Lutny paní Teréza. Braun setkal se s ní teprve po několikáté návštěvě. —

Korridorem podél dveří balkonového pokoje mýjely mdlé kroky.

— Mama...

Paní Teréza vešla.

— Pan Braun nás navštívil, řekla Klára s výčitkou. Už po kolikáté... a ty's ho dosud neuvítala.

— Pan Braun... ah ano, ovšem... Pamatuji se tak trochu. — Těší mne, že se k nám hlásíte. — Jak dlouho že jste tehdy Kláru vyučoval? Rok, ne-li více, pravda? Hm. Dost dlouho, abyste na nás vzpomínal s trochou vděčnosti, což? — — Teď vás tedy poslali k nám na poušť, do této hnijící tůně, chudáku! Z velkého města, ze středu společenského ruchu... Od pramene nejvybranějších požitků — —

Trhla uštěpačně rty.

— Nestěžuji si valně na tento osud, usmál se Braun dobromyslně. Pozoruji už nyní, jak mi jde venkov k duhu.

— Bah.... takhle mluvíte po těch několika dnech, co jste tady. Později budete zpívat jinou. Mate vám patrně ještě hlavu parfum vzpomínek. Chodíte se k nim modlit na místa, kde jste vykouřil první svoji cigaretu, přečetl potají první krvavý román, vzal děvčeti první polibek... není-li pravda? Či se ve vás hnula opravdu pozdní láska k rodnému hnízdu... vybouřený lokální patriotismus? Jste jistě nadšen stavbou zdejší nové radnice... slibuje, myslím, vypadat jako způsobný prádelník —? A což nové jatky na konci města — chápu,

že jste docela u vytržení. Brouzdáte se asi sentimentálně kalnými stružkami, rozvětvenými po náměstí a po všech ulicích jako otevřené arterie zdraví a čistoty — —. Nebo vás lákají spíše vycházky do krajiny na zdařbůh... procitlý smysl pro půvaby volné přírody—? Zakletá echa pod viadukty a žabí kantáty v rybnících? Bekot stád a klinkot zvonců po klekání... Haha. Jen až se na vás vyřítí hafan z některého statku a přivolá celou smečku z vesnice, rozštěká psy na půl hodiny po celém okolí. A což později, až přijde zima! Až všecko, kam oko dohlédne, bude jediný zasněžený hrob —

— Budu pak prostě přezimovat s krajinou. Člověk se cítí nějak bližším vlastní přirozenosti. A je tolik zajímavého, co odkrývá kolem sebe... jako dítě... i v sobě — —

— Nemluvte, prosím vás. Taková sladká primitivní víra... a vůbec celý ten potutelný platoničský zájem — — Znáám tento druh lyriky! Řekněte upřímně, nepřišel jste k nám dokonce s aspiracemi, studovat ryzí nezkaženost venkova? Myslím — venkova všeobecně a... speciálně venkovaneč? Podezřelé idylly v příkopech za večera, hehe...

Brauna zarážel povážlivý tón, na který sváděla paní Teréza rozmluvu. Ale více ještě překvapil ho kontrast jejího zevnějšku s její řečí...

Z rozpaků neodpovídal.

— Co že jste pravil? Nic? — Nu, tak tedy... na shledanou. Snad se ještě uvidíme.... Buďte zdrav... a mnoho štěstí v arkadii — —

Paní Teréza po smrti starého poštmistra přesídlila se na čas do Prahy. Dvě letní sezóny ztrávila sama v mořských lázních, procestovala půl Evropy, honila se za nemožnými dobrodružstvími.... až zcela neočekávaně vrátila se do Kostece.

Zavřela se na staré poště jako v klášteře.

Místnímu chrámu darovala nádherný tkaný koberec na oltář, vymínil si toliko, aby jí za něj byly vydány prosté staré máry, na kterých nesena byla rakev s mrtvolou jejího muže z pohřebního vozu ke hrobu. Na památku...

Postavili nosítka na její rozkaz v ložnici, kterou dala potáhnouti celou černým sukem, na totéž místo, kde stávala dříve postel zemřelého. Těsně vedle jejího vlastního lože —. A tato žena, jež dovedla kdysi hledět na smrt manželovu suchýma očima, plnýma krutého zadostiučinění, počala náhle nosit vdoví smutek po zesnulém.

V šatu pohaslé černi, který už nikdy potom neodkládala, rudou hřívou vybledlou do šeda, jako v popelu smočený vlas kajicnic, v měkkých plstě-

ných střevících jeptišky, chřestící růženec ze začernalé slonové kosti u pasu... tak bylo ji vídat bloudící schodištěm a chodbami barokního domu, po stezkách obou parků i v odlehlých pokojích, kde záclony, stále spuštěné, udržovaly věčné přítmi.

Rouhavá kajicnice lásky...

Hubená postava zdála se jako sžírána tajným žarem, hlodajícím v suchém morku jejích kostí. Strašná, pustá a nenasycená únava z ní zírala, výraz smyslné chtivosti a vyčerpanosti zároveň — — Horečné oblouky obrví... a pod nimi oči jako hvězdy kalného svitu, popelem zaváté a jen ze spodu živé. Ústa stvořená jako ke krutým hlodům, ale chabá a ztrnulá... rty plné, ale bez vůně jako tuhý květ georgin. Těžkomyslný úsměv velikých rozkošnic, zmítaných křečí prázdného srdce....

Za života mužova měla pro ni vášeň k jiným mužům kouzlo zločinu, sladkou příchut' zapovězeného ovoce... Přestupovala snadno hranice, jež ji tísnily, a opovrhovala následky prozrazení. Nicméně bylo tu nebezpečí... vědomá blízkost katastrofy... Dráždivá rozkoš hrůzy, jež stala se u ní na konec prvním stupněm požitku.

Smrtí manželovou jako by jí byla zanikla i sama možnost rozkoše. Nabyla volnosti a hleděla využít jí dokonale... Ale brzy byla jí přesycena, znuděna — a neukojena. Nic nedovedlo už rozehrát její

zemdlený organismus avanturistky, nic nerozvlnilo duši, žíznivou nových sensací.

Spleen její stával se cynismem a klestil si cestu bizarrními nápady.

Bez lítosti nechala pustnout celý park, ale v nejprostornějším sále skleníku pěstovány k jejímu přání monstrózní druhy kaktusů. V neforemných dřevěných květináčích a zeleně natřených bednách živořily dužnaté jejich tvary, plné ostnů a laloků, veliké elipsovité lupeny, beztvárné tupé homole a nabotnalé choboty. Jiné jako zkomolené ohony podivných plazů či silná šupinatá kopí z rozpukalé hroší kůže... Amputované výhony znovu rostly a tučně vegetovaly, civěly drze do slunečního světla, tlumeného a zpola pohlceného sklem přístropí, a ssály vlhko z pařlivé, zchoulostivělé atmosféry klenutých prostor. Bylo to nekonečné pučení bez krásy a harmonie... ztělesněná ohyzdnost a banalita.

A na stupňovitém návrší uprostřed parku, kde ve věnci černých cypřišů vyzdvižen byl štíhlý a prostorný čínský kiosk, chovala papoušky. Zelení, bílí a rudí ptáci pestřili se tu v mosazných klecích mezi květy orchideí, na ohnivě oranžii tapetovaných stěn.

Paní Teréza za dlouhých večerů zapřádala s nimi podivné rozhovory.

Učila je žvatlat nejstrašnější blasfemie na něhu, lásku a vášeň...

V groteskním přísvitu žaponské svítilny krmila je kukuřicí a krvavým masem. Dráždila nenasytnou žravost ptáků své nudy... a zpíjela se paradoxní rozkoší z jejich naučených cynických monologů...

Parkem znělo to jako zmatené hlasy nestoudných bláznů, ztřeštěné výkřiky šilenců vášně — — —

VIII.

Mně stále cosi říká, že jsme se nesetkali na-
darmo... prohodil Braun jednoho dne ke
Kláře. Budeme jistě dobrými přáteli... nemyslíte?
Usmála se naň smutně.

Sedávali v balkonovém pokoji u rozevřených
skleněných dveří s perspektivou do francouzského
parku, kde bylo střiženo vše jako podle lineálu.
Ale vše neslo tam stopy zpustlosti a zanedbanosti.
Záhony vzácných květin, vykroužené jako nízké
dorty, stezky úzké jako pentle a sypané bílým,
ostrým, pod kročeji suše skřípajícím pískem. Ron-
dely s boskety a glorietyky uprostřed, s basény, jež
byly jako pozlacená zrcadla, a sítě modravých re-
flexů vrhaly na stěny domu, do zášeří pokojů.

Častěji ještě dávala se Klára vyvážeti starou služebnou nebo zahradníkem v pohovce na verandu, přiléhající k levému křídlu rodinného domu. Vrchní její patro bylo nekryté a zařízeno na způsob terassy, nad níž spouštěla se veliká, barokovým lemem vroubená markýza. Tam bylo taky možno upravití jednoduchý plátěný stan, jehož každá stěna dala se šňůrou vyhrnout do výše, když sluneční úpal šinul se ke druhé straně.

— Zde se tak rozkošně naslouchá, jak prchá život... říkávala Klára, vnímajíc skandovaný pád těžkých vodních kapek ve staré černé kašně, jež tměla se v zákoutí mezi verandou a skleníky. Tento zvuk, neutuchající od rána do večera a po celou noc, budil v nervech podivný dojem lehkého, sotva znatelného mizení tělesných sil, hasnutí života den po dni...

— Ne, to mi nesmíte dělat. Takové trudné myšlenky... Hleďte se jim vytrhnout! Víte, že lékař radí vám to stále co nejdůtklivěji...

— Ovšem — jde o mé zdraví, vidíte? Tuze vzácná věc — —

Zdálo se, že smutek jako černá draperie vine dusné záhyby kolem její duše a tlumí v ní každé radostnější hnutí mysli.

Sedávala objímajíc oběma rukama kolena, s očima nehybnýma, jako ztracena v tomto bolestiplném

držení těla. Zvuk jejího hlasu, selhávající uprostřed věty, sám už jevil celé to hrozné mrtvo v ní . . .

Ale po dnech ztrnulé apathie zřídka a na krátko dostavovaly se u ní náhle stavy exaltovaného vznícení. Bdělé sny, nespavost, bledost, střídající se s náhlými ohni studu bez vážného podnětu. Zrychlený tepot srdce a žhavost horeček ve skráních. Časem i konvulsivní affekty.

Vrozená citlivost jejich čivů zvýšena byla podivnou touto chorobou až k bolestnému přepjetí. Sluch za soumraku, po dávno odzvoněném klekání dlouho ještě vnímal vyznívající záchvěvy zvířeneho kovu. Nervosní choulostivost malých dlaní jevila se ustavičným chvěním štíhlých, křehkých prstů, jemné její chřípí dmulo a vlnilo se pod dotykem sotva tušených výdechů mladé, křísící se vůně z rána, a pod dopadem poledních paprsků i pod ostřím podvečerních stínů prudkými postřehy tepla a chladu třáslo se celé její tělo . . .

Lékař konstatoval hluboké rozrušení celé soustavy nervové. Znepokojen chorobným nachem, který časem stoupal jí do lící, obával se nebezpečných komplikací. V průhledných narážkách připomínal smrt Klářina otce . . .

Nařídil diétu, vzpružující síly, radil důtklivě, aby nemocná pila mléko, mnoho studeného mléka a požívala led. Odporučoval pravidelnost a duševní klid . . . později i mírný pohyb. Ale především: pří-

mo a bedlivě se vyhýbat všem nepříjemným a vůbec všem vzrušujícím dojmům.

Chtěl přiměti Kláru k tomu, aby se dala vést klidnými, zdravými instinkty . . . chtěl ji vrátit vegetativnímu životu.

IX.

Braun vstupoval vždy tiše do komnaty mladé ženy... tiše, jako se chodí k nemocným. Těšival se už předem na rychlý pohled, jaký vrhnou ke dveřím její vzrušené oči, jež zdály se mu v takových chvílích výmluvnějšími, než sám tichý, vřelý pozdrav, kterým ho vítala.

Přinášel jí se svých procházek hrst polních a lučních květín, drobného krvavého kvítí ostré šňavy a zatrpklé aromatické vůně.

— Jste tak dobrý, tak pozorný ke mně. Ani si toho od vás nezasloužím...

Kladla si chladivé listí na čelo a květy vázala v malé kytice ke žlutým růžím, vyrostlým v parku na štěpech, které ona sama kdysi pěstovala. —

Mezi oběma ujala a rozvíjela se důvěrnost dávných známých. Tiché šetrné přátelství, uzavřené téměř mlčky, podporované intimními výpravami do říše vzpomínek, které konali jeden ke druhému a stupňované bratrskou sdílností, s jakou vycházel mladý muž vstříc smutkům nemocné přítelkyně.

Nalezl na jejím stolku Heineovy Reisebilder a předčítal jí z nich svým měkkým, málo zvučným hlasem. Myšlenky společně čtené a rozváděné sesilovaly ještě jejich sympatie.

Jistá zdrželivost a ostýchavost vůči bývalému učiteli mizela u mladé ženy znenáhla, ustupujíc nepozorovaně mírnému egoismu nemocných. Oba cítili, že se mezi nimi vyplňuje i mezera oněch několik let, jež je dosud oddalovala.

— Nemáte sestru, vidíte?

— Měl jsem, ale zemřela ještě docela maličká. Takové snědé, zamklé dítě... Dnes byla by asi ve vašem věku — —

— Bože... chtěla bych být vaší sestrou...

Zraky jejich se setkaly.

Pocítil touhu, zvednout ji do náruče a dlouze, dlouze ji líbat. Na čelo, na oči... jako bratr.

X.

Proč šla jeho duše s takovou úzkostí vstříc této ubohé? Proč byl tak dychtiv, účastnit se jejího smutku — Prameny citu patrně nevyschly — —

Strhován její zasmušilostí, celým tím truchlivým a skličujícím kouzlem ruin, jež mocně zaujalo a povznášelo jeho duši, pocítoval hlubokou soustrast k ubohému tvoru. Svatost slabosti si uvědomil... a měl pocit velkodušné síly a účinné dobroty, mohl-li jí být oporou.

Představoval si, jak sladký byl by asi smích na jejích trpících rtech. A jala ho bláhová touha, rozzářit její tmavé, k smrti smutné oči, nalézt opět její veselost, vzkřísit její úsměv.

Může se toto zmučené srdce vzpamatovat ještě k životu? Zhojí se kdy tajné jeho rány? — —

Zvyklý sledovat své myšlenky až k posledním důsledkům, bouřil v sobě Braun mimoděk širší ještě kruhy citu, hlubší účast zněžnělého srdce.

Hnul se v něm nejintimnější mužský soucit... skorem děs a chvění... k osudu ženy vůbec.

Žena objevila se mu něčím, co samo o sobě, svojí kletou passivitou a věčným podrobením muži, předurčeno je k martyrii. Celou kletbou svého zajeť a uvěznění ve fysickém, kterou vyřkla nad ní příroda a kterou nelze zlomit, pokud v ženě samé něco se nezlomilo... Tvor, jenž trpí a hyne v plnění svého určení.

Nepochyboval ani na okamžik, že i Klářino srdce stalo se takovou obětnicí lásky, ve které posvátný oheň sežehl všecky zbožné dary a jen vyhořelý popel zůstavil na jejím dně.

Byl to zvláštní druh morální krásy, který dojímal ho na Kláře nejmocněji.

... Platím konečně také daň mravní sentimentalitě — hleděl ironisovat zprvu toto hnutí citu, vroucí a téměř zbožné. Opravdu, ležely dlouho ladem v jeho nitru ony nížiny...

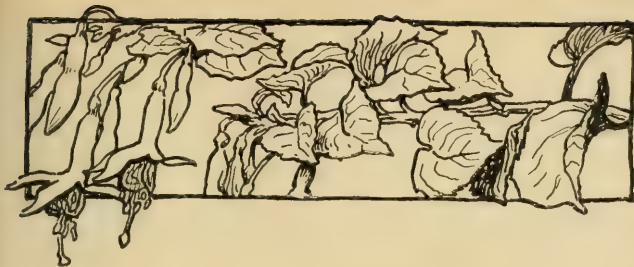
Ostatně — nehrozilo hrubě žádného nebezpečí, mínil. Nebylo třeba rdíti se za rozechvění, jemuž dal na chvíli ovládnout nad částí své bytosti. Byl

jistě již dostatečně silný, aby směl velkomyslně rozdávat...

A jako kdysi zbožňování idolu, tak snažil se Braun i tuto něhu, tuto novou výstřednost ve vlastních účelných očích, vpravit v rámec celkového plánu svého snažení.

Dařilo se mu to tím lépe, že chvělo jím při tom sladké zanícení člověka, který oceněn byl až dosud jedině za svou práci. Zakusil jen povšechných sympatií abstraktní veřejnosti, ale nepoznal teplého živelného dechu spříznění s bytostí blízkou a určitou...

XI.

Někdy zdálo se Braunovi, jako by postřehoval ve tváři Klářině něco naivně a hluboce smutného, primitivní jakési bolestné linie, kterými prozařoval téměř typ prosté ženy z lidu.

A zahleděl-li se doma do tváře matčiny, bylo mu, jako by něco společného postřehoval v rysech obou těchto žen.

Na mysl vstoupilo mu slovo o heroismu o t r o c t v í . . . slovo, kterým Mickiewicz charakterisoval slovanskou racu. Zakoušel při tom zvláštní pocit ostré intimní pravdy — —

Ano, každý prostý posuněk nešťastné přítelkyně zdál se mu ukazovat celé hloubky života.

Bylo mu, jako by ho brala jemně za ruku a svá-

děla jej s chladných jakýchsi výšin, po trnité stezce vlastní své duše, k jiným, níže položeným krajům, jež byly šerejší a smutnější, ale bližší nějak jeho lidskému srdci i lidské přirozenosti.

Nemohl se proto zbavit vůči ní jistého pocitu vděčnosti.

Přece však hledal a našel šťastně pro tento zmatek formuli, dosti suchou a šedě kolorovanou, aby mohla se na ní zachránit neomylnost mladého doktrináře:

— Praktická jednota volného ducha, sestupujícího k životu...

XII.

Vyšel si jednoho odpoledne procházkou za město, k blízkému kopci, věnčenému spirálovitě ovocnou alejí. S pahorku otevíral se rozhled široko do okolí.

Braun nedošel ani světlého březového háje, houpačícího se na temeni, a ulehl ve stínu staré, rezložitě hrušně do hluboké trávy na úbočí.

Nebylo tomu dávno, co seděl naposledy tam nahoře. Počátkem července... několikátý den po svém návratu domů. A přece mu teď připadalo, jakoby tomu bylo už dlouho, velmi dlouho...

Vše bylo zase jako tehdy.

Celý daleký, trochu ploše profilovaný kraj ležel před ním jako na dlani. V údolí rovina se širokým,

mělce prohnutým dnem, ve které nestejnou červení svých střech kreslilo se město. Haluzemi lip a jasanů proběhlávaly štíty domů, trčela věž kostela, zřítovělá proti zlatému pozadí. Osmahlé zbytky městských hradeb s pobořenou románskou brankou...

Potok s černým, jakoby vyhnitým dnem ploužil se travou nekonečných luk, uspaných a nepohnutých jako tůň. V modravém světle vody třesavý odraz zvrácených topolů a vrbin. Břehy poseté prudkým zlatem pryskyřníků...

Daleko, daleko ve sluneční páře chalupy drobných vísek jako krystalový výkvět křemele, potřísněný hlinitou barvou došků a červenou rží cihlového krytu... Osamělé bílé dvorce a několik továren rozmetáno leželo po údolí. Obzor, vroubený na severu okrovým vlysem skal, zastřen byl mlhou k polední straně, kde byly veliké rybníky a kde nebe mělo barvu zamžených hroznů —

Vše, vše jako tehdy.

A přece všecko tak docela jiné.

Braun nepamatoval se, že by byl kdy od dětských let viděl krajinu tak svěže, s takovou plností dojmů... Omamující účinek trav, výdechy kvetoucích lip, hustá vzdouvavá vůně mateřídoušky — bylo to částečně fyzické a přece rozvlňovalo mocně

i duši. Smysly jeho byly jediným důvěrným přijímáním světa.

Teplým zrakem stíhal každou drobnou lidskou postavu z pestrých zástupů, rozhozených do polí a luk a shrbených pod tíží práce... Povozy, obtěžkané žní, ploužící se v dlouhých řadách silnicí, v oblacích zlatého prachu jako průvody triumfujících vítězů. Celý daleký volný kraj, plný dobroty a síly, politý zralým letním sluncem. Zaprášený, ale vřelý, sladký a živný — —

Jako nikdy dříve... zdálo se mu.

Vůbec... jeho dřívější život — —

Jemný stesk, pronikavý až k bolesti, zasáhl mu srdce. Uvědomil si jej jako hoře z chladného rozumu, sobectví a samoty... poznání, jak chudá a hluchá byla celá jeho píseň mládí. Jak sterilní a prázdné jeho dosavadní dojmy. Mělké jako kruhy do písku. Celý život tak výlučný, jednostranný a nepravdivý — —

Nebylo přímých a mocných popudů. Pracoval jenom hrozný, studený, necitelný mechanismus mozku.

Teď bylo mu jasno, jak nedostačuje člověku abstraktnost ideí a složitost pouhé duševní práce, ať je jakkoli krásná. Srdce v ní vadlo a kornatělo, hořklo jako ovoce, stržené se stromu a hosené do cesty, do úpalu slunce. To nejlepší a nej-

vnitřnější v bytosti chtělo se pokořit, vzývat něco, oddat se něčemu.. Osvobodit se od sebe sama —

Dnes to tedy věděl — díky Bohu! A byla to ona, jež probouzela v něm bezděky tyto neuvědomělé potřeby srdce... Touhu po oběti — touhu po štěstí — —

Bože, jaké blaho, ležet tu jako poražený strom, rozkošné lehtání mladé trávy na šíji jako hlazení ženským vlasem... A laskat se s celým dalekým krajem a slyšeti v něm zníti hudbu jejího hlasu. Vidět tmavou záři jejích očí... v světelných kružích, jež zahoupaly se před oslněným zrakem, zahleděl-li se na okamžik do slunce...

To teplo myšlenek, prohřátých jakoby jejím dechem!

A ta žízeň žití... taková posvátná hrůza širých ponětí a spolu i úzkost, aby snad nebylo pozdě —

Chtělo se mu toho tolik ještě prožít... Bože, tolik! Vše, vše, co zameškal.

Zatoužil splynout v širší nějaké podstatě s celkem... mít srdce otevřené jako dlaň, blaženě spředené se vším kol sebe. Objímat myšlenkami z této nádherné samoty celou teplou zemi...

Zrak i mysl usínaly v horké dáli.

Obrysy tetelily se teplem... husté trávy skláněly se nízko nad jeho hlavou... luka voněla jako plásty medu. Písně opilé létem zalétaly z údolí...

Braun vyssával všecku animální sladkost těch pocitů. Dodávala jistého druhu vitální vřelosti jeho pomyslům.

A padlý kmen jeho těla jako by ožíval. Keřeny ssály hltavě kyprost půdy, míza hnala se pažemi, rozpjatými široko a stroucimi laskavý stín nade tvory. Rty jeho květů střásaly na ně rosu a vůni, oči jeho listů byly plny soucitu s trpícími.

Bylo mu, jako by se byl octl nenadále v plně rozhořelém poledni svého mužství. Na samém jeho vrcholu.

Vzpřimoval se zvolna, až stál náhle bledý proti slunci, bílý k samým rtům, onou šťastnou bělostí, která je plností všech barev beze stínu. Krev ustupovala prudce z povrchu těla a hrnula se k srdci, rozhoupanému jako sváteční zvon. Jeho city se sjednotily, chtělo se mu současně plakat i zpívat — vše, vše najednou, v jediném, sladce bolestném výkřiku — — — — — — — — — —

— — — Hodina za hodinou mýjela. Dojmy střídaly se a měnily, světlé a jasné, jak oblaka táhla po obzoru duše.

Pojednou ztrnul jaksi všečen vnitřní jeho život

Na západě vystupoval bouřlivý mrak šedé hořebí barvy. Drobný, blížil se zvolna a rostl, mohutněl hrozivě. Za ním druhý, třetí . . . celé pří-

šerné tažení... celý dusný shluk strhaných a rozeklaných tvarů. Duši symbolisovaly neštěstí.

Setmělo se. Chladná vůně deště zavanula od západu.

V dáli zaduněl hrom jako bubny k útoku.

Třesot listí a křovin.

Strašný smutek lehl na lesy a šířil se po celém kraji, z něhož zdála se náhle stoupat jakoby všecka mdloba vyčerpaných sil lidu.

Divoká úzkost přepadla Brauna při pohledu na clivat a hrůzu udýchaných zástupů na polích... Byl to jediný zmatený úprk vyděšeného stáda, rozběhlého po údolí spásat ohrožené dary země.

Viděl už, jak blížící se vichřice zničí celý poklad jejich práce... všecko schráněné budoucí jmění. Ledovými metlami krup utluče klasy k zemi, v ostrých větrech rozvane vydrolené zrní a seřvané plody. Ani síla víry ani mdloba pověry neuchrání ničeho...

Průrvou mračen, stále se úžící, padl pruh ostrých a jako magických paprsků na malý, zmítaný hlouček unavených lidí daleko kdesi v záhybu silnice. Karavana poutníků, zpívající prosebníci, táhnoucí ze světla do šera, z nějaké výše položené horské vsi, kde žně ještě ani nepočaly. Z drobné bílé nějaké vesnice, kde také hýbal se život a doutnala bolest...

Smutek jejich tužeb sevřel Braunovi srdce.

Jako plameny ohně na řeřavém nebi slyšel hořet a prskat bolesti všech. Cítil stále úzkostněji hrůzu zevnějších příčin... mysterium lidského hoře, živého a krvácejícího, neurčitého, ale široce rozlitého po všem.

Nepomýšlel ani na návrat — — — —

Blesky křižovaly celou dusnou plavou malbu západního obzoru. Co chvíli rozpukl se strašný kovový řev, těžkými vlnami převalil se oblohou i zemí a dohučel v roklinách. Stromy zmítaly haluzemi, jako by rukama lomily — —

A bouře zuřila nad pohořím, protínajícím půlnocní horizont jako nad roztříštěnou páteří postiženého kraje...

Ale údolí nezasáhla.

Jenom struny lehoučké pršky zašelestily na chvíli nad lukami a došuměly v rozechvělém tichu.

Zvolna doznívala píseň zmaru za obzorem. Racht hromu duněl stále temněji a tlumeněji. Vichřice pustošila už sousední okresy.

Vzduch byl pak zvonivě jasný a zvlažený... prsa jej pila plnými doušky. Každý jako by čistil krev. —

Teprve v podvečer vracel se Braun k domovu.

Úvahy vroucí a něžné jako žalm předly se mu v mysli. Procítil znovu ještě celý ten polově-

domý přerod z necitelné theorie k vroucí visi lidského utrpení — —

Zdalo se mu . . . něco jako napověděná budoucnost vane naň z padajícího soumraku.

XIII.

Oddat se celou bytostí? Ah, to jsem již zkusila.
A vidíte, jak jsem z toho vyšla . . .

Klára přitáhla si šál těsněji k hrdlu, jako by ji zamrazilo.

— Myslím, že i na vystřízlivění lze ještě budovat štěstí.

— Nu dobrá, já vím — — Ale k čemu vůbec začínat znovu? — Život nezklame, trvám, jen toho, kdo od něho ničeho nečeká. Vidíte, já už jsem tak zcela prostá všeho očekávání — — . Ostatně nejsem už takový dobrý, jednoduchý tvor, jakým jsem bývala, nemyslete. Nejsem už takovou, jakou jste mne znal, když jsem byla ještě děvčetem.

— Upřímně míněno?

— Docela...

— Byla jste přece vždy tak způsobilou, budít v muži nejkrásnější illuse...

— Poklona?

— Ne, nikterak. Víte, že to není naprosto mým zvykem.

— Bože, kolik tak mužů je způsobilých, vzbuzovat nejšťastnější illuse v nás? A kolik mužů dovede je pak co nejkrásněji ubít — a nás i s nimi...

Zahřívala si zimomřivě na slunci své ubohé ruce.

— Předvídal jsem ve vás vždy neobyčejně zralou ženskou inteligenci... Přirozenou a živelnou vůni racy. Charakter... temperament — —

— Co platno: i růže rozškubána stává se smetím...

— Jste hrozná — —

Něco palčivě rozteskňujícího bylo v její kráse, něco, co nechávalo tolik místa dohadům... Dávala sníti o rozkoši? Toliko nepřímou, jen dalším pochodem a souvislostí představ. Budila především

pocit beznaděje a odříkání... a pak teprve, v mimovolné reakci proti stupňující se trpkosti křísila v srdci i tichou, ale šíravou nostalgii lásky a života.

Tím byla i svůdná. — —

Braun mrzel se trochu sám na sebe pro to absurdní tlučení srdce, které časem pocífoval v její přítomnosti.

Nyní teprve počal jasně chápat blízkou příbuznost smutku a krásy...

A byl by chtěl umět hrát... Hudba zdála se mu náhle tak citlivým a jemným prostředkem k pokračování niterných hnutí tam, kde nestačí už slovo.

Nadarmo; všechna nevyzpívaná bolest zůstávala v něm, zavřena v prsou a nerozlita do prostoru. Všecka sladce trpká náklonnost k ženě, jejíž krása, cítil s truchlivou jistotou, byla ponížena...

Trápila ho otázka, co vše asi zmučilo její ubohou hlavu. Bolestná zvědavost a touha, vniknout do jejího neznámého života, jak jej utvářilo její utrpení, stupňovala se v něm znenáhla až v ostrý, rozechvívající neklid.

Ledacos dověděl se doma od matky, ale byly to jen útržky, romanticky zabarvené a zkomolené až do směšnosti, jak kolovaly městem. Leč už v nich bylo tolik tajemně trýznivého a nade vším bylo možno tak hořce se zamyslit... Dávaly tušit

drama kruté, ale zamlklé, jakoby zalknuté a udušené neprůzračnými záclonami manželské domácnosti. — —

XIV.

A proč vlastně jste stále tak tvrdošíjně trudno-
myslna? zeptal se jí jednou přímo. Proč
jenom?

Svraštila lehounce tvář, jako zasažena na mí-
stě, kde měla nezacelenou ránu.

— Promiňte, dotýkám-li se nešetrně vašich
vzpomínek — —. Nevede mne k tomu věru pouhá
zvědavost...

Klára přemýšlela chvíli.

— Nevím, rozpomenete-li se ještě... Když jste
mne vyučoval, vypravoval jste mi kdysi o oněch
starověkých vyvolencích osudu, kterým popřáno
bylo účastnit se jistých náboženských myste-

ri í. Ti prý se potom už po celý život neusmáli.
— Vidíte, i mně se děje podobně...

— Povím vám někdy všecko... řekla po chvíli rozhodnuta. — Bože můj, komu se mám taky vyzpovídat? Mama je tak netrpělivá a tak... tak indolentní k mým steskům — — Nemohu vám arci ani všecko říci... nevím, nechápal-li byste mnohé křivě. Ale vynasnažím se býti co možná upřímnou. Pak uznáte jistě sám — — —

Vypravovala mu tedy historii svého manželství.

Líčení její bylo podrobné, ale temné, s náhlými trhlinami a odskoky. Se ztrnulým zrakem, jako by mu popisovala vidění, dodávala chvílemi živosti svým slovům instinktivním pohybem ruky, kterým zapuzovala vzpomínky příliš kruté... Rozčilovalo ji to očividně.

Chtěla býti bezohledně pravdivou, ale neměla odvahy, aby mu vše pověděla. S chvěním studu znovu zraňovaného mýjela chvatně podrobnosti, které jí vyvolávaly hrůzu. Chtěla býti zcela upřímnou, ale při každém slově klesalo jí srdce, a ona se odmňčovala. Jemu však říkaly tyto náhlé pausy chvějících se rtů více ještě než slova...

A byla tak opojně krásná při těch vzpomínkách,

když se odhalovala, kryje se do studu rozpačitých slov jako do průsvitného roucha, jímž možno tušit veškeru skrytou nádheru údů. Ale její pohled byl při tom tak truchlivý, že soucit přemáhal v Braunovi zvědavost i touhu, slyšeti více . . .

Ona cítila to dobře a to také uvolňovalo její sdílňost. —

Mnohé, co nezvzděl od Kláry samé, doplnila Braunovi paní Teréza. Byla ráda, mohla-li svalit na cizí bedra část břemene, které ulhlo na ni návratem Klářiným. Činila tak s otevřeností skorem urážlivou, ledabylým tónem dlouhé chvíle, jakým se mluví s dětmi nebo se služebnými. Chvillemi dokonce i s odporným výrazem, jako by se nuda její pásala na představách, jež v ní vyvolávalo její vypravování. Něco supího vstupovalo v takových okamžicích do chabých, bezvládně jaksi visících rysů její tváře — —

A ještě jedna osoba tu byla, od níž dovídal se Braun právě nejdělikátnějších podrobností o manželství své přítelkyně. Starý domácí lékař dr. Urban, dobrý naivní stařec s tváří holandského alchymisty pod huňatou parukou, s guirlandou vousů, táhnoucích se mu od ucha k uchu a bílých jako smetana.

— Nevěřím valně v psychosy . . . ale v její chorobě je mnoho duševního, říkával Braunovi o nemoci Klářině. — Na vnitřním klidu záleží nejvíce.

Pevného zdraví nenabude už asi nikdy, ale při slabém ohni... nu, snad... Tak, tak. Uvidíme ještě, co se dá dělat. — Má zapotřebí zvláště m r a v n í útěchy. — Vy jste jí býval preceptorem, vidíte... A jste i teď, myslím, její dobrý přítel —? Spoléhám na vaši pomoc, mladý muži, mnoho na ni spoléhám... Víte dobře... jinde bych jí asi marně hledal... (Hnul významně ramenem k pokojům paní Terézy.) — —

Slabé světlo vrhala Braunovi na tyto příběhy i jeho vlastní intuice. Polou s bázní, polou zvědavě jako s přicloučeným světlem, vstupoval do přítmi Klášřina nitra. Kráčel bolestnými stopami jejího srdce... až ležela před ním odestřena celá její minulost, celá trnitá dráha jejího strastiplného vývoje.

XV.

Klářin muž, Viktor Nell, byl přednostou p***ské nádražní stanice.

Ona seznámila se s ním čirou náhodou. Bylo to na prvním jejím plese, v krajském městě, kam pozvala ji vzdálená jakási příbuzná.

Divoký tanečník, požádal ji hned na počátku o polonaisu a tančil s ní pak už celou noc.

Tato noc rozhodla o jejím osudu.

Nell měl všechny vlastnosti mužství, a to už znamenalo pro něho, zcela ji mít v moci.

Krásně rostlý, širokých prsou, v šir rozlpužených ramenou, ale držení jemného, pohybů svědčících o síle i eleganci zároveň . . . tak se k ní blížil. Pevně

stavěné jeho nohy, utažené v uniformu železničnických úředníků, rýsovaly na šedém parádním sukně skvostná lýtka. Jejich krok, tento bezpečný puls letory, byl pevný, rázný a pružný.

Zachvěla se, když ucítila na sobě lesk jeho upřechých zraků, jako ožehlá jeho pohledem.

Teprve po chvíli odvážíla se popatřit mu do tváře. Byla kreslena jakoby černou křídou na režném papíře. Olivová pleť teplého tónu, černé, tvrdě zkadeřené vlasy... Tmavé, vlnité kníry nade rty, jež měly cosi pohrdlivého i gourmandského v jednom a témž rysu... na bradě korsárský vous, hrubý jako srst kozla. Plán čela, leptaný síti předčasných vrásek, ocelový a vypuklý, jako by jej vy-pjala prolamující se vůle.

Klára podlehla rázem kouzlu mužskosti, jež z něho vyzařovalo. Pocitu síly, pod nímž žena ráda skloní šíji a který srážel do prachu a drtil děvče, sotva probuzené z prvních mlh...

Krásná ostrá bolest projela jí od srdce k bokům, když setkala se poprvé jejich paže. Všechno kolem ní zmizelo náhle v šeré a vonné mlze hedvábné jemnosti, z níž lákalo ji to k němu jakoby tisíci tichých, roztoužených hlasů. Neodolatelně —.

Nebděla nikterak nad sebou. Nell mohl zcela volně stopovat rozruch jejích citů, rozkošné zmi-tání tísně i žízně, zdráhání i touhy, patrné na tváři, jež neuvykla ještě přetvářce, na očích, příliš sladkých, aby dovedly krýti spousty, jež v ní působila

jeho blízkost. V krásných zádumčivých jejích zornicích chvěl se zřejmý odlesk ústupu, v němž mu podléhala veškera její bytost.

Tělo hořelo jí pod jeho pohledem . . . Cítila, jak tváře její pálí, jak jí stud polévá, jako by jí cosi zdvihalo závoj, který jí dosud zastíral celou. Chvěla se jako květina, jež zlato oplodňujícího pelu tuší vířit kolem svého kalicha.

Bylo jí jasno . . . ten člověk chce ji mít. A ona byla jeho. Přítulně a bouřlivě jeho. Věděla, že by mu nemohla odepřít, kdyby jí byl rozkázal, aby ho následovala. Kamkoli . . . Neměla vůči němu vůbec žádné vůle, ni žádné moci nad sebou. — —

Ke sňatku došlo v několika měsících. Urychlila jej touha obou mladých lidí, jejichž poměru přála i matka Klářina. Paní Teréze imponoval dceřin snoubenec, tento zušlechtěný dravec, s temně zeleným okem, tvrdým jako hlazený drahokam a vyjadřujícím vždy jen to, co on právě chtěl . . . Ostatně přála si mít dceru brzy z domu a byla odhodlána, provdati ji při první vhodné příležitosti.

Nella přihnal do Klářiných loktů jedině žár prudkých smyslů. Vášeň bez duše, oheň prázdný všeho posvěcení srdce. Něco, co pudí černocho ke krásné bělošce, snědému jaguara k mladé a světlé antilopě . . . Probouzela v jeho žilách chvějné vlnění žádostí, kterým jen nerad připínal uzdu. Bylo to pro něj něco nového, něco zajímavého, vášného a nepřístupného zároveň — to ubohé a kouzelné děv-

če, upřímné, trochu romaneskní a roztoužené, vřelé a sladké . . . netknuté životem a čerstvé jako studně na trávě klášterní zahrady.

Ona zamilovala se do něho celou duší, všemi smysly svého mladého těla, veškerou nadějí, skládanou do života. Bílá záplava snů, jež rozpředena stála dosud kolem jejího čela, zhustila se v jeho tmavý přízrak a vonným, teplým, ohromujícím mrakem zahalila jemný dívčí mozek. Plna důvěry myslila Klára, že krásné a silné paže rozevírají se proti ní, aby ji pojal. Viděla mohutného, velkodušného vládce, v jehož objetí mohla bezpečně spočinout, v jehož dlaní mohla skrýti celé svoje srdce . . .

I Nell podlehl na chvíli síle citu, skorem pohádkového, který rozvila k němu ta útlá, jeho ochraňující svěřená bytost. Ale pak vztáhl horkou a dychtivou ruku po tom, co bylo na ní nejjemnějšího a nejporušitelnějšího . . . a ovšem i nejslibnějšího a nejlákavějšího.

S cynicky lehkou myslí okoušel dráždivého ovoce její nevinnosti. Z počátku, v prvních intimitách manželské ložnice činil tak se vši lstivou něžností, aby neurážel delikátnost jejího studu, jemnost panenské duše, živené poetickými sny . . . Chladně a vypočítavě, jako by hrál o krev na šachovnici, rozvazoval její pudy.

Vraceje se z bureau, nacházel ji doma v rozkošné póse holubice, choulící se před jestřábem.

Bledla bílě pod jeho rty. Oddávala se mu s celou diskretností hloubek jako chvějící se novicka, za kterou se zavřel svět, obětuje se svému božstvu. A milujíc celým srdcem, překonávala bezděky protiklad mezi smyslností a cudností, sdružujíc obojí v prosté a zasmušilé poddajnosti, v antické skorem samozřejmosti, s jakou se dávala.

Nell jako zkušený hráč na housle popouštěl a napínal její struny. Dovedl vůlí udržovat vášně a tím stupňovati bouřlivé blaho jejich procitnutí. Objímal a svíral její úzké boky, křehkost jejích nožek a útlost rukou svýma snědýma, kultivovanýma dlaněma, v jejichž zápěstí přestávala náhle všecka civilizace a začínal už divoch... Dával pocítit jí plameny svého dechu i krve, tvrdý bronz údů, svalnatou sílu celého těla.

Brzy počal však mísit prosté s raffinovaným, rozkoš s bolestí. Sunul dlouhé polibky podél jejích nahých ramen, celoval ji zrádně vzadu na hrdlo. Vysiloval ji hypnotisujícími doteky, krutým laskáním, které působí jako déšť jehel na citlivou páteř a v tepnách vyvolává zamrazení téměř světelná jako pavučinově jemné elektrické proudy, probíhající ztrnulými údů. Krůpěj sladkého jedu za krůpějí vstříkoval jí do krve jako injekce morfia...

A vida její šťastný, blahem zdivočelý zrak, její delikátní nozdry, vzednuté a pobouřené jako chřípí ušlechtilého koně, rozohněného větrným letem... vida ji zachvívati se na celém těle krásnou hrůzou

pocitů, které v ní probouzel... jal se drsnější rukou rozevírat pootevřený květ její vášně.

Dráždila ho nesmírně, jsouc tak okouzlující v slepé svojí lásce. Dovedl se chladně ovládat, ale když propukl, neznal slitování.

Šeptal jí slova, jež jsou jako polibky v polibcích, krutá a zvrhlá slova, rozplameňující vášně... a nutil ji, aby je opakovala po něm. Počal vůbec klásti na její stud požadavky, které mohly spoléhati jen na slepou její lásku. Připravoval jí lože, plné trnů, vymýšlel nejsžíravější možnosti vášně, exaltovaná muka a plačící rozkoše. Koupal vysílené smysly v rosách její krve, opíjel se nardovou vůní pleti a vlasů své oběti. Překonával brutalitou bolestný její úžas, nedbaje proseb jejích očí, rozšířených horečně úzkostí znásilněného dítěte, dusil její výkřiky, odrážející se bezmocně od mrtvých, mlčících a hluchých stěn ložnice.

Plenil její tělo i duši jako vítěz, který vtrhl do dobytého města a nešetřil ani chrámů, i do nich vrhá hořící věnce svého rozvášnění.

A Klára — — uvykala znenáhla.

Z počátku důkazy jejího poddanství neměly žádného samostatného účelu. V zasmušilé oddanosti zmámeného srdce, v blouznivé náruživosti bez mezí chtěla vyhověti prostě svému muži. Lpěla na něm tak horečně a přisátě, že by si byla přála, aby rozbil, zcela zničil křehkou nádobu jejího těla,

aby nesmírná její láska mohla se rozlít za hranice konečnosti, prolomené smrtí. Byla jeho otrokyní — a více: byla jeho v ě c í.

Duše její byla tak přeplněna pocity blaha, že bolesti, jež jí působil, utkvávaly v ní jen mdlými dojmy jako rány šípů, jejichž hroty zlomily se dříve, nežli střely doletěly.

Pozvolna však tyto silné, včera zrozené žádosti stávaly se jí cílem samy o sobě... S chtivostí bacchantky otáčela po Nellovi zpité svoje zraky, prsty zkřivenými jako křečí projížděla mu vlasy, plné jisker. V smutných vášních pila řeřavé pohledy jeho očí, jejichž temně zelené duhovky prolévaly se náhle sítí rudých nitek, plných zakrváceného ohně a jejichž zornice, černé jako bezhvězdná noc, sbíhaly se poněkud v okamžicích opojení jako z osy vyšinity...

Sama vmýšlela se do situací, jimiž symbolisovala svou odvislost od něho. Její touhy předstihovaly jeho, a ona počala vyzývat ho tam, kde měla mu vzdorovat. Třeštivá rozkoš jako po požití jistých otravných bylin se jí zmocňovala. Cítila určitě a bolestně klesání svých illusí a bylo v tom pro ni trpké jakési blaho, takto se vrhat stále hloub a hloub...

Klára byla ženou, tvorem nesoucím v sobě látku ke svatosti i k zločinu, zárodek Madonny i Astarty. Láska její byla nevinná, krutá a slepá. Láska jako příroda. — —

Po čase přistoupil k tomu ještě jiný důvod, silnější ostatních. Klára počala se chvětí o náklonnost Neliovu, o níž nikdy neměla úplné jistoty. Oddanost její krvácela stále jakoby skrytými ranami, na dně jejím byl ustavičný temný nepokoj, naslouchající úzkost a nedůvěra.

Poznala brzy, že svému muži již nedostačuje.

Jemu, nasyceně spokojenému zprvu, pak znuděnému celým tímto *d o b r o d r u ž s t v í m*, nebyla ničím, než jednou mezi tolika jinými. Jednou mezi mnohými, které také měl a jichž dovedla se snadno zbavit jeho prudká žádostivost, opojená stejně rychle jako znechucená. Zde však vázalo její pouto ukvapeného svazku a výhody ženina věna, nepostrádatelné při životě, jaký vedl. Hleděl tedy uvolnit si aspoň toto mrzuté pouto, jak jen bylo možno.

Manželství jejich zvrhlo se záhy v ironický poměr, který Kláru snižoval téměř na nevěstku. Ona lekala se rostoucího mužova chladu a nechtěla jaksi připustiti pravý stav, pravý význam všeho. Ale vztahy jejich tak ukrutně se vyjasňovaly...

Brzy zvěděla o jeho nevěře, doslechla, že je otcem několika nemanželských dětí. On sám se tím před ní také nijak netajil.

— Mám historky... říkal jí, a neskrývám jich před tebou. Nenapadlo mi to nikdy ani ve snu. Víím, že i tak jsi má — haha, docela má. Jako bys se byla krví ďáblu zapsala, ubohá ovečko. —

Znenáhla uvykl si mluvit s ní hlasem stále rozhorleným. Mrazivě a bezohledně počal odbývat každý něžnější projev její oddanosti. Nic nezdálo se mu dosti nízkým prostředkem proti ní: šlehy výsměchu, kameny hrubých slov, necitelné řezy do zděšeného srdce.

— Jak jsi studená... a všední. Jdi... jsem tebou zoufale unaven, znám už z paměti každý tvůj pohyb, každé tvoje slovo.

Klára nemohla dlouho uvěřit.

— Vid', že mne jen zkoušíš, že nejsi tak tvrdý? ptávala se ho s třpytem drobných slz ve zraku, sepjaté lokty opírajíc o jeho prsa. Řekni, že mne jen tak zkoušíš...

Usmál se s cynickým zadrhnutím rtů a odpáčil od sebe její ruce týmž nedbalým a nešetrným pohybem, kterým stíral popel s cigarety a kterým dovedl odhánět i vzpomínky.

— Sama jsi viina... Prahl jsem po tobě, ano. Ale napil jsem se... a nejsem už žízniv. To je docela fyziologické. Ostatně nepiji nikdy dvakrát z téže číše, pamatuj si... Ubohá, neměla's dosti taktu, abys si mne udržela. Byla's vždy jen má, tak věrně, tak bláhově má! To budí leda soustrast, moje drahá... Nabyl jsem jistoty, a hra pozbyla pro mne půvabu i přitažlivosti. — Hleď, to děvče z restaurantu, ona královna z buffetu, pro kterou natropili nedávno tolik hluku po celém městě... ta rozuměla tomu líp, než ty. Ovšem, na konec na-

lezli zrovna ji, chuděrku, na kolejích s rozdrce-
nými údy, hehe — —

Temný vášnivec, absolutní a nezkrtný tempe-
rament, srdce šeré a beze snů, žil Nell jen nevyčer-
patelnou a neuhasitelnou smyslností. Měl divokou
krev a studený mozek, dovedl c h t í t, chtít chladně
a ze všech sil. Jeho morálka byla: těžit ze života
vší energii vůle, ssát z něho všemi smysly a ne-
ztratit ani jedinou krůpěj. Potřeboval neobyčej-
ných pocitů a vzbuzoval proto rád závratné dojmy
v sobě i v jiných.

Byl dobrý jezdec, dovedl zkrotit nejohnivějšího
a nejnebezpečnějšího koně, rozrýt mu boky ostru-
hami, uštvat jej, až klesal. Byl nárůživý hráč v kar-
ty, u nichž vydržel prosedět noci. Vášnivý lovec,
střílel vodní ptactvo na močálech a přijímal po-
zvání k honbě na černou zvěř v panské oboře.
S okolními statkáři účastnil se parforsních štvanic
na jeleny. Působilo mu zvláštní rozkoš, hledět do
stočených očí ubitého zvířete a hledat v nich po-
dobu s výrazem žen, které svedl a odkopl.

Zapleten vždy v několik poměrů zároveň, užíval
stále až k úplnému zmalátnění.

Klára slýchala často, jak dvěře v jeho kabinetu
nehlučně se otvírají a jak tiše zase zapadají. Obe-
zřetné kroky, lehký šumot šatu . . . Nell vodil k so-
bě jiné ženy, nejčastěji přímo od vlaku. Klára z tem-
ného okna, při rudém zákmitu lucerny kondukté-
rovy pozorovala, jak smlouvá na peroně tato dosta-

veníčka. V tupém pocitu vlastní bezmocnosti litovala sebe, litovala jeho obětí... a záviděla jim hořce. Ale zápasíc se svou láskou, vyčítala si sobectví a skláněla konečně pod vším tím hlavu s fatalismem milující ženy, v slepé oddanosti otrokyně.

Nell toulal se i po venkovských zábavách a navštěvoval se zálibou vesnické tančírny. Vyhledával chorobné rozčilení těchto dusných aren, rozžhavených přítomností žen a alkoholem, odkud vracíval se vždy až k ránu, zcela zpitý. Blábolivě líčil pak své ženě groteskní scény, kterých stal se svědkem a účastníkem této noci. Z jeho trhaných a nesouvislých slov vycífovala Klára horoucí atmosféru, kalnou prachem a dýmem, prosycenou výpary nápojů i těl, celou napjatou, unylou extasi tančících... Slyšela třesk sklenic, strašnou vřískavou hudbu plechových nástrojů, frenetický výskot a skřeky vášně, orgie hrubosti, v jakých uvolňuje se na chvíli ušlehaná duše lidu... viděla blikavá světla, začazený strop, úzkou blízkost těl, smýkaných tančírnu... Rozčilující vilné doteky zapletených údů, drsná a brutální objetí, dohrávající se kdesi za vesnicí, v porosených mateřidouškách...

Hnus k omdlení jímal ji vždy z oněch představ. A přece bičovala jimi mysl celé hodiny, když čekávala Nella, až vrátí se z toulky po prohýřené noci. Léhala v dřímotě, ale úplně usnout nemohla. Procítala každé chvíle hrůzou z nepokojných snů, pronikavým steskem, který svíral jí ňadra i ve

spánku. Vzpřimovala se na loži a spustivši nahé nohy, rukama objímajíc ustydlá kolena, napjatě naslouchala do tmy. Celé noci trávila tak šířána hrozným smyslným ohněm, ubohou, pošlapanou a poníženou touhou, mít svého muže doma, mít zase toho, po němž prahla každá krůpěj její roznicené krve flagellantky... Každý sebe slabší šelest rozehvíval její přepjaté nervy. Každý vlhký náraz litiny dole na peroně, každé zvonivé třesnutí skla v probouzejícím se vestibulu...

A Nell vracel se pravidelně až za první mléčné hry světla na studených oknech a těžce oddychuje, kácel se přímo do podušek. Jen zřídka kdy trhala se mlha jeho ztupělých smyslů při pohledu na ni a on podléhaje vášnivým záchvatům opilce, vrhal se bouřlivě na její bledé, bděním vysílené tělo. Poddávala se mu s hořkým zadostiučiněním, s chmurnou rozkoší sebevědomě a trpce prostopášných styků, vděčna horoucně, že směla zase na chvíli zlatou umdlenou hlavu složit na jeho svalnaté rameno. — —

Tušila, že ho snad jednou ztratí docela. Ale myšlenky její bály se přiblížiti k tomuto bodu... a když zabloudily k němu mimoděk, chodily kolem tiše jako kolem hrobu. Bránila se uvěřiti této možnosti, jako se člověk snaží nemysleti na smrt. — —

Náhle nový těžký stín, nová úzkostná obava vplížila se jí do duše.

Seznala, že je těhotna.

A věděla... to bude konec všeho. Ztratí i to málo, co jí z něho ještě zbylo.

Nell nechtěl, než hrátí virtuosní rukou na její duši i na jejím těle... k ukojení vlastní sebelásky. Chtěl, aby jako struna pod vášnivým tahem smyčce chvěla se mu v náruči všemi tóny raffinované rozkoše, ale nechtěl ji nikdy učiniti matkou.

Kláře nastaly dlouhé večery, bezsenné a nekonečné noci, bezútešné, jednotvárné dni... vyplněné bázní před okamžikem, až i on pozná konečně její stav. Proklínala trpce příchod nevolaného mateřství, proklínala osud, který připravil jí tuto úzkost.

Nechvěla se nadarmo.

Toho dne byl Nell zlostí jako bez sebe. Pomyslení, že kdosi nový přijde do rodiny, zaujme třeba i jen částečně jeho místo, bude žádat ohledů, stane se despotou v domácnosti — pomyslení to jítřilo mu všecky čivy.

Svaloval veškeru vinu na Kláru.

— Ovšem, což bylo možno ti odepřít? ironisoval ji vztekle. — Byla's vždy tak neodolatelná — ve své umíněnosti...

Tenkráté bil jí poprvé bez úmyslu rozněcovat její touhy.

Týral jí pak skorem denně. Postava její, deformující se zvolna útežkem, stupňovala jeho zuřivost, popouzela ho k divokým, brutálním útokům proti ní.

Klára brzy pochopila jeho úmysl.

Ale nevzpírala se, podrobovala se mu bez hlesu. Z bázně, že klesne na ceně v očích mužových, sama by si byla rvala z těla klíčící zárodek. Mlčky jen prosila, aby směla zůstat u něho...

Zneužíval jí ještě, když byla už v nejvyšším stupni těhotenství. Klára procítla při tom celé škály odporu, hrůzy a bolesti... ale i strašné rozdíravé rozkoše, stupňující se až v extasi.

S ustrnulým úžasem znamenala, že to, co by jiné vrhalo na kolena, pod čím by se svíjely a před čím by prchaly zoufale... to že povznáší neočekávaně její duši. Poznala svůdné kouzlo hříchu, skryté, ale vášné propasti zločinu... sílu požitku, měřeného hloubkou děsu, nad jehož jícnem se po-
cituje.

Rty její jedly rozkoš a pily hrůzu. — —

Dítě se nicméně narodilo.

Přišlo předčasně na svět, ubohé, zruďné stvoření s krásnými, temně zelenými očima Nellovými, ale plnými jakoby bolesti Klářiny... S velikou hlavou a zakrslými rukama, podivnými, jako ohořelými rukama...

Bylo jisto, že nevydrží dlouho.

Ale Klára od okamžiku, kdy oddělilo se od jejího těla, počala je milovati strašnou, bolestnou a nedůtklivou mateřskou láskou.

Bylo v tom cosi jako vzepjetí po novém štěstí, vlna radosti i naděje záchrany... Cítila, aniž jí bylo zcela jasno proč, jakou cenu, jaký osvobozující význam mohl by mít pro ni tento tvor — —

S horoucností matky, zklamané v lásce, pozorovala jej zaníceně celé hodiny, nedbajíc nijak svého vysílení. Neviděla na něm žádných vad, naopak zdál se jí krásnějším, mnohem krásnějším než všechny jiné děti.

A bázeň, hrozná bázeň jí mala ji o něho. Ač nesmírně usláblá, nepřivolila, aby ho vzali od ní ani na vteřinu. Zavírala se s ním v ložnici a nevpuštěla tam ani svého muže, povděčna tomu, že se rozhodl, spáti v jiném pokoji, aby ho dětský pláč nebudil ze spánku.

Tušila v Nellovi nebezpečí pro dítě. Rozuměla příliš dobře těm bouřím, které při pohledu na ně sbíraly se mezi mraky hustých jeho obočí, sražených do zlostných křivek v strašlivém výrazu hněvu a vůle... A jistý, sotva znatelný chlad k mužovi vplížil se jí do srdce, chlad, jehož první zamrazení pocítila při porodních bolestech, vidouc jeho lhostejnost k jejím mukám. — —

Všecka mateřská péče a vroucnost byla však marna. Dítě umíralo po několika málo dnech neuvědomělého života.

Poslední jeho hodiny byly pro matku chvílemi první tragiky po vykonaném zločinu. Okamžiky

křečovitého trhání svědomí, jež bylo skorem fyzické... tak krvavě rozdíralo nitro.

Teprve nyní uvědomila si Klára a jako rozvanutou mlhou shlédla náhle celou zbědovanost tvora, jemuž dala život... Viděla jeho ubohou hlavu, jeho podivné, beztvárné ručky, celé znetvořené, slaboučké, ani k bídnému živoření neschopné tělo. S hrůzou vzpomínala, kolik je na tom její viny, její a jejího muže...

Všecka marná krása hříchu a děs výčitek vstoupily jí před oči.

Plna zoufalství proležela hodiny před krucifixem a všecky své city a myšlenky napínala k modlitbě. Ale úzkost ji udolávala.

Hleděla na trapný zápas dítěte se smrtí, na jeho vytřeštěné, z důlků vystupující oči — a šílona hořem, bila hlavou o zeď, trhala se sebe šat, drala si nehty ňadra, rvala své mladé maso, bledé a vyčerpané dlouhým lůžkem rodičky.

Když přišel lékař, dítě už dotrpělo.

Ale její trýzeň tím neustávala.

Měla pocit jako ve snách, kdy štve a honí cosi zlekanou duši, která klesá, klesá — a hrůza ji obchází a zbavuje vědomí.

Vše, nábytek, křeslo, pohovka, lože pod nebesy volalo na ni vzpomínkami hříchu. Viděla všude malé dětské oči, stočené v sloup a tuhnoucí, mrazivě jako dva ledové paprsky vnikající do jejího

mozku... V kolébce, v hlavách svého lože slyšela šelest dětských pohybů. Bledé, voskové ruce vzta-hovaly se k ní ze všech koutů... Umírala úzkostí.

Byla sama s peklem těchto přízraků.

Stará služka odešla vyhledat jejího muže, který nebyl doma celé odpoledne. Nevraceli se dlouho, ač bylo již pozdě po půlnoci.

Klára netoužila však po Nellově přítomnosti. Bylo jí hrozno o samotě... ale nepřemožitelná hořkost zvedala se v ní proti tomu, jenž zavinil všechen trud tohoto zločinného mateřství, celou tu morální bídu, jež rozevřela se teď před zrakem jejího náhle prohlédajícího svědomí...

Pojednou vešel on sám.

Držel se sotva na nohou, opilý až k bezvědomí, s jedinou vzteklou myšlenkou, hořící utkvěle v zamlženém mozku.

— Kde je dítě? blábolil. Pusť mne k němu. Musím to cháně zabít...

— Je mrtvo!

Vypjala se proti němu, štíhlá, bledá s planoucím zrakem jako živá výčitka.

— Lžeš...

— Přísahám ti.

— Lžeš! Pusť mne k němu.

Smýknul jí na koberec a dvěma pádnými kroky byl u kolébky. Prudkým, zuřivým kopnutím zvrátil ji na zem.

— Proklatý zmetek!

A znovu zvedal nohu v těžké lovecké botě, aby rozdupal ubohý, drobný trup, pohozený na běli rozmetaných podušek.

Náhle dva nahé bílé lokty sevřely mu ramena. Klára dlouhým, pružným skokem kočky vrhla se mu na šiji. Její zuby zafaly se mu do hrdla.

Setřásl ji... ale vystřízlivěl při tom poněkud.

— Mrtvo?

Kalná radost zableskla mu ve zraku... radost, za jejíž divoký projev pokládal patrně i Klářin útok.

Přešel si hřbetem dlaně krvácející hrdlo... zapotácel se nejistě a široce rozkročen, sáhl po dětském těle na podlaze. Dotekl se ho jenom koncem prstů a ihned zase uškubl.

— Br... Opravdu — je už to studené jako ledová kra —

Zasmál se chraptivě a odvrávoral k pohovce, kde usnul za chvíli tvrdě, oblečen, jak byl vešel. —

V tu chvíli prohlédla Klára svého muže na skrz a poznání to zranilo ji na vždy. Jako otravný rez padlo na její lásku, lehce jako olej, zhoubně jako plíseň prostoupilo a prolunulo ji celou.

Bylo to, jako by drobná ona dětská bytost, zrozená z jejího nitra, jen krátce přelétlá světem zevnějších příčin a následků, promluvila mezi nimi osudné slovo odpoutání.

Klára ucítila cosi, jako ostří sekery, přiložené k samým kořenům její ženskosti. Nebyla to už jen nedůvěra slabého srdce, třesoucího se bláhově o zbytek ubohého štěstí... Byl to idiosynkratický odpor všech jejích smyslů, děs krve před skrytým jakýmsi životním nebezpečím, instinktivní protest celé její ohrožené ženské přirozenosti... Vnitřní úzkostlivý křik o život bojujících zárodků, nárek budoucích pokolení, která nezrozena dřímala v jejích bocích a na něž tajemný mráz dýchal z blízkosti toho člověka, který měl právo na její tělo...

Uvědomila si náhle všechn chlad prostydlé domácnosti, rozčilující neklid a stálé napjetí rozháraného života. Bylo jí jasno, že stojí až po pás, až po hrdlo v bahně, že se v něm brodí celým tělem. Jakoby všechn kal a špína objetí jejího muže, dosud zadržaná kdesi, vlila se jí rázem do krve, plnic ji odporem, otravujíc ji hnusem bez mezí...

Neměla ani zadostiučinění tichého opovržení, neboť vše to zraňovalo ji samu nejvíce. Zdálo se jí, že se v ní odehrává něco smutnějšího než pohřeb. Jako světice si připadala, jež přesvědčila se o křivosti víry, za kterou dala se mučit... a bylo jí, jako by z nenadání byla zchudla, sežebrala v té době.

Stav, kdy žena sama sobě stává se katem.

Ošklivila si vlastní tělo jako nečisté zvíře. V návalu trpké pokory chtěla zakoušet co největšího drsna v nitru... Hledala duševní cesty nejpříkřejší a nejkamenitější, volala na sebe vše, co bylo

tvrdým pro její smysly. Vyhledávala vášnivě bolest jako jedinou gloriolu své bídy.

A tak hleděla snášet nadále i hrubá Nellova laskání. S týmž asketickým sebezapřením a touhou, káti se, s jakou mořila tělo své postem, a celé hodiny proklečela v modlitbách na holé zemi.

Ale hnus jí přemáhal. Všecka její vitální síla, celý ten náhle jako na hraně zlomený nervový proud hnal jí proti Nellovi. Nerozuměla teď ani podstatě moci, kterou nad ní dříve vykonával ten člověk, nechápala už tupý pocit otroctví, s nímž vlekla se tak dlouho jako s těžkým řetězem na šíji.

Hnusil se jí vzduch jeho lože, horký, animální výdech pleti, celá zvířecí atmosféra toho černého pardala s takovým bohatstvím temperamentu v žilách, jímž dovedl však jen rdousit, jen utlačovat život. Z hrdiny stal se za krátký čas netvor v jejích očích . . .

Nervosní klid jako před operací cítila, kdykoli se k ní blížil. Ale když se jí zmocňoval, srdce jí přestávalo tlouci jako při nejprudším leknutí, ruce jí ledovatěly . . . bylo jí, jako by měla zemřít.

Pobuřovala jí i netečnost, s jakou ignoroval, prezíral nedbale její rostoucí odpor k němu. Hysterický smích nenávisti dral se jí do hrdla, když Nell v mrákotách ospalosti, v hodině siesty, omámen příliš sálajícím ohněm krbu a povoluje neodolatelné těžkosti krve, sledoval labužnický její pohyby, pohyby mladé ženy, vyspělé a delikátní . . . Volal jí

k sobě a strhoval ji v náručí, když se přiblížila... Jako s otrokyní v serailu s ní nakládal, jako s huriskou...

Byla by ho mohla zardousit, vrazit mu nůž do srdce... z úzkosti a v sebeobraně. Zdálo se jí, že ji ohrožuje novým zločinem...

Jakási instinktivní bojovnost znásilněné panny, nesmiřitelná pomstychtivost ženy, krvavě uražené se v ní probouzela. Opojení vzpoury, provázené spodním přízvukem úzkosti, že sama se pohrbí ve strhnutých zdech — —

Nella dráždily z počátku dvojnásob její nemluvné, studené rty, odpírající jeho polibkům. Skorem s rozkoší vdechoval mlhu náhlé Klářiny lhostejnosti do rozpálených plic, udýchaných už chvatem příliš prudkých požitků...

Ale brzy počal ho bodat despekt v očích ženy, která mu kdysi náležela docela. Cítil, že jeho ruce neovládají už její tělo... To pokořovalo jeho pýchu, sebevědomí neodolatelného samce, zvyklého odhazovat své oběti, jež samy dosud nikdy nenašly sil, odtrhnout se od něho.

Hnalo to mrak jeho vůle proti ní. A že neznal středních pocitů, hněv jeho vzrostl rychle ve vášnivou zášť. Výbuchy jeho zloby byly už jako zuřivé výtrysky žhavé páry. Tloukl, týral, trýznil Kláru s bestialitou mongola, rval ji za vlasy, mučil ji hladem i žízní. Vyháněl ji z lože a nechával ji

ztrávit celou noc polonahou na koberci v předsíni jako psa.

A tytéž zápasy, tytéž boje s jejím vzdorem každý den... Klára svíjela se pod ním jako přislápnutý had, zakusovala se mu do rtů, když ji líbal, ale on tím divočeji tiskl ji nelítostnými ústy. Podléhala jeho přemoci, chroptíc jako oběť, krvácející na oltáři mužského sobectví.

Bylo to hrozné, trapné a dlouhé...

Jedné noci probuzena byla Klára ze spánku hlukem a hrubými hlasy na schodech. Nell vracel se domů z pitky, uspořádané po zdařilém jakémisi lovu u jednoho z jeho účastníků. Ale nepřicházel sám... přiváděl si společnost.

Nežli se Klára probrala z prvního leknutí, provedl družinu celým bytem. Vešli do jídelny a s hlomozem vrhnuli se všichni až do ložnice. Bylo to několik statkářů z okolí, hospodářský správce a mladší úředníci z panství... vesměs veselí kumpáni, rozjaření vínem. Měli s sebou dvě ženštiny ve výstředních oblecích, silně nalíčené, s drzými zraky.

Tvářili se všichni, jako by zde Kláry ani nebylo. Nell přinesl z buffetu silný likér a naléval jim do sklenek. Pili, kleli a zpívali, opření o stěny, sedíce jízmo na stolicích. Nell uvelebiv se na divaně, houpal jedno z děvčat na klíně.

Pojednou se zvedl a jako by byl teprve nyní

zpozoroval Kláru na loži, přistoupil k ní s plnou číškou. Nabídl i jí s komickou poklonou.

Zakryla si tvář rukama. Vzbudilo to hlučný smích. Nell však se rozčílil. Rozkročen postavil se těsně u hlav postele a s pathosem opilce jal se jí kázat o povinnostech ženy v manželství. Přešel brzy ve frivolně žertovný tón a povzbuzován veselostí ostatních, počal ji náhle vychvalovat.

— Ne, to vše se jí vlastně ani netýká. Ona je dobrá, nad obyčej dobrá žena... Účinnivá a oddaná, poslušná na slovo... A hospodyně... nu, radost! — A potom: výborná matka, hehe... Dobrá rasa, hoši! Mám nejkrásnější naději stát se patriarchou silného pokolení... A rozmnožím símě tvě jako písek v moři — chachacha! To první poupě, pravda, hlodají už červi... Ale nic nedělá... Mám dobrou záruku: její tělo — — a-ach! — věřte, přátelé... skvost!

Luskl prsty. Ale postřehnuv prudký posuněk její paže, vzepření se loktů a divoký pohled po loveckém tesáku, pohozeném na tabouretu, rozlítíl se opět a srazil ji ranou pěsti nazpět. Chytil ji za vlasy, aby ji přidržel na loži.

Pustý, opilý chechtot soudruhů náhle umlkl. Trapné ticho zavládlo ložnicí. Ani děvčata se nesmála.

Ale Nell nedal se nijak zmást.

— Je teď trochu vyhublá, chudáček... Trápí se láskou ke mně. Ale neškodí — — i tak stála by

vám za pođívanou... na mou čest! — Nuže, drahoušku, ukaž, jak jsi poslušná... Chci se tebou pochlubit před panstvem — —

Trhnul prudce pokrývkou, kterou ona křečovitě svírala v zubech. Levici snažil se podsunout pod Kláru a ovinout ji kolem jejích boků...

V tom však stalo se cosi hrozného. Zapraskaly vlasy, kmitl se bílý pruh nočního šatu... Vůně zcuhaných kadeří šlehla pokojem. Skokem octla se Klára u stolu, uchopila s něho těžkou bronzovou lampu a hořící mrštila ji za sebe.

Světlo zhaslo. Nějaký výkřik... krev...

Plna hrůzy vyrazila Klára z ložnice.

Prolétla ostatními pokoji a polonahá prchala předsíní, korridory a schodištěm do nádražního vestibulu.

Cítila, že tři, čtyři muži jsou jí v patách. Pronásledovali ji usilovně... Rozpalovaly je její bílé zářící nohy na dlaždicích, na nichž v jejích stopách pot ihned ledovatěl.

Napjala všechny síly, až dostihla peronu.

Ledová břítkost vzduchu prøjela jí k srdci.

Časné zimní ráno, třeskatý mráz... Sníh umeštený v závějích mezi kolejiemi... Kosý čtverhran oranžového světla, vrhaný nádražní svítilnou — a za ním širá prázdnota prostoru, proniklá slabou září svítání...

Na všem trnouce hrůza světů, řítících se do nekonečna — —

Těžký nákladní vlak s hukotem blížil se ke stanici. Po výhybkách hřměly už první vaggony. Dvě velké rudé oči jako meteory završely do tmy.

Pološílená kvapila Klára po kolejnicích, odhodlána vrhnouti se tělem proti supající obludě. Pojednou sklouzla a zapotácela se. Síly ji opustily. Zahlédla modrou bluzu železničního zřízence — někdo chopil ji za ramena — —

Procitla teprve v nádražní restauraci. Majitel její, mladý, zamklý muž, jemuž žena churavěla nezhojitelnou nemocí a který zbožňoval Kláru potají, bránil ji s revolverem v ruce proti rozvášněným stihatelům. Zahnal je pohružkou, že bez okolků pošle pro stráž, neopustí-li okamžitě stanici. — —

Nell zasažen dosti nebezpečně kovovou lampou, proležel několik týdnů s proraženou lebkou a popálenýma rukama.

Klára nevyčkala jeho uzdravení. S horečkou ve zmučené hlavě, v prsou probuzené zárodky těžké plicní choroby, vrátila se za pomoci staré služky domů, na poštu. Tam teprve, rozbita na těle i na duši, ulehla na dlouho.

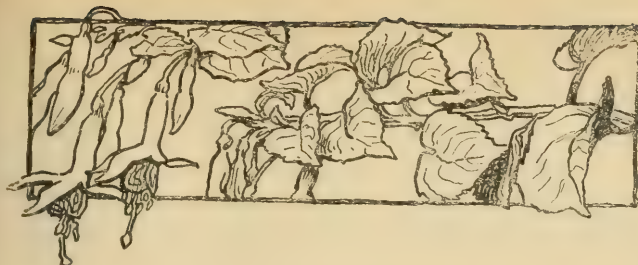
V jejím zevnějším poměru k Nellovi zůstalo cosi nerozřešeného, nedopověděného... On sám, maje ji s očí, nenaléhal na rozvod z obavy, že byl by pak nucen vydat její věno. Paní Teréze bránila zase hrdost i netečnost, pouštěti se s ním do processů. — — —

Tak prožila Klára ona léta, kdy sbírá žena vzpomínky, z nichž čerpala by útěchu v nudě a smutcích celého pozdějšího života. Zraněna smrtelně na nejvnitřnějším centru bytosti, ve svém nejinimnějším erotickém cítění, odsouzena být bezútešněji sama a opovrhovat hlouběji, nežli kdy mohla tušit, byla jako zřícenina a cítila také jen tupou lhostejnost zániku.

Myšlenka, že by se měla kdy podvolit znovu laskání muže, kteréhokoli muže, budila v ní jen hrůzu a odpor...

Takovou tedy našel Braun svoji přítelkyni.

XVI.

A to jste všechno přečkala?
— Jak vidíte — — ale neptejte se, kolik
jsem při tom ztratila. Kdyby bylo šlo vše jedinou,
dobře mířenou ranou... nebo aspoň ráz na ráz.
Ale takto drtilo mi to srdce jako po drobtech. —

Braun v prvním zanícení soucitu snažil se usilovně potlačovat bolestné bušení srdce, které cítil při jejím vypravování i při každé pozdější vzpomínce na ně. Vemlouval se přímo v úctu k přítelkyni, která tak vysoko stála nad ním, tak vysoko lidsky vyrostla nad něho.... Svým utrpením, říkal si.

Představoval si spolu, jak i nejjemnější dotek bolesti, nejmenší urážka musila by zachvěti až do

útrob bytosti touto truchlivě krásnou vdovou lásky...

Pln dobrých předsevzetí umiňoval si znovu a znovu, že vždy zachová se k ní co nejšetrněji.

Zatím snažil se jí přidržovat k plnění příkazů, jež měly obnoviti její zdraví. Dosáhl konečně toho, že Kláru opustila aspoň dosavadní její indolence, neúčastná a téměř vzdorná apatie v těchto věcech.

— Hleďte, musím na sebe zase žalovat, říkala mu teď, kdykoli se prohřešila opětně proti lékařovým předpisům, obracejíc se k němu s tázavým pohledem, jako by to bylo trochu také jeho věci... — Ale tentokrát je to opravdu už naposledy, slibovala vážně, s výrazem kajícím a skorem přítulným. —

Brzy vracely se jí síly aspoň v té míře, že mohla bez obtíží procházeti pokoji. Opírajíc se o stoly a sesle, váhala a odpočívala vždy po několika krocích.

V polovici srpna dovolil jí lékař, aby časem, za úplné pohody, dala se svéstí dolů do sadu.

Podnikala tyto první nesmělé výlety rekonvalescentky, s jedné strany podporována Braunem, s druhé starou služkou nebo zahradníkem. Braun cítilval vždy dlouho ještě na své paži její rameno, trochu suché a nepevné, opřené o něho hedvábně, jak v něm slabost zápasila dosud s ostychem.

Ustýlali jí na zlatých pruzích trávníků, ve světlem stínu nádherných klenů, jejichž listí bylo plavě průsvitné a hebké jako netopýří blány.

Sad kolem byl tichý, pokojný a rozlehlý. Pln šera a teskné vůně, zdál se mluvit k srdci tisícovým tajemstvím... Vše bylo v něm zpustlé a nepěstované. Zeď osmahlá a zavlhlá s chmurnou draperií břechtánu, stezky zatopené tmou, zúžené stěnami prastarého křoví, bezů, zimostrázů a čilimníků, s úzkými prorvami, odkud vanula vůně ukrytých malin a šípků. Vyschlé bassiny vodometů... zvětralé podstavce soch, nesoucí už jen torsa, cele povlečená mechovou patinou. Několik starých, pobořených altánů, maskovaných stromovím...

Massy listnatého krytu teplou pukající zelení hřály oči. Byly tu aleje kaštanů, klenuté habrové chodby, jasanová loubí jako jeskyně. Skupiny nachových buků, platanů a javorů, leskle šedé jilmy a vazy, tu a tam rozsochatá koruna osamělého dubu. Vše zhoustlé a ztemnělé divokým podrostem, trnkami, hlohem a lískovým ořeším.

Čím dále po svahu, tím sytější byly odstíny zelených ploch, až tam, kde měnil se sad náhle v černý pás jehličnatého lesa. Obrovské jedle s kmeny mocnými jako lodní stožáry trčely do modra. Osyky, propletené ostnitými pruty ostružin, plnými hroznů červeného ovoce... staré husté sosny, porostlé bizarrním vousem lišejníků, zkroucené do

sebe větvení jako sinnými kosmatými hady, po bouřích, jež léta přehnala přes jejich koruny. Vlažný opar pryskyřičné vůně snášel se odtud na žízňivé nervy každým zavanutím větru jako zlatý déšť.

V této scenerii klidu a ticha téměř podsvětlného trávili nyní Klára a Braun celé hodiny.

Hovory jejich byly nenucené a úryvkovité, při jakých odpovědi samy inspirují myslí nové otázky. A zakoušejíce delikátní rozkoše, naslouchati vlastním myšlenkám, vyvolávaným slovy druhého, dovedli oba i mlčet sladce a bez nevolnosti...

Brauna dojímalo utrpení Klářiny touhy v těchto místech. Bylo tak zřejmé z jejich očí, upřených teskně do stinných perspektiv alejí a cest, do spleti soumrakem se kradoucích pěšin, k temným koutům, k nimž se připínaly upomínky její mladosti.

— Ještě je daleko do zimy... těšival ji dobromyslně. Než přijdou první podzimní deště, dávno se uzdravíte. Potom budeme chodit spolu celým sadem... A ven, do polí... do lesů... jako děti.

Odpovídala jemným nedůvěřivým úsměvem, ale jeho přesvědčivý tón ji přemáhal. —

Sprchlo-li mírně a na travách třásla se rosa, houpal ji v hamaku, napjatém mezi dvěma akáty. Bylo to, jako by si vlny hrály s jejím tělem, chyceným v režné síti. Ležela na boku, laskána drobným teplem malých slunečních elips, propouštěných

větve. List kaštanu jako vějíř na rtech, usmívala se sladkým úsměvem velkého děcka, které se dává chovati...

Před poledním úpalem clonil jí hlavu parasolem, a když se ochladilo, kladl plaid přes její kolena. V podvečer, zachtělo-li se jim zůstat ještě chvíli na sadě, přinášel jí dolů šál, vonící resedou.

Někdy omamoval Kláru pohyb a širý vzduch, tak že mimoděk upadala poněkud v dřímotu. Jednoho odpoledne usnula Braunovi docela.

Vypadala tak dobrá, tak něžná, jak tu ležela s lokty, podloženými pod hlavu, s lehce pootevřenými rty a poobnaženým hrdlem...

Pozorně, aby nevzbudil nejmenšího šelestu a neporušil ticha, jež zdálo se součástí její krásy, rozstíral nad ní plaid. Zachytil opatrně skvrnu ostrého světla, která znepokojovala její čelo.

— Bože, to jste vy? probírala se konečně z hluboka, zadržujíc těžké prameny vlasů, aby jí neoslepovaly pohled. Spala jsem asi dlouho, odpusťte. Snilo se mi o tolika podivných, prapodivných věcech... Jen že bych už nedovedla věru ani říci, o čem se mi vlastně zdálo...

— Byly krásné ty sny?

— Tak, jak může být, myslím, právě jenom sen. Mám dojem, že překrásné...

— Pak jsem se vám já v nich jistě nenamanul.

— Ne, to skutečně ne. — Ostatně byla by to malá poklona pro vás, těšila ho žertem. Mám za to, že se nám zpravidla nejméně zdává o těch, na něž za bdění mnoho myslíváme -- —. Anebo o těch, s kterými se nejčastěji stýkáme . . . spěchala zmírnit přílišnou laskavost.

XVII.

Jednou odvážili se spolu k procházce po balustrádě zahradní zdi. Pozvolna došli až ke kamennému pavillonu v nejzazší části sadu.

Klára unavena usedala co chvíli do stínu kaštanových korun ve výklencích balustrády. Musili kráčet ustavičně sehnuti pod větvemi převislými a nepěstovanými jako pod nízkými slavobranami zeleni.

Osmiúhelný pavillon na konci parku vyvolával hudebný dojem zkamenělého symfonického snu, skomponovaného z šedého pískovce a štuky. Úponkovité rostliny v rozích rozvětvovaly se úzkými, třesavě plovoucími ostrovy do zašlých maleb na stropě, jež otvíraly výhledy do arkadických krajín a watteauovských scenerií. Prostřed stropu srů-

stal lianovitý věnec břechtánu a svlačce, jehož ovadlé listí leželo spadalé na podlaze. Vlečeno lemem Klářina šatu, harašilo při každém jejím kroku.

Klára přinesla si v brašničce skývu chleba a chtěla hodit drobty rybám v rybníce, do něhož podezdívka pavillonu vybíhala jako polouostrov. Dvojím křídlem schodiště, uzavřeného vysokým tepaným mřežovým sestupovalo se až k samé hladině. Tam houpala se na řetěze loďka s řezaným noscem jako indianská kanoe.

Opřena kolenem o puklou mříž, chladila si Klára obnažené lokty v zeleni révy. Braun s rozkoší jemného pozorovatele pil celou štíhlou její postavu v této zemdlené póse.

Uvědomil si v tu chvíli, proč toliko v její blízkosti mohla se aklimatisovat jeho touha. Bylo mu jasno: jen stykem s takovouto bytostí mohl vniknout do cely jeho dobrovolného celibátu opojný odeur ženství, jehož všecka dráždivost nabízela se mu v ní jako zjemnělá a destilovaná — —

Vůně horkého léta houstly kolem její hlavy.

— Bože, to parno... jak omamuje!

Rozvazujíc stuhy zahradního klobouku, započela se Klára pojednou jako postřelena. Chtěla se dovléci k sedátku, ale bezmezná slabost ji přemohla. Bílá, sluncem opilá zachytila se kamenného pažení, aby nepadla.

Braun přispěchal k ní ulekán. Vedl ji k lavičce, podpíraje ji paží kolem pasu.

Cítil skrze látku celou podajnou ohebnost útlého těla, skvostné teplo, proudící z jejího pohnutého poprsí... Neurčitý záchvěv smyslnosti přeběhl jím od nohou až k hlavě.

Upřela na něho krásné sametově hnědé oko, krojené v mandlový tvar... Nehleděl dosud nikdy tak plně a z blízka do očí dospělé ženě...

Braun nebyl k sobě upřímný, namlouval-li si, že minulost Klářina vzbuzuje v něm jedině soucit a vůli k sebeoběti. Čím více prohluboval se v něm onen cit mlhavý a horečný, jenž ho jímá k mladé ženě, čím určitější povahy nabývaly jeho touhy, tím bodavěji zabořila ho každá vzpomínka na její manželství.

Všechn styk jejich měl pro něho jakoby smysl tiché bolesti. Nebyl to jen smutek, provázející první záchvěvy lásky; v nitru jeho kvetla něha bledé otrávené krásy ocúnů, trýzeň nedosti terminovaná, jež se podobala žárlivosti. Ale spolu živě, až na spodinách nervů uvědomoval si pravdu, že bludy srdce a smyslů, odpuzující u muže, okouzlují u ženy, zvyšující a zotřující jenom její půvab...

Náklonnost jeho ke Kláře nebyla vůbec zlatou nadějnou a otevřenou láskou mladých let. Tolik trpkých žalob a stesku na minulost se v ní tajilo. Tolik beznaděje do budoucna — —

Ona byla dosud ženou jiného.

To zbavovalo jejich nejasný a sotva napověděný poměr všech pozitivních vyhlídek a radostnějších možností a již předem korunovalo jej trním.

To byly také první krůpěje krve, jež prosákly popelem Braunovy duše, první dusný mrak o sobě a bolesti na šedivém nebi abstrakcí, pod jakým žil a dýchal až dosud.

Bylo mu jasno, že centrum duševních sil posunuje se v něm ze sféry rozumové zvolna do oblasti srdce... že i jeho dotýká se věčná melancholie lásky.

Pokořovalo to trpce jeho hrdost, jak podobným objevil se ve svém nitru ostatním smrtelníkům.

Ale zároveň pudilo ho to jaksi, přilnout srdcem úže ke kraji, jenž byl mu náhle tak důvěrný. K smutným údolím, tak vlídným v posledních dnech léta... ke stromům sehnutým pod tíží plodů, tak zcela blízko u země, tak přátelsky blízko ke člověku...

XVIII.

Klára zotavovala se znenáhla po strašné době bez naděje a illusí, tolik potřebných každé ženě. Ve styku s Braunem přecházela její úponkovitá bytost ze stadia těžké trudnomyslnosti, plné neklidu a tísně, v lehkou a hravou, skorem spirituální ochablost sil, které se zvolna sbírají.

Bylo jí jako kočce, slunící se v laskání.

Cítila se oblévána teplem sympathie mladého muže, obklopena jeho mlčícím zbožňováním. To jí smiřovalo samu se sebou. Bylo už v tom trochu zmírňujícího léku, mohla-li v neurčitých, nejasných výrazech žalovat svůj smutek někomu, jenž dovedl jej sdílet bez přetvářky, s chápavým soucitem. Jaké teprve vykoupení bylo pro ni ve vě-

domí, že budí v duši něčí důvěru, pocity krásy a něžnosti...

Měla srdce radostnější a pokojnější. Vzhled zdraví vracel se jí pozvolna.

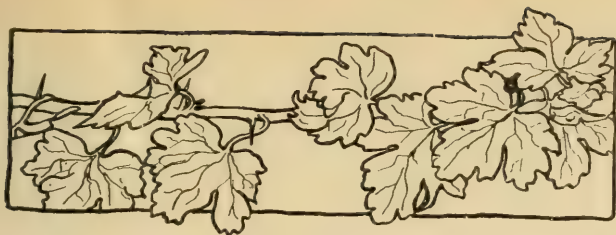
Byla stále bledá, ale jakýsi vlahý svěží přísvit oživoval její pleť. Plavé uvadlé vlasy, zvlněné jakoby nesly ještě stopy brutální mužské ruky, jež je rvala, temněly jaksi a nabývaly hebkého třpytu jako zlatavého pelu motýlích křídel. Prostoupeny sluncem, zářily jantarově jako čištěný med.

Měkké světlo pronikalo její oči passivní a bolestné. Mluvila málo, ale hlas její měl resonanci uvolněné hrudi, osvobozující se znenáhla od tupého tlaku minulosti, jež ji dusila.

Avšak lékař varoval před nebezpečným optimismem.

— Pamatujte na dráždivost svých čivů... při hrozném úbytku nervového fluida, jaký jste utrpěla! Choroba jen dříme... chraňte se ji probouzet!

XIX.

Nadcházel počátek podzimu.

Po dlouhých a jasných dnech s nebem modrým jako sirný plamen, se suchou malebností horizontu a oranžově žlutým sluncem, dusné soumraky říjnové řinuly se s oblohy.

Tiché blýskavice otvíraly nebe za obzorem; těkavě a měkce rozzářené výhně jako olej, zažíhaný na oceli. Staré vykotlané vrby u potoka světélkovaly do šera...

Sad dýchal k tomu smutným parfmem schnoucí zeleně, až to ve spáncích lehce škubalo. Vůně uzrálých jablek nesla se ze zahrad sadařů a medové výrony rozpuklých šípků se strání, kde žloutla

tráva. Všechn vzduch nabýval šfavnatě trpké příchuti zrajících hroznů, která působila na krev jako nápoj lásky — —

Něco zvláště znepokojovalo Brauna při bezděčném onom přechodu ze suché dressury mozku do náhlého zněžnění.

Byla to smyslnost, která stále neodbytněji počala se vkrádat do jeho pocitů.

Již v některých chvílích vypravování Klářina o jejím manželství pocítil náhle jakoby záchvěv tušené slasti v nervech. Jsou slova, která pronesena ústy krásné ženy, působí na mysl jako vřelá omamující lázeň — —

Od té doby sledoval vždy tak rád krásnou štíhlou ruku Klářinu, jak vedla jehlu při jemné šicí práci. Bílý koncert dlaní a křehké pohyby prstů, jakými vázala v parku květiny...

Nějaké kalné hlubiny se v něm bouřily za toho stálého kontaktu duší a v časté blízkosti těl —

Při společných procházkách na sadě, které mohli už podnikati bez značnějších obtíží, kráčeli někdy zcela blízko sebe, neboť Klára každým okamžikem měla zapotřebí jeho opory. Ob čas dotekly

se lehce jejich lokty, chvílemi zavadil o něho lem její sukně, vleknoucí se volně po stínech stromovi.

Pronikali až na úzké pěšiny, kde nebylo lze kráčet jinak, nežli jeden za druhým. Klára jdouc napřed, vyzdvihovala poněkud dlouhý šat nad černé hedvábné punčochy. Odkrývala bledě modré vykrojené střevíce, jevící psychický tvar její malé úzké nohy, jež ho tolik rozněcovala. Viděl, jak noha tato napíná se při chůzi nervosně v kolenu, jak klouzá nejistě po trávě a ohýbá a láme pružné její stvoly... Chytil všemi smysly ruch jejích kročejů, šelest sukní, rozšuměných každým pohybem jako povzlet vyplašených ptáků...

Touhy jeho víc a více se blížily prahům hmotného.

...Náhlé přílivy krve do mozku, odbýval to zprvu nedbale. Ostrý venkovský vzduch, nic více...

Ale brzy přiznal si, že všechny představy, jež nesly jeho melancholický enthusiasmus pro mladou ženu, byly hned s počátku smyslného rázu. Za napjaté spekulativní činnosti posledních let, za stálé a výlučné práce hlavy zůstalo v něm nepoužito mnoho živých sil. Ty chvěly se teď neklidně na

blízku této bytosti, jejíž ostrá a záhadná svůdnost vpíjela se mu do smyslů stejně jako do duše. Vzpomněl, jak morální interest zdál se býti u něho počátkem této nečekané naruživosti. A uvědomil si, že i idea altruismu, která útočila nyní na jeho srdce, neměla než týž popud čistě erotický...

Sleduje bezděky pokyn paměti, rozpomínal se na první zábřesky tajemného instinktu za dnů chlapectví.

Viděl se v jednoduché, veliké budově kostelecké školy, ve které dlouho bydleli za života otcova. Od rána do večera byla plna hluku, jenž neumlkal ani o polednách. Přespolní hoši skotačili na zahradě, hráli míč a jiné hry, provozovali tělocvik na školním náradí. Děvčata učila se přes poledne úlohám; usedala na několik drnových sedátek, sukně rozeštírela vějířovitě kolem sebe a bzučela jako včely. Silná, opálená vesnická děvčata, vyvinutá nad svůj věk a otužilá neobyčejně... Ob čas zalétl míč do chumáče jejich zlatých a tmavých hlav. Vyskočila se smíchem a jala se dováděti s hochy o závod.

Pavel, desítiletý samotář, nevšiml si hrubě jejich skotačení. A záhrál-li si s nimi na chvíli, neuvědomoval si při tom nijakého rozdílu mezi oběma pohlavími. Smál se jen pohrdavě, postřehl-li, jak si starší děvčata ovíjela potají jeho kadeře kolem prstů, jak se přely všecky o to, která smí se napít první ze sklenice, z níž pil právě on... Byl tehdy

takový hezký růžový hoch s dlouhými hnědými vlasy a temnýma očima, které mu později nějak vybledly pod skřipcem...

Podivnou jakousi úzkost pociťoval za to z přízračlivosti, jakou působila naň jedna z učitelek na škole. Starší chudé děvče, které bydlilo v hořejším patře školní budovy a za skrovnou náhradu obědvalo u nich v rodině. Nebyla příliš krásná, ani hezká ne. Vysoká, skorem hubená se suchou jednobarevnou pletí, postříknutou na čele několika lehkými pihami. Nad kořenem nosu měla ostrou, hluboko rytou vrásku a pod levým okem (Braun pamtaval si to dosud zcela jasně) mateřské znaménko jako drobnou zlatou minci.

Něco příkrého, uzavřeného bylo v celé její bytosti. V ostrém tempu kroku, v trpkých mlčelivých rtech, ve zraku tvrdé chrpové modři, stíněném dlouhými, melancholickými brvami... Nosila stále týž jednoduchý ocelově šedý šat, vždy úzký, objímající hladce celou její postavu a tísnící viditelně její krásně klenuté poprsí.

Učila Pavla z ochoty hře na klavír. Bývala naň přísná, zlá ve své chudé světničce, která bývala plna nahořklé resedové vůně. Nutila malé jeho prsty, aby se křečovitě napínaly a tloukla ho přes ně kovovou násadkou, nemohl-li dosáhnouti oktávy. Jemu zdávalo se, že se pase na jeho bolesti. Ve světlém pigmentu jejich duhovek hořelo cosi zá-

hadného, jak skláněla se nad jeho ramenem, dotýkajíc se ho vlasy, že cítil jakoby odděleně každé jejich vlákno...

Jednou vstoupily mu slzy do očí při tomto martyriu. Z dětského instinktu, budít soucit, nechal si je volně kanout po tvářích.

A tu se stalo něco neobyčejného. Ku konci hodiny, když odcházel, vyšla za ním učitelka na tmavou předsíň u schodů. Objala ho suchýma rameny, přitiskla k vlnícím se prsům a políbila prudce na čelo.

Pavla zalilo podivné horko. Vypotácel se na chodbu a vrávoral v temnotě po schodišti. Plakal bolestí nějakou, v níž bylo nicméně tolik krásného...

Sled toho polibku — prvního polibku cizí ženy — cítil dlouho na svém čele jako hvězdu...

Všecko, cokoli se s ním dalo až do tohoto dne, nezůstavilo v něm žádného jasnějšího dojmu, jaký byl by nyní stačil na vzpomínku. Žádný výjev, žádná příhoda nezanechala mu hlubší stopy v paměti. Teprve od té doby pamatoval se na vše určitě a živě, jakoby to bylo teprve před několika dny.

Dnes bylo mu jasno: ona žena zrodila v něm muže...

Pak už se v něm probudily divné dojmy.

Pamatoval se, jak několik dní na to vyšel si v podvečer k potoku, vykoupat se u splavu. Koupávala se tam děvčata i malí hoši, všichni zároveň přes opětovné zákazy doma i ve škole. Zarývali nohy do teplého písku, kalili vodu, výskali a skotačili často ještě pozdě po západu slunce.

Toho dne našel tam Pavel toliko jediné děvče, téměř dospělé, ale známé mu ještě ze školy. Stokrát je vídal a stýkal se s ním... bez nejslabšího pohnutí. Dnes však zdálo se mu zcela jiným nežli jindy. Pozoroval zlaté její vlasy, jak rozpuštěny pluly po vlnách... její bílé svěží boky, obklíčené vodou. Všiml si, že měla údy štíhlé jako hoch a že celé její tělo mělo elastické hadí pohyby...

Zcela dětská, smějíc se naň vesele, plovala ke břehu. Myslíla, že se bojí vody a postříkala ho rozpuštěnou, bijíc do hladiny vlhce svítícíma pažema. Potom unikala zase do nehlubokého proudu, odpočívajíc chvílemi na balvanech.

Pavel s intenzivní sympatií stíhal zrakem každé její hnutí. Stříbrná mihotavá rýha táhla se za ní jako světlý chvost. Vyvolávala v něm představy z báje o Melusině: zdálo se mu, že šupinatý rybí ohon vidi blýskati se za ní v pohádkovém modru vln...

Dojmy z pohádek, svůdná přítomnost a cosi nepochopitelného, ale neskonale sladkého — vše splynulo, přešlo náhle v jediný bodavý pocit smělé a prudké, nevýslovně prudké touhy.

Chvatně strhal šat se sebe a vrhl se do potoka. Ucítil teplost vyhřáté vody jako laskání tisíců elektrických rukou na své pleti. Blížil se k ní rychle...

Ale ona lekla se náhle jeho zdivočelého zraku a s výkřikem zděšení prchala z vody na břeh, do houští...

Pavel osaměl.

Byl již západ slunce. Voda barvila se jím jako víno a splav, huče temně, zdál se valit z dále vlny purpuru. Vrcholy topolů hořely jako žířící pochodně.

Potom zašlo slunce a barvy červencového večera, jasné, zlomené a přitlumené, lehounce se nánášely na světlou kresbu kraje.

Pavel sklíčen hlubokým steskem usedl na kámen při břehu a rozesnil se smutně o víle z pohádky, která našla zase svoje labutí peří a ulétla milenci, jenž jí je uloupil. Daleko, daleko do země kouzel — — — — —

Dnes ozývalo se v něm vše to jako zvony zapadlého města ze dna tůně.

Myslí, že dávno odumřela v něm každá tělesná žádost a setlela, zasuta léty usilovné práce.

A teď pojednou — —

Lekal se toho náhle probuzeného výstředního živlu ve své povaze. Vyčítal si jej vůči sobě i k vůli Kláře.

... Je to vlastně ničemné ode mne... Ve své důvěřivosti myslí patrně, že hledím na naše styky stejně čistě jako ona. Hm, věru, zabývám se časem tuze čistými představami... S velkým taktem hraju úlohu strážného anděla!

A přece chtělo se mu tak vroucně lásky. Jejího blaha a její čistoty; jejích hříchů i jejích muk. Ano... i jejích hříchů! Všeho, všeho, co se rodí s prvním mládím a co vrací se s prvním uvádáním...

Celé dosavadní jeho žití zdálo se mu náhle jen jako pouhou přípravou k životu budoucímu, který snad bude čímsi horkým a pohnutým —

Ale není to všechno jen lež, přetvářka, sebeklam?

Již to: chtěl jí býti oporou... Měl k tomu dosti sil?

Nebyla by to jenom smutná slabost ve dvou? —

Kdyby aspoň měl odvahu, býti cele upřímným. Ale takto hrál stále jen vlašnou úlohu... diskretního přítele. Vcházel ke Kláře tiše a laskavě jako milo-

srdná sestra — a oplétal ji při tom vilnými myšlenkami fauna, civícího na tanec nymfy.

Ne, ani trochu ohně v něm nebylo — ani špetka iniciativy!

Jeho náruživost postrádala naprosto šlechtictví vášně.

Ostatně, jakmile odvážil se k nejslabšímu pokusu, přivésti určitější vřelost do intimity jejich styků, ucítil ihned jakoby Kláříny oddalující ruce . . .

XX.

Myslím, že nejvyšší v lásce je to, co nedává, nemůže dát tělo... Klára hleděla si tiše na hřbet dlaně, již přejížděla lehce po opěradle sesle, jakoby preludovala na klávesách. To, k čemu je tělo pouhým prostředkem... viditelným symbolem pro naše ubohé poznání, které jako slabé dítě potřebuje berlí k opoře.

— Stavíte lásku na nedostupné vrcholy, namítl Braun. Chcete ji zbavit oběti těla — rozumím-li dobře. Sníte o vyšší jakési formě, než je užití... — Ale to, čemu se říká: žít vášnivě a horečně — —?

— Bože, vy — vy apoštolem vášně? — Vy? Takový rozumný, takový korektní pán?

Postřehla nucený úsměv kolem jeho rtů.

— Odpusťte, nemínila jsem vás nijak persiflovat, ale nenalézám okamžitě přiléhavějšího výrazu...

— Tedy pedant, vidíte? — Možná dost. — Arci, kdyby nebylo i na podzim bouřek, které dovedou zviklat nebezpečně mnohý sebevědomý strom. Otřesou tak mnohým kmenem, jenž ještě z jara s důvěrou spoléhal na pevnost kořenů...

— Vidíte, taková nebezpečí mám já dávno za sebou. Ležím už vyvrácena nadobro.

— Nemyslím. Kdo ví, nevyšla-li jste vlastně duševně silnější ze svých pohrom.

— Nikoli... cítím to... jsem zlomena.

— Zdá se, že toliko zbytečně klesáte na mysli.

— Vaše sensitivní nemoc mohla by vám být dobře počátkem nového zdraví.

— Jsem zlomena, opětovala jen smutně a sladce, jako s tichým pocitem rozkoše. — —

Po chvíli, když pili spolu na verandě chladný čaj s citronem, Klára nabízejíc Braunovi táč s ovocem, jako bezděky vrátila se zase k dřívějšímu tematů hovorů.

— Jaký byste konečně v y na tom měl zájem — na onom mém... řekněme znovuzkříšení? — Lehký ruměnc jako přelet růží zahořel jí na čele.

— Ach ne... promiňte. Jsem strašně nevďěčné stvoření! Vždyť vím... jste tak dobrý ke mně, tak starostlivý...

... Tak dobrý ke mně — ! pomyslí si Braun s pocitem slabého studu ...

— Ale když už jsem se tak nešetrně dotkla vaší korektnosti, třeba jen zdánlivé — — Hledte, vzpomínám si, jak často stávala jsem se před lety poněkud roztržitou ve vaší přítomnosti. Zahledla jsem se zhusta na paprsek slunce a šinula k němu nepozorovaně ruku, aby ji zahřival. Zadívala jsem se oknem do oblak ... na zeleň a květy do parku, ... kamkoli ... Ne že bych nebyla měla dosti dobré vůle, být pozornou při vašich hodinách. Naopak. Ale přiznám se vám, pocífovala jsem často něco jako lehkou vnitřní vzpouru proti vaší autoritě. Vy jste věděl vždy všecko tak strašně určitě ... To a to je dobré, to a to špatné, to rozumné a to pošestilé ... Haha. A přece bylo tak mnohé ve své neurčitosti tisíckrát krásnější, než v té blízké jistotě vašeho výkladu.

— Podivno — toho jsem si tenkrát opravdu nikdy nevšiml.

XXI.

Při svém vzhledu zdraví, zdánlivě se vracejícího, mívala Klára nicméně chvíle hlubokého vnitřního nepokoje. Časem náhlý děs zachvacoval ji jako bojácné dítě. Pavučinově jemná sensitiva, rozechvělá ustavičně jako síť na tůni, jen zvolna a po krůpějích sbírající síly, zdála se býti rozrušována změtí utkvělých vidin, které z nenadání vybavovaly se z podvědomí, těžké a plaché stíny vrhaly do její mysli a stony ji rvaly z prsou...

To stále ještě znepokojovalo lékaře i Brauna. Ale to bylo také, co chvílemi pronikalo zraky Klářiny tajemným, skorem věšteckým olněm a duši její propůjčovalo jisté jasnovidnosti ve světě utrpení.

— Mám takový pocit... Přihodilo se asi nějaké neštěstí, říkala.

A stávalo se nezdíka, že za několik chvil potom prudké bití zvonu na poplach signalisovalo požár na obzoru nebo přišla zpráva, že sřítlo se lešení novostavby na druhém konci města i s dělníky, na něm pracujícími. Jindy došla zvěst o hrozné katastrofě v sousedních uhelných dolech... o těžkém skonu vzdáleného nějakého příbuzného — —

Kalné dni a dlouhé noci při sklonku chladnoucího října zdály se zvlášť nepříznivě působiti na její nervy.

Vzduch počal býti syrový a vlhký, plný studených pršek mlhy a deště. Monotonní hudba krůpějí, crčících s okapů, měkké, duté nárazy vody v nádrže kašny svíraly srdce úžily hrud.

Pod nebem pluly trojhranné šiky stěhovavých ptáků jako černá souhvězdí...

Vyjasnilo-li se poněkud, spěchali Klára i Braun do sadu, užít ještě trochu slunce.

Tak octli se zase jednoho nedělního odpoledne na počátku listopadu v kamenném pavillonu nad rybníkem.

Bylo hluboké ticho kolem, že i sebe skrytější myšlenka, i pouhý její nádech se v nich prozrazoval.

— Podzim... to je můj čas, prohodila Klára. Tak

lehko se v něm dýše člověku. Tak lehko by se umíralo ..

— Nemyslíte nikdy na svoje zdraví! Zdá se, že máte nejméně příčin, důvěřovat tomuto počasí.

— Je tvrdé ke mně — vím. A bude ještě drsnější za nedlouho. Ale zrovna p r o t o jej miluju.

Braun pokrčil suše rameny.

Po stezce, která od břehu rybníka líným ohybem přivíjela se ke hradbě, chodili venkované z požehnání. Chvillemi až sem začpěl kouř z jejich dýmek. Odměřené kroky jejich těžkých, v kolenech poklesávajících nohou zněly tvrdě pod hradbou.

— Všimněte si... žena vždy několik kroků za mužem, upozorňoval Braun. Přísně dle tradice —.

Cosi měkkého, bolestně oddaného zašeřilo se v Klářiných očích. Byla pak nemluvná a zamklá až do večera.

Před západem silně se ochladilo.

— Tak brzy se stmívá. A studeno je, sotva že slunce zajde. Měli bychom se vrátit, nemyslíte? Ta mlha vás zabíjí.

— Ne, ještě ne, odporovala prosebně. Raději chvíli poslouvejme...

Odkudsi zanášel sem vítr útržky daleké vesnické nedělní hudby. Táhlé nemocné zvuky odrážely se od kamenitých strání a bouřily štěkot psů v zahradách.

— Hudba z dálky je tak sladká...

Privřela oči a odklonila hlavu, jakoby chtěla býti dále od něho, sama se svými myšlenkami.

Lesk její tváře usínal zvolna ve stínu, profil ztrácel se ve tmě. Jen v řasách chvělo se něco světla, které vyzařovaly zornice.

— Nač myslíte?

Neodpovídala.

Braunovi tichá, ale pronikavá trpkost zvolna se rozlévala hrudí.

— Nudím vás, vidíte? Jsem člověk pozitivní, nezajímavý...

— Nemluvte tak. Nežádáte přec, abych vám lichotila. — — Víte jistě dobře, čím mi jste...

Chopil ji za ruku a políbil jí prsty. Celé jeho nitro, zahořklé a roztoužené, vzníceno bylo steskem mlhavého večera.

... Chvilu, kdy možno promluvit... pomyslí si a proud vřelých slov dral se mu na rty.

Ona však náhle se mu vyvinula. Učinila několik kroků ku předu a stanula s výkřikem hrůzy u zábradlí pavillonu. Přitiskla dlaně ke spánkům.

— Nevidíte nic?

Oči její byly široce rozevřeny, prsty sevřela křečovitě Braunovo rameno, jak zachytil ji klesající do náruči.

— Pranic. Vidíte snad vy něco?

— Ne — nyní ne. Ale viděla jsem.

— Koho — kde?

— Viděla jsem jeho — tam v šeru na loďce — svého muže.

Na rybníce chřestilo pokosené rákosí.

— Upokojte se... Předrážděné nervy, nic jiného. Byli jsme dnes trochu dlouho venku. A pak ta mlha — ta mlha — — Neříkal jsem to? Ona je vražedná pro vás...

Odváděl ji rychle domů Šla vedle něho bez hlesu, poslušnější než ovečka.

XXII.

Téže noci došla telegrafická depeše o náhlé smrti Nellově.

Ranní listy byly druhého dne plny podrobností o veliké srážce vlaků, která udála se v bezprostřední blízkosti p***ské stanice. Zavinil ji sám p***ský přednosta, Klářin muž, šíleným rozkazem, jež v opilosti udělal nádražním zřízencům. Více než sto lidí bylo zabito a těžce zraněno. Nell zbavil se zodpovědnosti výstřelem do spánku a skončil, ruku na telegrafním klíči, jakmile podal železničnímu ředitelství zprávu o katastrofě.

Lékař uslyšev o včerejším halucinačním záchvatu Klářině, žádal Brauna, aby náhle ovdovělé přítelkyni sdělil vše co nejšetněji.

Ale Braun, překvapen neočekávanou novinou, nedovedl se ubrániti pocitu zadostiučinění skorem radostného...

Chvatně, téměř bez přípravy řekl Kláře všecko.

Krátce před jeho příchodem vrátila se z verandy a seděla, šál přehozený dosud kolem ramen, na divaně ve své komnatce.

První slova Braunova přijala na pohled klidně. Zbledla jen a skřížila tiše ruce na prsou.

Pojednou upjaly se její oči ku protější stěně. Utkvěly na malém pastelovém portrétu, jenž za dne tonul v šeru, ale nyní polit paprskem lampy, hořel sirným koloritem lesklé pastósní olejomalby.

Černé tmy rozšířených zornic prohloubily zrak mladé ženy, jakoby se byla nenadále nachýlila nad propastí.

— Ach, věděla jsem bezpečně: ten nepůjde sám na věčnost, pronesla dutě. Bude mít hlučný průvod Ha, ha, opravdu... Letělo iich před ním celé hejno Celá krvavá massa roztráštěných těl a zpřerážených údů! Pláč a nářek zaznívaly jako slavná ouvertura jeho smrti...

Hlas její zdál se nabývati skorem přízvuku pýchy. Klára s naruživým pohybem svezla se s pohovky, tak že kolenem přiklekla až k zemi.

— A přece je mi to všecko tak podivné... Malé třesnutí zbraně — — a stačilo, aby shasilo tak

tvrdý život! K neuvěření... Bylo v něm přece tolik síly. — Tolik strašné, neodolatelné, drtivé síly!

Klečela, hlavu v prstech levé ruky, lehce se kolébajíc v bocích.

Náhle záblesk vítězného uvědomění přeletěl jejím čelem. Zdvihla se a stála chvíli vzpřimena jako bledá živoucí socha. Prudce vyklenutá vlna zvedla jí hrud'

Výbuch divokého, hýřivého smíchu...

Učinila několik nejistých pohybů na hladké podlaze.

Groteskní stín lampy dotýkal se jí tajemně. Postava její vrhla fantastickou silhouettu na oranžové tapety pokoje, jejichž vzorek zdál se opakovati snědou tvář z portrétu...

Pohyby její, zprvu zmatené a neurčité, stávaly se rytmickými...

Hřeben v jejích vlasech zatřpytil se a shasl v prudkém zvratu hlavy. Černá sukňě hadovitým pohybem zavlnila se jí od boků. Úzkým pruhem polosvětla nad kobercem kmitly štihlé kotníky.

Jala se tančit...

Tančila vášnivě a bez dechu. Jako krásné rozdrážděné zvíře, jež se utrhlo a prchajíc, řinčí ještě řetězem, vlekoucím se v jeho stopě...

Braun hleděl na ni ztrnule, nepomýšleje ani na to, aby ji přinutil, ustat od šíleného reje. Cítil jakousi atmosférou podivně těžkou a sšeřelou ja-

ko temnou, nervy otupující vůni, v níž mysl jeho tápala chvíli, plna úzkosti. Zavanula k němu horečka jejich tepen... celá divokost ženské bytosti... vše, čím souvisí žena úže s přírodou, nežli muž. A duše jeho zděsila se blízkosti životních tajemství.

Bylo to příšerné... Prudké oduševnění, vzrušující zločinný jakýsi pathos pronikal Klářinými rysy.

Tančila jako Salomé pro hlavu Křtiteleovu, jako Judita, zdivočelá radostí nad smrtí Holofernovou. Tvrdý, hořící lesk nenávistných očí upírala k obrazu, jakoby tmavou onu hlavu viděla sfátu, na zlaté míse, v kouři krve — — — — —

— — — — —

— Můj muž je mrtev —!

Zaznělo to skorem neartikulovaně s přízvukem rozkoše bolesti i hrůzy, jako úryvek chromatické toniny.

— Ale já tančím! Tančím — —!

Hlas přerval se jí rozčilením. A vyburcována vlastními slovy, všecka se rázem proměnila.

Zrak její visel stále na podobizně mrtvého, celá její postava vracela se k ní ustavičně, přitahována magneticky. Ale pod přivřenými víčky uhasla lačnost pomsty a žil už jen horečný stesk, utrpení touhy, cosi svatebního s pohřebním zároveň...

Tančila bez ustání, ale tanec její měl teď něco ze zoufalé mysteriosnosti modlitby. Podobalo se,

že síla nějaká, stejně trýznivá jako nezdolná ji pohání, že celá její bytost volá marně kohosi, jenž stále ji unikal. .

Její smích vítězky ztrnul v heroickém úsměvu mučennice. Tváře její byly bledé jako líce panny, obětované strašnému bohu . . . Horkem popuštěné kadeře vymkly se jí z účesu a vlas zářící a hluboký, dlouhý jako křídlo spadal jí až k bokům. Tíha jeho táhla na zad hlavu mladé ženy a napínala křečovitě průsvitné její hrdlo. Rozvírajíc paže, byla Klára jako veliký, smutný motýl, třešticí bolestí a láskou . . .

A veškera smrtelná krása touhy, všecka morbidezza utrpení byla v jejích liniích a temná, zostřená vůně nervového elektrického fluida z ní proudila. Něco jako zahluchlé výrony nočních fial s temně granátovými a žlutě žihanými květy . . . nervosní výdechy drahocenného klavíru, otevřeného zprudka a rozbouřeného pod prsty ďábelského hráče v parné síni koncertní — — — — —

Najednou zastavila se Klára a zahleděla se kamsi daleko ztraceným a nepřítomným zrakem. Její ruce napjaly se jakoby se chtěly něčeho uchopit, něco ze vzduchu uchvátit . . . Nenalezly toho. Zalomila jimi nad hlavou a mdle spustila je k bokům. Pak se sláblá a zničená, téměř bez dechu jako předrážděná smuteční květina sklesla na pohovku.

Konvulsivní, neslyšný pláč beze slz škubal a zmítal celým jejím tělem od hrudi až k nohám. — —

Toho večera vrátil se jí její prudký kašel, a když přitiskla ke rtům šátek, objevilo se na něm několik drobných purpurových krupějí.

Starý rodinný lékař zvedal obočí do povážlivé výše. Zdál se být upřímně poděšen.

— Rhythmické pohyby? Jakže... snad epileptické záchvaty v hysterii dokonce — — Myslil jsem, že má krisi už nadobro za sebou... a zatím jsme s ní na tom hůře, než kdy dříve. Ke všemu i plíce znova strašně rozjitřeny. Jsem jist, ještě jeden takový záchvat, a je konec...

Mluvil o blízkém nebezpečí zimního počasí a doporučoval důtklivě cestu na jih.

Klára vrtěla jen odmitavě hlavou.

Po onom podivném requiem, slouženém za krutou duši zemřelého, proležela celé dny jako bez vlády. Měla hektické plameny na tvářích, vlasy rozčesaný, čelo ovázané bílým šátkem. Krásné ruce její spočívaly malátně na tekuté běli podušek.

Braun drže ve své její rozpálenou suchou dlaň, vysedal hodiny u jejího lože.

Dílo milosrdenství, které předsevzal, objevilo se mu zase v celé kráse. Cítil se náhle skorem otcem této křehké bytosti... Vše smyslné jakoby bylo vyprchalo z jeho pocitů. Byl by chtěl jen zahřívát ve svých rukou její choré srdce, svými prsty magnetisovat její bolestnou hlavu. Celou ji zastínit svojí ochranou před zlými vlivy -- --.

Vše zase jako na počátku... ale s větším sebezapřením, zdálo se mu.

Ještě jednu osobu na poště vzrušila mocně smrt Klářina muže.

Zprávou o ní jakoby byl na chvíli vstoupil nový život do vyhaslého srdce paní Terézy.

Nechala celé hejno svých papoušků několik dní zcela bez potravy, zavřené společně v jediné kleci. Potom však vydráždila hladové ptáky k divokému zápasu o hrst kukuřice... Boj, který rozpoutal se před jejíma očima, byl tak zuřivý, že většina ubohých zvířat zahynula od utržených ran v několika hodinách. — —

Jednoho odpoledne Braun, přišed na starou poštu a zvěděv, že nemocná na chvíli zdřímala, sešel zatím do sadu.

Studený park tonul všecek v mlžné šedi zsinalého podzimního dne, v tlumeném světle, bledém a jako prosívaném zřidlými síty korun. Obloha mezi kostrami stromů byla kalná, podchycená mračny jako cáry rubáše. Pod ní střel se chlad a přšely stíny.

Na začátku nedlouhé aleje hnědých kaštanů stannul Braun mimoděk. Alej končila starým korovým altánem, šerým a tichým jindy jako kaple pro mediaci. Dnes byl pln rozvětřeného jakéhos ruchu...

Na rozkolébané houpačce, upevněné provazy ke dvěma dřevěným sloupům, jež nesly celou konstrukci altánu, seděla pani Teréza.

Braunovi nebylo už možno, vyhnouti se jí.

Zarazila houpačku a zasmála se mu vstříc vyzývavým smichem.

Povšiml si již před několika dny, že odložila černý oděv a počala náhle nosit splývavý empirový šat barvy zelené s kovovým leskem španělských mušek. Na nahých žilnatých loktech stařeny měla černé zahradní rukavice.

Zvala Brauna k sobě do altánu.

— Nestůjte jako porcelánový mandarin! A buďte přece trochu zdvořilý... Houpejte mne!

Hodila mu šňůru, tak že mimoděk upostechl.

— Prudce, prudčeji houpejte!

Sklonila na zad povadlou scuchanou hlavu

s tváří choré Medusy, na rtech ztrnul jí frivolní úsměv přistárlé kurtisány.

— Jak se vám líbí moje houpačka? — Povšimněte si jí blíže, prosím... Stojí za pozornost. Sbil mi jí onehdy zahradník z mar, na kterých nesli kdysi ke hrobu rakev s mým mužem. Zcela jednoduše: rozebral nosítka a z prkének zrobil pro mne sedátko...

Lem její sukně zavadil o Brauna. Vůně jako nahnilých oranží dotekla se jeho chřípí.

— Můj nápad, pane! Dostala jsem jej při zprávě o smrti Klářina manžela... — Oh, to byl znamenitý konec znamenitého života, což? Něco pro mne, aah! Vůbec... nedovedete si představit, jak mi lahodí... ovzduší smrti!

Přicházela do ohně.

— Divoce, divočeji houpejte —! Z nudy do rozkoše... z rozkoše do bolesti...

Zmítala celým tělem, rozpínala ramena a řičela jako Messalina — —

— Divoce... ještě divočeji! Učiněná kolébka... O-ho-ho-hó!

Trhala za provazy jako v záchvatu pekelné rozkoše, až jí altán praskal nad hlavou. Stará kostra spuchřelých, hmyzem prolezlých trámů zdála se příšerně oživovat a sténat větrným tím vírem...

Braun použiv vytržení paní Terézy, rychle se vzdálil.

Zdalo se, že červotočivá stavba sřítí se na rozvášněnou starou ženu a pohrbí ji v ssutinách i s její černou houpačkou...

XXIII.

Poslední listí třesavým a zimomřivým letem snášelo se na hladiny vod. Chytalo se v jejich zrcadlech, čeříc je kruhovitými vráskami a klouzajíc po nich ze světla do stínu, z chladného temna do mrazivého jasu zpět. Stále volněji a vlekleji, stále pomaleji... Až zetlivalo a ěnilo pozvolna, usedajíc v hustém zelenavém povlaku plísně na tůních. —

Rozvichřily se prudké podzimní větry. Vztekly opřely se do oken, která drnčela teskně pod jejich údery. Celá veliká budova staré pošty otrásala se jimi jako koráb pod nárazy vln.

Pak přišel počátek prosince, černé dni, prosáklé

dešti a řídkým sněhem, který napadl a ihned zase roztál.

Ale brzy přituzilo. Veliká ledovatá mračna přicházela od severu, v modravém šeření sněhových vánic mizel kraj na celé nekonečné dni. — —

Bylo tak útulno v Klárině komnatě při purpurových reflexech krbu, v němž oheň s větrem hrály své horoucí písně.

Sedávali oba u sklenek horkého čaje s obláčkem mléka a rozmlouvali spolu o knihách, o lidech, o rozmarech osudu. Chvillemi hodiny na empirovém trumeau vmísily se v jejich hovor staromodní, zalykavou, ale melodickou řečí.

Klára jen zvolna, velmi zvolna se sbírala po poslední krizi. Tolik dojímavého měla nyní smutná vyhublost její šíje, přísná linie ramen, klín i boky úzké jako u děvčete. Ale její rty, bledé jako polorozvitá růže, zkřehlá ledovým podzimním jitem, byly uzavřenější, nežli kdy před tím.

Mluvívala teď často k Braunovi slovy bezbarvými a lhostejnými, jaká má člověk pro celý svět. Okamžik něco vypravovala, roztržita a nějak vzdálena... ale pak náhle se odmlčela a zapomínala odpovídat už i na Braunovy otázky.

Braun s úžasem a tichou bolestí pozoroval, že je duchem nepřítomna.

Co vidí asi tím vzdáleným pohledem? Jaký nový pocit, jaký nový sen ji okouzluje? Byl znepokojen, neboť nevěděl, do jakého chimérického kraje mu unikala, a tušil, že vrátí se k němu rozechvěna závratí hloubek, jemu nedozírných, odlehlejší jeho touze, nežli dříve...

Jednou dotekl se v hovoru drsnější jakousi poznámkou jejího zesnulého muže.

— O mrtvém nemáme mluvit jinak, než dobře... o mrtvém, řekla Klára s výčitkou.

— Ovšem: *de mortuis* — — Bah, byl to asi povedený šibal, který připadl ve starověku na tohle přísloví. Ať kdo spáchal za živa křivd sebe více: umřel — čest budiž jeho památce! Tolik egoismu z toho čpí, tolik hrubého lidského sobectví. Ne, ne — smrt neočišťuje...

— Ale oddaluje. A zkrásňuje celou tou závratnou nekonečností dálky. — Usmíruje nenávratnosti.

Braun pokrčil nevrle rameny.

Ale Klára pokračovala jako pro sebe:

— Toužila jsem vždycky náležet bytosti silnější, vyšší rozumem i vůlí. Zaniknout, shořet v ní celá. Ale teď vidím, že hrdinové — krom reků z pohádek — dovedou trvale imponovat teprve po své

smrti. Za živa je na nich tolik nízkého, tolik maličerného. Teprve smrt zbaví je vši hrubé přízemní tíže. Teprve ona klade jim věnce na čela a do zlatých rámu zasazuje jejich polozapomenuté profily...

XXIV.

Půl desáté z rána. Braun v temném předpokoji odkládal zimník a svlékal zvolna rukavice. Otálel úmyslně, aby nevnesl do pokoje mrazivou vůni zimy, kterou Klára, nedbajíc choroby, ssála vždy tak chtivě rozpuklými rty.

Pruh přivřených dveří u pokoje Klářina planul sinným světlem bílého zimního rána. Stín dvou postav jej přetínal.

Uvnitř vyslovil kdosi jeho jméno. Braun poznal sonorní, poněkud vyschlý hlas paní Terézy.

— Máš měkčí, světlejší oči, když naň hledíš... Povšimla jsem si toho často. — — Nezdáš se mi být vůbec takovou, abys mohla žít trvale sama —

— Pak mne znáte vskutku pramálo...

— Eh — rozumíme si. Zhnusily se ti polibky tvého lidelního manžela... Ovšem. Uznávám, byly příliš pepřené pro tebe, holoubku. Ale zde máš učiněného svatého Alojsia. Můžeš si k němu vonět jako k lilii. Žádný orel — žádný dravec — takový milý krotký pták popelavé barvy...

— Myslím, že je do tebe zuřivě zamilován, pokračovala matka po chvíli trapného ticha. Ano, nade vši pochybnost: silně, vřele a hloupě. Vždyť chodí k nám už zřejmě se srdcem na vestě! — Zdá se však že's k němu trochu zatvrzelá... Ať jenom nehraješ zbytečně dlouho s ohněm —!

— Bože můj, jak to mluvíte?

— Oh, oh, беруško! — — Ale hovořme rozumně, bez upejpání. On není dobyvatel, tolik je jisto. A takovým snadno klesá srdce, pamatuj si...

— Ne, co s ním stále máte? — Nebesa, byl by to tak dar, ustědřit někomu takovou trosku, jakou jsem dnes já —! — — Hlasem mladé ženy rozlila se vzdorná jakási trpkost.

Bláhová! Sta dychtivých rukou vztáhlo by se po takovém daru. — Ostatně, jste spolu už asi slušné daleko. Ne-li ve skutečnosti... což by nebylo konečně tak zlé, aspoň ve fantasmii lidí. A to je horší. Zpívají prý o vás romance vrabci na posledních kosteleckých stodolách. Říkal mi oněhdy cosi zahradník — ten starý jezevec má dobrý čich! —

Opravdu, neměla bys tak zcela přezírat mínění světa. I když je to jenom urousaná slepičí nedůtklivost maloměšťáků. Víš dobře, nestarala jsem se nikdy valně o tuto čtíhodnou species... Ale nyní, kdy běží výhradně o tebe...

— — — — —

Braun, zalit horkým vnitřním studem, vykradl se tiše na chodbu.

XXV.

Bylo mu hořko a trapno, jakoby mu byl rez padl na duši.

Dva, tři dni vyhýbal se tvrdošíjně staré poště. Chtěl nabýt jasného názoru, chladně vše uvážit a po zralém rozhodnutí omezit třeba styky s obyvateli pošty na nejnutnější míru zdvořilosti.

Ale na konec usmál se jen útrpně nad touto resolutností. V zmateném pobouření soustrasti, marných snů a pevných předsevzetí neujasnil si posléze nic více, než že jeho láska ocitla se již v onom stadiu, kdy chce, musí znáti svůj osud. Prahla po jistotě jako usládlý plod po utržení nebo po pádu do chladných trav. — —

Když vcházel zase studeným vestibulem rodin-

ného domu a schodištěm do přitmělé komnatky Klářiny, srdce mu tlouklo tak vřele v prsou a bylo tak přístupno radosti...

Ale když usedl v pokoji proti mladé ženě, poznal náhle, že schází mu zhola spontánní výmluvnost naivní citové bezprostřednosti.

Pronesl několik docela lhostejných slov. Omluvil se, že po několik dní zanedbával přítelkyni, a sklopil rozpačitě oči.

Potom však řekl rozhodně:

— Myslil jsem tolik na vás, co jsme se neviděli. Tolik jsem na vás myslil.

— Přirozeně... Hněvala bych se, kdybyste nebyl vzpomínal, odtušila. Uvykli jsme již oba tomu každodennímu styku — také já na vás několikrát jsem si vzpomněla.

— Ale já myslím na vás stále, stále, opakoval Braun prostodušně. Musím —. Nejsm ani schopn jiných úvah...

Klára pohlédla naň znepokojena. Ze chvění jeho hlasu, stísněného a jako násilím tlumeného pochopila smysl jeho slov.

Hleděla svěsti rozmluvu v jiný směr. Ale setkala se u něho s nervosní odhodlaností.

Rozhořelé oči upíraje na její blednoucí tvář, řekl jí Braun vše téměř jedním dechem. Mluvil s upřímným, mezi nadějí a pochybnostmi se chvějícím

steskem, s dychtivou a neovládatelnou srdečností osamělého člověka, nezvyklého přetvářce.

— Nevážím slov... nejsem toho ani schopen, dodal. Nemám již naprosto moci nad sebou. Ostatně... věděla jste to vše jistě už dávno...

Vzal do své její malou úzkou ruku a nesl ji ke rtům volným, jakoby tázavým pohybem.

— Ne, nemyslím, že byste mi už za to byla dlužna srdce... Ale prosím vás za ně jako za milost. Dejte... můžete-li.

Ona mlčela. Byla stále bledší a přivírala oči, jakoby se o ni pokoušela zavraždit.

— Bože, řekněte tedy aspoň slovo!

Klára vyvinula se mu náhle a napřímila poprsí. V jejím pohledu byla zádumčivost, účastenství i jakási přísnost...

— Činite mi nabídku, jejíž cenu příliš dobře chápu, abych ji mohla přijmout... řekla tiše, ale pevně. Neviňte mne proto ze smutku, který vám snad připravuju. Je mi líto, že vám tím působím bolest... právě vám! Ale nelze jinak... věřte.

S Braunem zakolísal se celý pokoj. Vše kolem sebe viděl pojednou jasně až k bolesti, vše tak podivně ostře a určitě. Ale sítnice jeho nedovedla ničeho trvale zachytit. Všecky dojmy unikaly, tvary se rozptylovaly...

— Nedávejte se strhnout chvilkovým vzrušením, pokračovala Klára prosebně, vidouc jej zcela skles-

lého. Nechtějte vnášet změnu v ten příjemný poměr, jaký mezi námi panoval dosud. — Rozumějte mi: nenapadá mi dokonce, hráti si na romanticky nedostižitelnou cenu vaší touhy. Naopak — vážím si vašeho citu. Neuráží mne. Ale mezi námi je propast . . . mohu za ni slyšet váš hlas, viděti vás — ale přistoupit na bližší styk, než v jakém jsme k sobě nyní, není už možno. — Bojím se býti vaší, tak jako se bojíme vložit někomu do ruky peníz falešné hodnoty. Znamenalo by to rozčarování pro vás — — a jistě i pro mne.

Braun pil jemný lék jejího pohledu, kterým proházela a mírnila bezútěšnost svých slov a v němž mísil se smutek se soucitem, ale i nepřekonatelný odpor k něčemu, co se jim vtíralo na mysl oběma . . .

— Hledte, jsem již taková stará a smutná. Ne, ne — nežádám zdvořilého odporu, myslím to zcela do opravdy. Jsem stará, starší mnohem než vy, třeba že jste býval kdysi mým učitelem . . . Nedovedla bych se státi nikomu výhradným a trvalým majetkem, nedovedla bych už vlévat útěchu v cizí smutek a živit oheň cizích radostí. Nejsem už dosti tvárnou hmotou, zkrátka. Co pro vás znamenalo by splnění, pro mne bylo by snad smrtí — —

— Buďme i nadále přáteli, není-li vám to proti mysli, doložila ještě. A snažme se připustit dokonalou upřímnost do svých styků. Můžeme přece jako

dříve utěšovat jeden druhého, smáti se sobě navzájem, přiti se o vše možné, učit se z obapolných zkušeností . . . vše, vše pod sluncem, co není špatné a nízké. Takový čistý, lidsky přátelský poměr tane mi na mysli . . . obcování duší, spojených noblessou svojí osamělosti . . . Souhlasíte? — —

Braun nechtěl, nemohl ani uvěřit, že tolik neurčitých, ale neskonale šťastných illusí padlo mu oním dnem. Celé jeho tělo, celá mladost vzpírala se v něm proti tomu rozsudku.

Potom monotonní jakýsi klid, podivuhodně široká prázdnota rozlila se mu hrudí. Jen hluboko, docela na dně chvělo se cosi jako lkavý zvuk prasklé struny . . .

Připadal si konec konců vlastně dokonale směšným. Přinesl Kláře a složil do jejího klína to veliké, vážné rozhodnutí, které mu uzrálo v duši. S takovým ukrutně slavnostním vzezřením slepé naivní sebedůvěry, skorem jako dar . . . Ovšem, dával přec na jevo velkomyslnou ochotu, ujmout se zbloudilé —! A byl odmítnut. Nadobro odražen . . . eh!

Viděl teď jakoby vlastní karrikaturu ve vyduťtém zrcadle . . .

Mučila ho záhada, co značí asi ta tajemná uzda.

kteřou přijala mladá žena neočekávaně jeho náklonnosti. Byl by snad propásl příhodný okamžik? — Znovu vyvolával v paměti všechny projevy Klářiny přízně z prvních dob po jejich opětném shledání. Tehdy bývala přece jinou, zdálo se mu . . .

Nyní podávala mu popel v kalichu, z něhož chtěl pít oheň . . . Nabízela mu duševní přátelství, ovšem. Úžasně jednoduchý prostředek, který se dosud nikdy neosvědčil, bohužel.

Co zbývalo? Měl vyčkat s chladnokrevností lékaře, až nadejde obrat?

Ano, to chtěl.

Ostatně chtít, chtít . . . Vůbec chtít! Připadal si jako po ochrnutí nějakého centra vůle, jakoby mezera jakási zela mu v energii — —

Hruď jeho byla tak těsna procitlé mužnosti
Duše slábla jako ubývající luna.

Ke všemu první předtuchy jara zvolna se kradly do vzduchu. Ze země, černé a žírné, nassáté sněhu, stoupaly bílé páry. Oba živly, voda i vzduch zdály se skládat jasný nový živel nadpřirozený — mlhy, přinášející život jako vzdušné řeky mléka.

Krůpěje této mlhy lnuly ke rtům jako modrý květinový pel. Rozpouštěly se v celém těle vinami žádostí, tísnily nervy, rozohňovaly krev. Hlad lásky rozsávaly po všem stvoření.

A přišly večery, kdy vzduch zdál se hovořit v tichých modulacích vánků, kdy každý kmen

v šeru stával se oku jakoby torsem ženy. Měsíc hořel bledě zlatými kruhy, chorý a vysílený marným steskem po zemi — — —

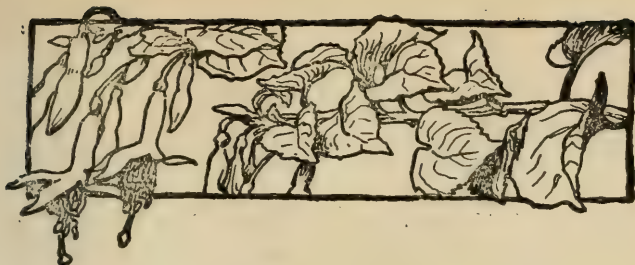
Touhy Braunovy byly tím ostřejší a sžíravější, že shledal náhle nedosažitelnost tam, kde cítil se už tak blízko u cíle.

Bylo mu do hořkého smíchu, vzpomněl-li, jak bytost jeho zdála se mu vždy nedobytnou tvrzí klidu a pokoje.

Co byla mu nyní platna veškera někdejší pevnost názorů? Nebyla ničím, než filosofickou hranatostí, směšným mozkovým pavučím, které se žehnout stačil jediný úder plamene.

Všecka abstrakta byla mrtva. Potřeboval ženy. Teplého, bílého těla — — Jen v tom jakoby byl smysl a pravda celé jeho existence. Všecky ostatní zájmy kryly se v stín.

XXVI.

Někdy, nebyl-li právě zaměstnán v ústavu, navštěvoval Kláru již po ránu. Pleť její, zavlhlá ještě ranním spánkem, měla nádech harmonující kouzelně s mlhami, jež venku rozptylovalo slunce. Jemná její šije byla choulostivá a delikátní jako hrdlo dítěte

Šířila rozkošné rozčilující aroma, subtilní vůni rekonvalescence, rozprchlou pokojem jako rozvanutý sen.

Braun nalézal ji pravidelně u okna, kladoucí teskně čelo na jeho skla a zachvívající se v příboji slunečních paprsků jako v teplé vzdušné lázni. A přivíraje oči jako před ohněm, viděl ve tmě semknutých víček nahé, bílé, hedvábné tělo... tělo

se štíhlou silhouettou lilie nebo nymfy, vystupující z koupele...

Čím dále, tím výlučněji spatřoval v ní jenom skvostný nástroj rozkoše.

A bylo mu při tom, jakoby se měl před ní s čímsi skrývat. Nesnesl dlouho jejího pohledu.

Ticho mezi nimi stávalo se těžkým a tísnivým pro oba...

Zdálo se, že mu Klára rozumí.

Jednou pohlédla na něho v takové chvíli soucitně a položila mu mateřsky ruku na rameno.

— Příteli... zas? Vaše oči mne znepokojují. Ne, dost už, dost. Všecko přejde. Všecko se zhojí časem.

Braun pln hořké vděčnosti zlíbal jí za to ruku. Hltavě jako žiznící pes...

Zachvíval-li se v blízkosti Klářiňě mučivými žádostmi, vysiloval se omamujícím steskem po nepřítomné.

Duševní pochody nedály se více před jeho očima. Nebyla to dávno už logika příčin a důsledků, střežená ustavičně bdělostí napjatého intelektu. Vše vlnilo se v nejasných a kolísavých obrysech... A vše leželo příliš hluboko, aby to mohl stopovat vnitřní jeho zrak, nezvyklý hloubkám.

Byl jako opilý tím podvědomým šerem, které mu stoupalo z duše. V mozku jeho tetelil se horký zrcadlivý vzduch jako nad pískem pouště a v širých, do ohromna rozpjatých dimensích faty morgany obrazil každý reflex krve...

Byly to zvláště mlhavé obrazy jarních západů, jež ho vzrušovaly nejmocněji.

Chudý kraj, jak jevil se mu v úzkém okenním rámcu na sklonku posledních dnů dubnových, v oné podivné směsi silné západní záře a mrtvého ticha před večerem, zalidňoval se mu smyslnými vidihami.

Z olšovi u řeky, plápolajícího po větru a purpurového jako plamenné keře, vystupovaly bílé postavy žen a brodily se travou příkrých břehů. Ženy nahé v závojích vlhkého vlasu s mandlovýma očima a pivoňkovými rty, vlající pentle pod zdviženými prsy. Stříbrné zvonící kruhy nad kotníky, opletenými kosatcem, tloukly v cymbály a tamburiny.

A prostřed nich ona, daleká milenka, chladná královna plamenů... Všechn kraj zdál se tu býti jen proto, aby obrazil její necitelnou krásu.

Korunována bledými růžemi, světlou splývavou řízou pásanou na třikrát jako ďábelské světice Botticelliho, stoupala na pozadí dohořívajících lesů, výše se nesla průsvitná a bílá, až stále nedostupnější mizela v popelavých modřích večera.

Celá země jakoby rázem povystupovala v šílené touze a letěla vstříc posledním záchvěvům umírajícího slunce. Podobalo se, že krajina vrací se k svému sopečnému stavu před věky... Mraky ohně jako dusné tekuté draperie do ruda rozžhaveného olova rozplývaly se v nachovém mžení par, které sráželo se nad roklinami jako nad otevřenými jícný kraterů, kouřících před výbuchem. Dlouhé sirné paprsky pruhovaly horizont a v hloubce stínů, zcela na dně údolí zdála se světélkovati řeřavá ložiska nafty...

Pak zbledlo náhle vše a hvězdy vycházely na nebi, klidné, daleké a studeně třpytivé jako její zraky — —

Braunovi zdálo se, že přestává býti sám sebou, že duše jeho rozlévá se a splývá s tisíci jiných mučených duší. Tak bolestně a živě cítil se inkarnací Adama, individualitou zaniklou v nekonečném množství jediného širokého druhu...

Zatoužil po prostých něžnostech živočichů a jal se záviděti motýlům jejich smrtelné milování.

Mysl jeho ovíjela horečnými imaginacemi kouzelnou hmotu těla mladé ženy, jež zdálo se mu v takových chvílích vyzářením všech hvězdných lesků

a kterým v tajemné jakési transsubstanciaci kolovaly pro něho všechny šťávy vesmíru. Ano, bylo v ní vše: vřelost paprsku, chlad sněhu i třesot trávy. Lesk hada, úponkovitost rostliny, chvění listí i čerstvá vlhkost mízy.

V hořkém pantheismu byl by chtěl vyžít celé mysterium bytí. Vznášet se v oblacích a létat ve větru, dmout se v moři, téci ve vodách a vlnit se ve světle.

Býti hmotou... zcela hmotou — —

Ano, znal se teď jinak, než dříve, doznával s bolestnou ironií.

Hroutil se v něm sebevědomý positivismus, bezejmenná úzkost rozšiřovala zornice a zalévala oko slzami. Nový, z bezdna prýšticí pramen poznání, plný tekutých stínů a tajemných záblesků temnou vlahou napájel zprahlé kořeny jeho životního stromu.

XXVII.

Za prvních vlahých večerů májových, jež oba trávili spolu na verandě, kdy růžová záře dloužila jejich stíny a bytosti jejich dojaté rozplývaly se v půvabu věcí... opouštěla Brauna na chvíli smyslnost.

Podvečerní světlo vysilovalo plochy luk. V dálce ležící kopce jako zlatý stín tratily se v šerých tónech soumraku. Za nimi červánky jako vrstvy ostrého karmínu, tavené ve stříbře...

Dech večerního větru chvěl Klářinými vlasy. Hlas její, šerejší jaksí a tlumený únavou stmívání, měl cosi z hudby kolovratu v této blaze zádumčivé atmosféře.

— Věříte-li... cítím tak často touhu po svých mladých letech, kdy byla jsem ještě zcela malým děvčetem. — Někdy jímá mne to jako bolest... Víte, ta naivnost a čistota... všecka ta bílá vůně mladých citů před první láskou! Miluju to mladičké děvče v sobě jako holubici, které nezkrvavili ještě hrdlo. Schoulena tuli se k mému rameni — Spřádáme spolu znova svoje mladé představy, znovu se těšíme z dávných drobných radostí... Pamatuji se na příklad velmi jasně na malého zajička, kterého mi chytil kdysi zahradník. Krmívala jsem si ho sama na klíně žebříčkem a květinami... Teď vídám často ve snách třesavý stín jeho vztyčených sluchů — —. Ale ne, jsem to dětina, nač vám to vše povídám...

— Bože, chápu vás úplně. Jako rekonvalcentka cítíte se přirozeně svému nejranějšímu mládí blíže, než kdy jindy. — Ale řekněte: nezmocňuje se vás někdy přání, vrátit se a počít vše o p r a v d u znovu? Hned za dětstvím, myslím... jakoby léta mezi tím nebyla pro vás než bolestným, ale zapomenutým snem?

— Ne — není možná. To všecko je tak daleko za mnou, tak krásně a mlhavě daleko. Cítím jako dítě, ano... a přece tak docela jinak. — Nalézám zase čerstvé pocity z dětství. Sladkost světla a smutek vod, laskání barev a hebkost stínů, svěžest větru i unylost písní. Ale ssaju to vše tak n o v ě...

skorem bych řekla, že krásněji. Jistě aspoň mnohem jemněji a složitěji... Celá duše zvučí mi tím jako větrná harfa, plná zvonků, když jí vánky táhnou strunami...

— Jednoho dne přijde ten, jenž bude hoden vaší lásky.

— Nevěřte, zavrtěla Klára hlavou. Víím, že ne-naleznu ukojení v žádném smrtelném svazku.

— Váš pessimismus je opravdu hysterický...

— Řeknu vám upřímně... odpuzuje mne vidina střízlivého blaha, které snad vám tane na mysli. Nenávidím prostě štěstí z milosti instinktů. Každá skutečnost mne uráží, kladu-li proti ní svůj čistý sen... — Ne smrt... život je hrůza. Je třeba míti záští k životu...

— Přiznám se vám, dodala po chvíli tiše, spíš k sobě, než k Braunovi... musím si všechno dříve náležitě oddálit; mám-li to milovat. Piju téměř jen vůni, která se vznáší nade věcmi. Skládám si nový svět štěstí ze snů a vzpomínek, z dojmů své četby, z úryvků cizího blaha, které jsem kdy zahlédla. S láskou a utrpením, které je nicméně silnou rozkoší... — Vidíte, mám takovou touhu: klást vedle

sebe jemné myšlenky — a tím jedině žít, zvolala s náruživým gestem tvůrkyně.

Jindy se mu svěřila:

— Nejste-li právě u nás, bloudívám nejraději sama na sadě. Prodlévám celé hodiny v hluboké aleji velikých smutných stromů, rozklenutých jako gotické sloupořadí. Nevyzradím vám jí... promiňte mi tu malou neupřímnost? Bývá tam dřímotné ticho a šero jako v předsíni Ultima Thule. Každý ruch, každé echo kroku rychle a měkce se zavírá nad hlavou a hasne v korunách. Šešest listů zní tam tiše jako šepot duchů. Potkávám stíny dávno zemřelých a známých z mládí... Stačí jen oči zamhouřit a hovořit — —

— A nejímá vás hrůza z takového osamocení? Býváte, jak se zdá, dokonce pronásledována hallucinacemi.

— Ne... hrůzou bych to právě nenazvala. Bývá mi smutno, svíravě smutno, nezapírám. Ale není to věru vědomí osamělosti, co ustavičně vyvolává moji tesknotu. Jen silná lítost mne jímá, jak prchavé jsou všechny mé nejdražší dojmy...

— A konečně... položila ruku přemítavě na čelo... jdu-li k jádru toho tichého hoře, nacházím

i v něm tolik nevyrovnatelné sladkosti. Opravdu... nic není mi tak drahocенno, jako tato melancholie mladé vdovy. Nedala bych jí za všechno štěstí na světě... Víte-li vůbec, že vyzývat utrpení, vzbuzovat v sobě vášnivou duševní bolest působí mi teď nevýslovné blaho? Napínám proto každý svůj pocit dobrovolně na kříž. V mé duši jsou hřeby i trnová koruna. Nosím v sobě jaksi nástroje svého umučení jako ony květiny, v jejichž ústrojí rozeznat možno symboly martyria Vykupitelova...

— Mínete mučenky, passiflory?

— Ano, tak, tak jim, tuším, říkají..

XXVIII.

Můj muž—? Ach, ovšem... je mi úzko před sebou samou, vzpomenu-li, že jsem byla jeho a čím jsem mu byla. A přece je mi, jakobych si stále ještě hrála zvadlé, zimomřivé ruce nad vyhaslým ohněm té síly, která s ním dohořela. Věřte, ptávám se často sama sebe, nejsem-li nejtěžším dnům, s ním prožitým, více zavázána, než těm nejšťastnějším, jež mi daroval. Bylo to hrozné, pravda — ale bylo to zároveň tak hluboké... Jakobych se byla řítila do nesmírných propastí a vždy náhle o něco, jen jako lemem šatu se zachytila v závratném pádání — — A zase o kus dále. A hlouběji. V slepé náruživosti, s šílenou vášní bez mezí. Bylo to skorem absolutní. — Myslím si... něco podobného

může býti jen v umění. V tom, které tvoří díla, i v onom, jež odkvetá v nitru bez plodů. — Čítala jsem mnoho v dobách své opuštěnosti a jsou knihy, magická jezera, jimiž moje otevřené oči dovedly proniknouti až na dno. Vím, že jen je mu děkuji za tyto nové schopnosti. Za nové vnitřnější smysly, za svoji obraznost smutnou a subtilní... Ano, on byl pro mne krásným požárem a tajemným neštěstím... ale já jsem jeho dílem, jeho stvořením. — —

Braun s hořkostí rozpomínal se na sen, který měl jedné noci, dávno před tím, než ještě vědomí jeho zřetelněji postřehlo skličující souvislost věcí.

Viděl Kláru v černém smutečném jakémisi člunu, sněžné nahé tělo, ležící nepohnutě jako v rakvi.

Člun kolébal se zvolna prostřed mrtvých vod, na vlnách šerého průlivu, nad nímž válely se mlhy... Skaliska, zahalená nocí a kotouči fialových par, čněla nad vodou. Sotva viditelná lidskému zraku, hrozila lodi ztroskotáním.

Na zádi řídil plavbu zamklý kormidelník. Stín jeho, vržený měsícem, zastíral celou loď a dlouze se šinul kalným zrcadlem, jakoby člunu určoval dráhu. Rudá dohořívající smolnice na přídi doutnavě uhasínala. — —

Braun znamenal s úžasem, jak snula se mu podvědomím temná předtucha pravého významu Klářiny minulosti pro její nynější stav. Věděl teď

s trapnou určitostí, kdo byl ten záhadný veslař,
kterého zahlédl tehdy v půlnočním šereňí smyslů,
v tajemné dálce na obzoru ducha...

XXIX.

Bylo mu zřejmo... po osudných pohromách své lásky, majíc vědomí klamu a podvodu, který vězí v rozkoši reálné, musila Klára pocíťovat skutečnost jedině jako zraňující pokoření. Prošla záhy horoucím peklem života, zakusila nejextremnějších možností pocitů i nejhlubšího rozčarování — a to přivedlo smysly její zpět do její duše.

Počaly ji vábit svaté návraty v kouzlo dětských let, sentimentální procházky zaniklou mladostí. Vzpomínky zašlých chvil, jež volajíce na ni tlumenými hlasy, i slzy měnily ve hvězdy...

Srdce, které vidělo padat všecky své illuse, jednu po druhé, bylo už jen jako popelnice, plná

mrtvého prachu. Mozek její byl jako puklé zrcadlo, obrazy dvě půlky světa, mezi nimiž nebylo souvislosti.

Erotické potřeby v ní nicméně neodumřely —. Naopak stupňovaly se až k závratnému zjemnění.

Její schopnost lásky byla jistým druhem svatosti: Klára byla jako předurčena, milovati nad síly lidské, milovati bezmezně. Bolela ji proto všecka slabost těla, omezenost mysli, mdloba vůle — — vše, co bylo důkazem o rozsahu nemožnosti. Trýznila ji žízeň oddání absolutního a neslýchaného a urážela ji každá malost v lásce, vše chvilkové a pomíjející, co se zdálo prchat z duše jako písek, prosívaný mezi prsty.

Delikátní ňadra obrněna krunýřem hnusu k fyzickému požitku, rozepjala mdlé ruce po bolestných sensacích nitra, po duševních mukách, jež dávaly jí nejvíce pocívat, co bylo věčným v její bytosti.

V pathetické, rozechvělé hře představ mučivých a sladkých, do nichž přelila se všecka její oduševnělá smyslnost a jejichž proud tak intimně dráždil jí nervy, probouzeje v její pleti pocity hladké, klouzavé a rozkošnické, rozdírala si srdce fiktivními bolestmi. Okoušela sladké trýzně světice, bičující vlastní obnažené boky, a upadala ve stav exaltovanosti, v narkotická opojení, jež mysl její sbližovala s mrtvým bodem existence s rozkoší mdloby a krásou bezvědomí.

Odevzdávala se tomu jako umrtvení na lotosovém loži...

Ale nezapomněla nikdy, kdo první probudil v ní a živil ten indický instinkt, stajený už v její ženské přirozenosti. Stále si připomínala, kdo ji uvrhl do okovů oné kruté blaženosti a nechal ji zmírat v nich, kdo rukou bezohlednou, ale pevnou narýsoval v nekonečnu kruh, který náležel bezpečně toliko jí... A obohacena spolu smrtí Nellovou o novou a mocnou illusi krásy, pocítovala k zesnulému muži skorem jistý druh vděčnosti.

Dvě léta jejího manželství, stavše se z přítomnosti minulostí, získala mnoho na své poetické ceně. Mladá žena vracela se k nim v mysli jako k hořícímu domovu, z něhož prcháme, aniž dovedeme odtrhnouti zraků od hrozné krásy plamenů, rozli-
tých stěnným horizontem.

Na sklonku časných dnů letních meškávali oba přátelé v kamenném pavillonu nebo ve výklencích balustrády. Braun nořil se celou myslí v měkký pastelový jas večera, v jemnou krásu polí, osvětlených nachýleným sluncem. Ve zvlněné plochy luk, jež jako rouna modravých stád zdála se táhnout za stínem oblak...

Ale Klářin tmavnoucí zrak, zaměřený fialově upíral se stranou, jako by mladá žena naslouchala krokům někoho, jehož příchod ji rozechvíval... Usmívala se úsměvem zádumčivým a očarováním, a duše odlétala z jejího těla, jež zdálo se v takových chvílích průsvitnou hmotou jakousi, věci mrtvou, vytvořenou spíš uměním než životem. Žily na ní jen její ruce, ruce smyslné i spirituelní, dlouhé štíhlé ruce s úzkými dlaněmi a křehkými nervósními prsty umělců...

Propadlá hluboko a vášnivě do svého nitra, bloudiva teskným podsvětým královstvím stínů a vážila odtud v náručí vlahou asfodélovou, rosou obtěžkanou žeň svých snů... Ze starých, hrubých pocitů spřádala si nové, jemnější a niternější, komponovala složité intimní féerie a melancholické legendy srdce. Vše vulgární a každodenní transponovala si do vyšších poloh citových, dle čarovného klíče své duše sladké a zrazené, do jejíž důvěrné hudby snažila se přetlumočit všechnu rušivou a triviální melodii života...

— — — — —
A takové byly její sny:

Myslíla na krásného cizince, který přicházel by k ní za večerních červánků, tutlil ji k sobě a laskal její líce... ale i mučil ji nelítostně. A ona okouzlena silou jeho paží a divokostí srdce, musila by ho milovat.

Jindy snila o mohutném pocestném, zahaleném v tmavý, široký plášť a spícím na pokraji lesa, kterého by probudila ze spánku a který by ji pak miloval a týral. Na konec sveden láskou tuláka ke stromům, hvězdám a volným pláním, opustil by ji i on jako tažný pták...

Pak si představovala samu sebe jako modrou rokokovou pastýřku, jaké viděla malovány na wateauvských pastorálách v jídelně rodinného domu. V ruce tenkou hůl, thyrsus, ovinutý hlohem a růžovým svlačcem, na nějž usedali motýli, pásla bílé ovce na lukách. Ale šerí vlci plížili se z lesů a dávili beránky. A brzy to nebyli vlci, ale smělí muži barbarské racy s tvářemi faunů, zlých démonických zraků, pleti jižní, hnědé a zžehlé. Jeden z nich, chladný jako led a divoký jako požár, zmocnil se jednou jí samé. Zakusila nádherného pokoření, býti kořistí, cítit se unášenu a znásilňovanu. Srdce jí bušilo v rozkošném zoufalství, div ňadra neroz-bilo...

Uchvatitel zavřel ji ve svém loupežnickém sídle, zavěšeném nad skalami jako orlí hnízdo. Věznil ji tam a trýznil... ale ona milovala předem všechny bolesti, které by jí byl mohl způsobiti.

Jindy opět byl to sladký pirát s očima zelenýma jako hrubé drahokamy, s vousem šarlatovým a šatem plným solné vůně, který přepadl loď, na níž

ona plula. Pobil mužstvo korábu, ponořil všecko zboží a jen ji nahou a zneuctěnou přivázal lanem ke stožáru a vydal větru a vlnám na pospas — — —

A všecky ony tváře, jež bral na se před jejím zasněným zrakem život-mučitel, měly smělost tahů skorem hroznou: měly rysy jejího muže. Viděla se opět pod těmi ústy pyšnými a velitelskými, zbarvenými vlastní jejich krví, jak je hryzla v zoufalém odporu... a nezřídka stesko se jí po jeho tvrdém objetí. Patřila na své dlaně, hledajíc stopy jeho neurvalých stisků a divila se skorem, že samou silou těchto představ nepodlévá se jí pleť nachovými pruhy. Tak hluboko zachovala se v její ženské krvi živelná a organická vzpomínka jeho despotických polibků — — — —

Z postav jejího dětství nejčastěji zjevoval se jí zemřelý otec.

Vídala starce slabé, jakoby zdrcené postavy na tenkých nožkách, s jemně pracovanou tváří, ale křečovitými rty a žensky zakřiveným čelem. Vlasy jeho byly bílé jako pudrovaná paruka. Kráčel po večerních oblacích jako po průsvitném schodišti, v rukou vzácnou violu, křehkou jako ze skla a zladěnou hluboce, tak nějak duševně hluboce... Na smyčci místo žíní napředeny byly paprsky měsíční.

V krásných somnambulických očích odrážeje

svit luny, stoupal truchle humorný rokokový se-
ladon do výšin stále závratnějších. Z violy zněly
galantní menuetové valčíky, melancholická nocturna
a .lkavé serenády. Zvuky tavidy se v modru, jež
bylo jimi jako postříbřeno. Celé nebe ozývalo se
tlumeným souzněním jako ohromný resonanční ná-
stroj.

Ale po stupních za starcem běžel dlouhý, tmavý
stín... Věsil se na každý jeho krok, číhal v šeru,
skákal po mracích, skrýval se za parnatými kulisami
mlh...

Náhle zsinálá dissonance, děsivý a rozechvívá-
jící nesouzvuk zlomil kantilénu violy a nebes. Celá
obloha jakoby se rázem sřítla.

Stín osudu a smrti přepadl zákeřně smutného
don Quixota vášně a dlouhýma temnýma rukama
jako upířími křídly chopil ho za hrdlo. Sevřel, za-
škrtl mu dech...

Tělo starcovo zahoupalo se prudce jako na strže-
ném laně a klesalo střemhlav do hlubiny. Dopadlo
s údy roztříštěnými, rty černé a veliké vyřinulou
krví, již země hltavě vpijela — — — —

Celá konečná marnost všeho... marnost života,
umění i vášně zavanula vždy do Klářiny tváře z po-
divného toho obrazu — — — —

— — — — —

Ale jaro, probuzující ve tvorech pud mateřství.

i počátek léta, vřelého, vonného a plodného, křísily v ní sny o dítěti, které ztratila tak záhy. Vzpomínka na drobnou dětskou kostru, jež po čas zimní ztrnulosti těla v ní jako zaváté a zaorané zrno v zemi, dávala teď klíčiti novým bolestným vznětům v duši mladé ženy.

Snila o onom druhu mateřské lásky, jenž byl by jí povznášel k exaltaci a pokořoval spolu až k modloslužbě. O vroucnosti, jež se klaní a o náruživém laskání, které je skorem otročením... Její dítě měl být malý bůžek, uhnětený z jejích slz a její krve. Mladý bůh, kterého by ona odkojila bolestí srdce jako mystický pelikán dává pít mláďatům purpurový život, unikající z jeho vlastní otevřené hrudi...

Často zabarvovaly se tyto passionelní meditace matky vzněty náboženskými, jež v nitru jejím zdály se prameniti z týchž hlubin oduševnělého pudu erotického.

Náboženství její bylo ryze ženské. Citová a vlahá víra, nesená představami z dob, ztrávených v klášteře, živená vzpomínkami na bílé dlaně jep-tišek a bílé roušky na jejich hlavách, na bílé ticho dlouhých klenutých chodeb klášterních. Na celé to liliové sněžení monotonní, dřímotné symfonie bělosti a čistoty... a na kmitavý rubín věčné lampy, zachvívající lehce přítímím oratoře, kam vkrádala se

Klára často sama, navečer, mísit s modlitbami svoje dívčí sny.

Počala čítat s rozkoší nábožné knihy a životy svatých, staré sežloutlé svazky, zachované v rodu knižnic po bigotní jakési otcově příbuzné. Ssála z nich medovou sladkosť slov šerých a tlumených, opojovala se rozkošným mysticismem, v němž mohl se plně rozlévat poklad její něhy po všem slabém, bezmocném a nevyvinutém.

Měla teď důvěrné pochopení pro legendu o blahoslavené Veronice Julianě, jež z lásky k božskému Beránku brávala k sobě na lože jehňátko pozemské a zmírajíc blahem nebeské extase, dávala mu ssáti z panenských svých prsou...

Snila o glorióle neposkvrněné Panny-Matky, která zastíněna Duchem, porodila Syna, krásného jako archanděl.

Snila o Kristu, na jehož rameno kladla by svou zlatou hlavu jako miláček učenník a k jehož nohám by usedala jako Maria, nechávajíc Martě, aby se starala o věci světa.

Ale on, Pastýř dobrý, který kladl život za ovce své, umíral by ponížen a v nevýslovných mukách. A ona musila by patřit na vše, co by sedmi meči probodalo mladé mateřské srdce. Dolorosa...

Serafíni schylovali by se, aby zachytili její krev

— — — — —
— — — — —

A jiné obrazy táhly hlavou rekonvalescentky, jiné magické vise jako reflexy sladké a klamivé pohádky života, v kouzelném mísení skutečnosti a snu, v jemné závratí pobouření skorem uměleckého...

XXX.

Braunovi nezbývalo, než k těmto imaginárním dobrodružstvím přítelkyně skládat psychologický komentář. —

... Bože, jaká to mohla být žena, říkal si smutně. Kolik bytosť nezrozených, ale toužících po světle bylo by mohlo ssát život z její nevyčepatelné něhy, kdyby byla zůstala jednoduchou, vřelou a mateřskou...

Ale takto, zdálo se, ztratila docela ústřední ženský smysl: přestala trpět pro lásku — a trpěla jenom pro bolest samu. Stala se básníkem, rafinovanou virtuoskou, zachvívající se choulostivým odporem všude tam, kde končilo umění a začínala pravda.

Ale kam dojde na konec s tím chorobně rozvíjícím pudem hravosti, s touto vyvrcholenou artistickou samoúčelností?

Zeptal se jí jednou přímo:

— Působí vám rozkoš, urážet zákony života?

— Ano, zajisté. Kdybych mohla, vzepřela bych se i oběhu krve.

— A nepřipadá vám, že takhle žijete vlastně jenom dlouhou smrt?

— Dlouhou smrt... ale krásnou, odtušila s klidným úsměvem. Krása se vůbec nedá žít, v ní lze jen umírat.

— Ovšem. Jste dnes zapletena všemi nervy, celou duší do této nebezpečné hry, oddána jí jako požívání opia. Odmítáte úzkostlivě všechn cizí vliv. Ale už záliba ve styku se mnou, k níž jste se mi nejednou přiznala... záliba třeba sebe vlažnější a prchavější... dokazuje, že se ve vás hromadí a mohutnější síly, vzdorující tomuto samovolnému vězení. To se bude stupňovat. Půjdete od jednoho umělého vznícení k novému... až do zhnusení. Všecko má svou mez, uvidíte. — Až vás tehdy pojme úzkost z vlastní osamělosti, z celého toho bezobsažného štěstí... až budete chtít vyjít jednou sama ze sebe... kam půjdete se svým vystřízlivěním? Myslíla jste kdy na to?

Pokrčila rameny.

— Tak daleko nevidím... Přemýšlela jsem

o tom kolikrát a nic nedomyslíla. Jsem příliš vážná, abych se mohla znovu frivolně vrhnout do života, ale také dosud příliš slabá, abych mohla prostě otočit boky provazem a hledat umrtvení za fortnou klášterní... Mám ještě mnoho živých nervů, které odmítají každou tvrdost skutečnosti. — Ale jedno vím jistě. Že bych nemohla hledat již nikdy útěchy u jediného člověka. Že bych mohla sklonit hlavu leda na prsa celého rodu... celého lidstva. Milovat jeho utrpení a činit vše, abych ulevila, kde by k tomu stačily mé síly...

— Není mi to než novým dokladem, jak nejste dnes už schopna, požívat přímo života. Jak jej ochutnáváte toliko v abstrakcích, tak nějak... řekl bych lyricko-esteticky. Ve vůni vzpomínek — a v sympatiích k neznámým, k lidstvu, k zástupcům. Chcete podpírat bližního a jemu se obětovat! V asketickém sebezapření, s naprostým potlačením osobní vůle a pýchy... Ah, znám ten stav, a vy mi sotva uvěříte, že sama jste jej ve mně kdysi bezděčně vyvolala. Ale vskutku, nikdy nebylo mi tak jasno jako dnes, že všechen altruismus neznamená, nežli ssát destilovanou šťávu života, méně těžkou, méně živelnou a animální, než ji dává vlastní bezprostředně vyžitý život a než může ji snést neporušený organismus. — — U vás ostatně obávám se možnosti krutějšího finale. Přejde-li po příliš prudkých vnitřních požitcích únava a vyčerpanost úplná —

pusté taedium bez resignace — strašný nepřekonatelný hnus života, snů, všeho, všeho — —? —

Bílé dlouhé mrtvé tělo jako ratolest, obalená sněhem marného květu, ulomená se stromu života a tonoucí ve vodě, zatanulo mu na mysli, že se všecek zachvěl...

XXXI.

Klára nestávala se tím nikterak méně svůdnou pro něho. Dráždil ho strašně ten energovaný cherub. Krásné oči s illusivní hloubkou zrcadel, ambrové oči, které zářily, ale nehřály, plny vzpomínek, balsamovaných smutkem. Bledá maska její tváře, vzrušené a nepřítomné, neústupný přízrak jemných, citlivých, denně jako v esencích snů koupaných údů, celá její krutě klidná krása.

Nejslabší vánek dojmu bouřil jeho žádosti, rozněcoval krev, zachvacoval celou nervovou soustavu. Bylo to jako skutečná nemoc. V představách jeho žila jen smyslnost, hořká, vědomím nemožnosti podněcovaná smyslnost, do níž myšlenka na zarážející odvislost Klářinu od mrtvého muže a se-

s t e r s k ý ráz jejího poměru k němu samému mísila slabou příchuf cizoložství i cosi z krvesmilstva — —

— Jak jste bledý, opakovala mu Klára stále častěji. Zdá se, že něčím trpíte. Jste snad churav?

— Ne, ale hrózně unaven.

— Čím to? Pracujete asi mnoho na svém habilitačním spise, o kterém jste se mi několikrát zmínil?

— Ne . . . vlastně ano, ovšem. Pracuji velmi pilně, lhal Braun, vzpomínaje s povzdechem plánů, s nimiž přijel na venkov. — —

Nedělal v poslední době téměř ničeho. A nedovedl se proto zbavit jistého pocitu chladného studu a sebeopovržení v těchto dnech a týdnech nečinného hloubání a bezmyšlenkovité rozháranosti. Ale chvílemi i horečný strach před vlastním rozumem ho obcházel. Těkající mysl na všem spočinula, všeho se dotekla, na ničem neutkvěla trvale. Často se přistihl, jak si už po kolikáté opakuje nesmyslně totéž bezvýznamné slovo. Písmo jeho bylo paralytické, a on chvěl se úzkostlivou obavou, že za okamžik nucen bude uznat za idiotní žvást to, co napsat stálo ho ještě před chvílí tolik námahy.

Odepřel proto i drobné literární recense, které pořizoval dosud časem do vážného vědeckého mě-

síčniku. Redaktor poslal mu nicméně zásilku posledních novinek knilkupeckého trhu jako materiál k referátu, za který žádal ho znovu velmi důtklivě.

Braun namátkou, jen aby vyhověl, vybral si tenký sešit veršů mladého debutanta, zpívajícího ve volných, stržených slokách, rhytmu dráždivými a bolestnými jako cukání obnažených nervů takovou rvavou a žalostnou báseň těla, jež mohla dobře míti vyzývavý refrén: hle, jak jsem zkažený! Ale bylo tolik šíravého smutku na úzkých těch stranách, tolik upřímného mladého hoře, jež činilo Braunovi blízkou tuto malou knihu při všem ideovém dandysmu, který affektovala, a exotičnosti formy, jíž snažila se zastřít svoji intimní zmučenou tvář.

Rozumím vám, poeto... byl smysl Braunova referátu, který vyzněl tonem vřelým a skorem bratrským.

Redaktor spráskl ruce nad hlavou. Vrátil Braunovi recenzi a připojil mrazivě zdvořilý list, z kterého číslo celé ustrnulé zděšení dobrého muže. — Chtěl mít přece seriosní vědeckou revui, vedenou jednotným duchem, zasvěcenou pro vždy určitým cílům... připomínal v korektních periodách. Měly se tam kladně řešit bolesti moderního člověka, koncipovat jeho zdraví a budoucnost, harmonie jedincova soužití s celkem. Sestřihávaly se proto pečlivě zrůdné výstřelky mozků, posedlých maníí individualismu, doráželi se falešní proroci domněle

vzestupného života, stejně jako raffinovaní neduživci, hlíza volného rozvoje... Nejméně jednou do roka vedl se krutý patologický řez na národním tělese a každého měsíce krájely se tam systémy pro veškerý život národa, pro jeho literaturu, umění i politiku. Vše s omezenou poněkud, až stupidní jednostranností sektářů, ale s neomylným aplombem přísné vědecké práce... A ovšem netrpěla se na-prosto anarchie v názorech spolupracovníků. Časem, nebylo-li zbylí, slevila se ledakomu maličkost, ano — ale tolik, ne tolik opravdu se koncedovat nemohlo.

Braunovi bylo do hořkého smíchu, který nicméně přinášel s sebou i trochu úlevy a mimovolného zadostiučinění.

V groteskním světle náhlé ironické nálady viděl celý ctihodný areopag: redaktora kornaté popelavé tváře, s mystickými gesty velekněze, obklopeného šikem svých nejvěrnějších... Dlouhé úzké lebky v gloriolách skvělých pleší, tuhé nahrbené páteře, krátkozraká, obrejená očka krtků. Viděl i mladé a nejmladší adepty Reformace, duše méně umravené a mnohem už vypočítavější, ale s odkoukaným krvelačným apetitem, pohrabat se také trochu v útrokách společnosti, porýt se chutě v jejich odkrytých vředech a hnisajících rakovinách. Viděl i sebe v jisté chladné vzdálenosti od hlavní kohorty. Nebyl pravověrný, ale inklinoval k frakci pro jistou

relativní poctivost, která po jeho názoru vyznačovala hlavní její představitele u srovnání s korrupcí jiných stran domácích. Sympatisoval ostatně s několika body jejich programu, jež řečí prostou i vázanou popularisovali falciosní jejich básníci a romanciéři, favorisovaní jednomyslně celou klikou..

Byl si jist... mínili to všichni dobře, celkem, ale — —

Positivní ideály pro život národní, he, he! Řešit kladně problémy moderního člověka...

Láska nečiní život radostným. Rozkoš je jen illusorní... říkal si teď často.

Jindy odpuzovala ho všednost takových thesí, ale dnes jírnaly ho drtivou vahou a hořkostí přímého poznání.

Touha jeho přecházela již v opravdové tělesné trápení. Touha — ne, bezhlavá vášeň, choroba vši mozkové látky. Říje psa...

Svíjel se v omamném žáru jako suchá réva na řeřavém uhlí. Vše dráždilo jeho sítnici, bodalo jeho sluch. Pociťoval bolest ve všech údech, jakoby mu byli na kole lámali celé tělo. Horečné napjetí hrozilo zpřetrhat všecky mozkové tkaně, rozmetat v atomy celou bytost...

Cítil, nesnese dlouho toho násilí.

A žádného osvobození, žádného uvolnění — —

Bože, nemít víc nervů, než jich má rostlina...
právě jen tolik, kolik je třeba k vegetování... Ztra-
tit tak mozek a sebevědomí, vyrvat si z těla všechny
nervové ganglie, ztrnout a stuhnout v celé tělesné
podstatě až k necitelnosti nerostu. A požívat absolut-
ního klidu, jaký má trilobit uvnitř silurských skal —
— Byl by to rozkošný process —!

XXXII.

Brzy nedovedl se již ovládati ani v Klářině přítomnosti. Byly chvíle, kdy ruce jeho chtěly se k ní přikrást jako v záchvatu kleptomanie, tak že jen násilím mohl je poutat k tělu . . .

Ona cítila jeho dech mdlý roztoužením a přisedal-li k ní blíže, stávala se náhle nervosní; na její tváři objevil se zhusta tah nevolnosti.

Jednou řekla mu z nenadání:

— Zůstaňme dobrými přáteli, dokud je k tomu ještě čas. — Omezme své styky — anebo ještě lépe: vyhněme se jim docela — —

Braun svěsil smutně hlavu.

— Byl jste mi drahým a milým útočištěm, pokračovala Klára pevně. Potřebovala jsem nezbytně

takové mírné pokojné, skorem ochranné sympatie bez vášně... Vy jste mi k ní dal podnebí. Vlidnou atmosféru teplého, slunečného podzimu... s lehkým nádechem uvádání...

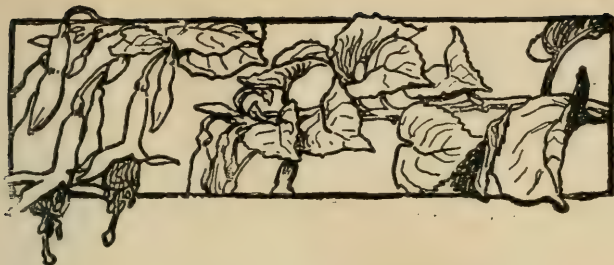
— Ovšem... přijímala jste moji vzrůstající vřelost chladně a bez účasti, jako se hora nechává líbat oblakem, řekl Braun s výčitkou. Ale sama chtěla jste při tom zůstat volnou, nezaujatou...

— Křivdíte mi. Tulila jsem se k vám dlouho jako nemocné dítě. Moje sny, zkřehlé, chodily se k vám hřát... Jen to, že byl jste zprvu tak úzkostlivě tichý, že ničím nevyrušil jste mne z mé důvěřivosti — jen to způsobilo, že intimita, která se zvolna předla kolem nás, nebouřila mne zároveň k ostrážitosti. — Pravda, později bodlo mne ob čas z vašich očí něco, co ohrožovalo očistěné vztahy, jež ve mně svítaly. Vycítila jsem jistou tajemnou dissonanci — ale to už dráždilo mne jen k dalšímu styku. Bylo v tom pro mne kus svůdného nebezpečí. Zkoušela jsem takofka svoji odvahu, odpoutat se od hmoty, sílu své nostalgie po absolutnu. — — Ale teď... nemůžeme jít dále spolu. Vidím... je už to silnější než vy. Víím, že jste dobrý, že byste nechtěl působit mi bolest. Nejste však pánem nad sebou. — Jděme si proto s cesty. Bude tak jistě nejlépe. Zachovám si aspoň váš obraz nezkřivený... A snad i u vás vypěstuje vzpomínka vyšší nějakou formu lásky, nežli je ona nynější...

Stlumila obezřetně hlas:

— Ještě pro něco vás prosím: opusťte mne. K vůli mé matce... Naučila jsem se rozuměti lidským žádostem... A jí má mne úzkost, pozorují-li matku, jak tu obchází kolem nás. Stále dychtivěji, stále jakoby se k nám blížila užšími kruhy. Jsem jista, že je na zvědách, že cítí vaši bolest — — pase po ní. Hrozím se doutnajících starých vášní, věřte. Na našem domě dříme prokletí...

XXXIII.

... Vlastně — opravdu — nač to všechno?

Braunovi zdálo se, že chtěl sám dávno navrhnout rozchod a styděl se skorem, že se dal Klárou takto předstihnout.

Ano. Bylo to skutečně nutné pro oba ... přesvědčoval usilovně sama sebe.

Ale již v nejbližší chvíli padl naň zoufalý smutek z uvědomění teskné krásy toho, co bylo — a pusté prázdnoty, jakou naň zazela představa budoucích dnů ...

Cítil, jak byl podveden touto láskou. Chycen v slepou její uličku, zadrhnut v osudný uzel: nemůže být bez ní — ale s ní býti nesmí.

A bylo mu něčeho neskonale líto. Bylo mu líto

mládí, jeho nadějí a snah, jeho poctivosti a sebe-důvěry. Mládí, jež tak pozdě vyrazilo z poustevny a bylo zrazeno tak hořce...

Měl smutné podzimní vědomí, že je to napo-sledy... že se v něm cit již nikdy tak z hluboka nepohne... a že tím umírá nejlepší a nejmužnější, co v něm kdy bylo. Veškera plodnost, všechn mladý žár a mužská síla v něm zahořela... a má zase zuhelnatět.

Ale nade vše bolelo a pokořovalo ho pomyšlení, jak málo znamenal pro Kláru j a k o m u ž. Ne jako muž vůbec, ale jako ten určitý a jediný, jemuž byla by mohla náležet celá...

Ano. Byl jí milým útočištěm po bouři — hehe. Tak nějak mu to řekla. Dal jí vlažné ovzduší skle-níku, ve kterém vzpřimovala se zvolna její ušlapaná duše a srdce její vyhnalo hrst nádherných mimo-sovitě citlivých květů. Ty však nežily už z jeho ži-velného tepla. Ssály vláhu ze zasutých vrstev jejího chorého nitra, z otevřených hrobů minulosti a od-umřelého života. —

Nacházel u ní jen smutnou vážnost, tvrdou, pří-krou skorem jistotu, na kterou cit jeho narážel bo-lestně jako těžký noční motýl na tabuli křišťálu. Ovšem musil si doznati: jistota její byla jiná než jeho někdejší omezená, marnivá, sobě dostačitelná bez-pečnost pozitivisty. Byla to jistota vnitřního trp-kého zrna, vyrostlá z neipurpurovějších hlubin

srdce, oddavšího se a k smrti zraněného... Jistota, která pronikla jejími smysly a zvrátila je do nitra, odňala krvi její pozemskou tíži a destillovala ji v cosi nehmotného, v bledou měsíční mízu, jaká proudívá jen cévami tajemného kapradí za svatojanských půlnocí...

Jistota tragická — —

Ale rekem v její tragedii nebyl on, Braun, nýbrž jiný muž. Ruinovaný hrdina, jehož láska, tak černá věrolomnostmi, zamenaná tolika krvavými hanebnostmi zlomila ji bílou, křehkou a ještě dětskou, ale jehož síla dosud ji povznášela a oplodňovala...

Otrávený šíravý plamen žárlivosti téměř fyzické svíjel se Braunovi v prsou. Cítil se zcela zastíněn přízrakem Nellovým. Jimal ho proto malomocný vztek, nenáviděl divoce toho člověka, od něhož dělila ho celá propast racy, nesrovnatelná příkrost protilehlých letor — a teď konečně i záhrobí...

Čím byl o n proti němu... on, který jediné ženě nedovedl vtisknout svůj ráz... ani v jediné duši nezanechal než mdlý odlesk a setřelou stopu —?

Arci, jak byl by pak mohl po něm působit na Kláru? Jak neměl si vedle ní připadat jako ubohý, nemotorný řemeslník vedle dokonalého díla, vytvořeného umělcem? Ne, ničeho více nesvedl by s touto skvostnou, křehkou amforou — leda rozbit

ji a zničit, obrátit v střepy a prach. A kdož ví, snad ani to ne — —

Vždyť byl právě jen takový naivně velkodušný slaboch, takový dětinsky šlechetný samotář —!

Nedovedl chápat život silnýma, horkýma rukama... Jeho místo bylo jedině u jeho knih, v kalném kruhu světla, vrhaného lampou na osamělý psací stůl... A vlastně ani tam ne... nyní, kdy připraven byl již také o všechn zájem práce. Když ani lítost mu nezbyla po minulých letech, vyplněných chladnou horečkou studia...

Eh — ano, dokonalé zlomení s minulostí. Základní revoluce charakteru...

Hm — měl on vůbec kdy jaký charakter, osobnost, vlastní personalitu? Bez fikce a rétorické figury mluveno —?

Skonstruoval si snad něco podobného v pohodlném závětrí duše, ve kterém žil tak dlouho. Ale srdce jeho nebylo než jako třaslavý list, nemocný duběnkou, která dodávala mu jisté zdánlivé váhy mezi listím ostatním... Zachvívalo jím nicméně každé zavanutí větru.

Kolisával vůbec vždy mezi upřímností a přetvářkou. Ve styku s milovanou ženou nedošel než k cudně vlažnému poměru, k takovým nevinným... platonským dialogům.

Skutečně hotový ideál rekonvalescentek —

— — a snad i stárnoucích krasavic, vzpomněl náhle výstrahy Klářiny před paní Terézou.

Ano, učiněný sladkobolný mučedník... Svátý Štěpán, ale kamenovaný vlastními žádostmi...

Mohl proto i dráždit v určitém smyslu — — Také útěcha, ovšem.

A přece stal se nepohodlným na konec. Přece musel býti odstraněn, když hnul se v něm z nenadání také živý člověk a když vypadl v poslední době tak trochu z role neškodného platonika.

Přijal však resignovaně svůj ortel — všecka čest! Odejde v spráskané pokoře... žalostně heroický ve svém nuceném odříkání. Vtělená z nouze ctnost...

Pah —! Nicotný červ, jemuž šlápla na hlavu úzká ženská noha — — a který přece neuštkne... To byl on!

Myšlenka přišla ve styk s krví a bouřila v ní síly, jakých se v sobě nikdy nenadál. Neznámé pocity rostly v jeho nitru, neznámé pocity, ve kterých nebylo něhy. Veškera pobouřená mužská sobeckost, všecko rozhořčení zklamané náklonnosti propukávalo v něm, činíc jeho duši prázdnou a chmurnou.

... Bože můj, vzrušit ji nějak, vzrušit... Třeba k novým mukám a k novému hoři. Ale být pro ni něčím... za každou cenu... být pro ni vším!

Byl by si přál míti polibky tvrdých, nelítostných úst, byl by ji chtěl uchvacovat celou — jako

dítě. Lámat její odpor, tišit na ní svoji touhu ode rtů až k nohám. Tápat dlaněma divoce po jejím těle, až by se vzňaly všechny její smyslné slabosti, rozvášnit ji, až by jí chorobné růže naskočily na lících a ona stenala žádostí jako nemocná bacchantka.

V kruté paradoxní zvědavosti přál si slyšet všechny nádherné bouře její krve, všechny závratné písně, jež hrála kdy rozkoš s bolestí na jejím srdci. Tak prudce... tak appassionato.

Ano, snad by ji zlomil, kdyby z ní čerpal svou rozkoš. Snad— Ale podivno, ta myšlenka ho neodstrašovala. Naopak — tím vášnějším kouzlem obetkávala jeho imaginace...

Shledával zvláštní rozkoš, představovati si Kláru jako světici, bílou a krvácející pod železnými ostny mučidla. Kolem hlavy rozpředenou gloriolu bílých vlasů, rty bolně se usmívající, v očích blouznivý přísvit visionářky... Byla tak nebesky čistá a zároveň satansky svůdná, jak vzdávala slunci rozhalená ňadra, rozpínajíc zbičovaná ramena jako mramorové větve a zmítajíc v mukách celým tělem.

Tolik záhadného ženského diabolismu bylo v tomto obraze monstrósním a vzrušujícím... Noha její, zkřivená dolů ke kotníku podivným křečovitým pohybem vášně bolesti, nabývala ke špičce tvaru drobného kopyta...

V bizarním světle polobdění polosnu, ve tmě přivřených víček, žíhané modrými skvrnami jako pavími oky, viděl Braun sama sebe, jak sklání se nad ní v zuřivém chťiči a rdousí její hrdlo. Tvář jeho přijímala při tom kruté rysy Nellovy — Žil tak chvílemi jakoby j e h o životem — —

Zděsil se sama sebe.

Uvědomil si cosi cizího, strašného, jakýsi upřený vnitřní pohled, který ho celého zdrásal...

Ale řada brutálních scén znova a znova roz-
▼řjela se před jeho zraky. Obrazy kreslené jakoby fosforem do šera, pekelný kruh, jež nedovedl zastavit a který opět a opět procházel mu vyprázdněným mozkem, šlehal a rozpaloval krev ieho k šilenému žáru...

XXXIV.

U m í n i l s i, že uspěší rozchod, jak jen bude možno. Blížily se prázdniny. Jeho provisorium na ústavě končilo. Žádal, aby se směl počátkem roku vrátit do hlavního města.

Obdržel slib tak určitý, že se rozhodl, činit ihned přípravy k přesídlení.

Rozkošná perspektíva: bude se potácet rozžhavenými chodníky, vysedat ve stínu zaprášených stromů; do chudých vyprázdněných sadů zanášet svůj smutek a svou nudu . . .

Matka z obavy o něho, vidouc jej stále rozrušenějšího, rozhodla se konečně opustit Kostelec a přesídlit se rovněž do Prahy. Chtěla se tam odstěhovat

sama hned po prvních feriálních dnech, ale na Pavla naléhala, aby aspoň tyto prázdniny ztrávil na cestách.

Po delším zdráhání povolil jejím prosbám. Všiml si tehdy poprvé, oč byly vlasy její bělejší, a oč zvadlejší byla její pleť, zahnědlá jako uschlý kaštanový list. Byl by tak rád, tak vděčně položil hlavu na suché rameno staré tiché ženy, která byla přece jeho matkou. Za dlouhé a trapné nemoci, na kterou umřel Braunův otec, osvědčila se heroicky trpělivou ošetřovatelkou... Ale měl se jí svěřiti nyní s celým tím žalostným dobrodružstvím zbloudilých smyslů? Měl se jí přiznat k těm smutkům těla, k rozčarování, jež mu sklonilo čelo níže, než se kdy nadál? — Styděl se hrozně.

Ostatně — již od studentských let jímalo ho ve styku s matkou trapný pocit, že vše, každé hnutí, každé jeho slovo k ní je nepřirozené, nucené a divně neupřímné...

Přemítal, jaké moře oddálení a vzájemného nepochopení dělí stáří od mládí, stupňovaný intelekt od prostoty srdce. A pocítil dnes nejtrapněji marnost každé snahy překlenout tento rozpor. — —

Dobrá, pojede na cesty. — Několik měsíců bude se toulat světem tak cikánsky bez cíle jako divoký holub. Honbou za novými obzory pokusí se obnovit krev, přerušit násilně dosavadní své návyky a zá-

liby, ohlušit hlodající holest. Přinutí zdi svého vnitřního vězení, aby se rozestoupily, rozšířily svou bytost, aby pak tím intensivněji mohla se soustředit...

Ale ani teď nemlčela dlouho parodující ozvěna, zlostný skepticismus na dně jeho nitra.

Bah, bude nejspíše sbírat lastury na břehu moře a nepocítí ani zbla z hluboké radosti nad krásou nekonečna nebes i vod. Bude pod mikroskopem studovat každé stéblo trávy na úpatí hor a přivírat oči před věčnou zelení úbočí i věčným sněhem vrcholků... Dokonce snad i důkladný cestopis napíše, až se vrátí... cennou akvizici ctihodné vědecké revue, seriosním abonentům pro radost a na usmířenou pohněvanému redaktoru...

A propos, má on vskutku přece nějakou personálnítu —?

Kláře neřekl ničeho určitého o svém záměru.

Těšil se skorem na onen den. Provede takový rychlý, jemný řez jako operatérským nožem na nezdravém místě. Zmizí docela potichu. Rozloučí se s ní toliko stručným dopisem, snad jen čistou navštívenkou s drobnými třemi písmeny —

... Komediante! šeptalo mu cosi v nitru.

Jeho nadšení bylo jaksi křečovitě a jako žlučf nasáklé... Připadalo mu samému, jakoby se chtěl něčím násilně oklamat...

XXXV.

Horký suchý den červencový. Nebe jako dutina
ohromné bělavé perly, vzduch plný parného
dechu rozpálených lučních ploch, plný vůně máty,
šalvějí a kmínů.

Braun ležel na pohovce ve svém pokoji. Tváří
k zemi, mdlý, předrážděný a zesláblý jako po ne-
moci.

Bilo devět hodin. O jedné odjížděl.

Do té doby zůstane doma. Rozhodně... nesmí jí
už vidět. List, dlouhý vřelý list, plný tlumeného
stesku a resignace loučení byl napsán i odeslán již
včera.

Pevné odhodlání vlilo mu trochu pýchy do prsou.
Pocit, který neměl už tak dávno...

Ale ta dusná, lenivá měkkost pohovky —!

Usedl na tvrdou sesli k psacímu stolku a četl. Nerozuměl, nechápal ze všeho ani slova.

... Měl jí býti vzdálen. Nemá se s ní stýkat. — Nedovedl si to však nikterak představit.

Náhle vzpomněl si na její bolestný úsměv, na její zraky smutné a všecko vědoucí — —

Ne, nechtěl na ni myslet.

Kdyby jen mohl zapomenout!

Zapomenout úplně a na dlouho — a vzpomenout si až po letech, s tichým melancholickým úsměvem, až by se setkali jednou oba již docela vyrovnaní. Ona uzdravena, on vyléčen ze své vášně...

Ostatně — proč by nemohl býti vyléčen již nyní? Proč by si nedovedl nasuggerovat pokoj a rovnováhu... celou příkaznou mocí duševní energie, kterou snad dosud vládne...

Zdálo se mu, že se cítí k tomu dosti silným. Měl by se skutečně zkusit —

Ano, právě, zkusit se...

Bez dalšího rozmýšlení chopil se klobouku.

A podléhaje rozhodnutí, jež bylo náhlé a prudké jako kámen, vržený prakem, šel rychle rozloučit se s přítelkyní.

Kláru překvapila jeho návštěva.

— Vy jste přece přišel? řekla tónem jemné výčitky.

— Odpusťte, vždyť je to naposledy . . .

— Nu, což, přiznám se vám — byla bych vás také ještě ráda spatřila. — Včera večer dostala jsem váš dopis. Způsobil mi zprvu smutné překvapení, ale potom jsem uznala, že bude vskutku nejlépe, rozejdeme-li se raději bez loučení. A na konec byla jsem skorem pyšnou na vás pro tuto resolutnost. Neměl jste už měnit svůj úmysl.

Braun v rozpacích pokrčil rameny a mdle snesl se na tabouret proti mladé ženě.

— Vzpomenete si někdy — —? ptal se tesklivě.
— Konečně — — vzpomínky, vidíte . . . ty právě jsou dnes celým vaším blahem. Snad i můj stín, přetvořen vaší uměleckou duší, splyne jednou tiše s oblakem ostatních přeludů, s celou tou mrtvou, zasněnou hrou vašeho pokojného srdce . . . — Ale čím mám se já utěšovat?

— Silou svého sebezapření . . . či nestačí vám to?

Máchl rukou s trpkým úsměvem a přejel si dlani ovlhlé čelo.

— Dnes je strašný den — —

Bylo tak dusno v pokoji. Parné, otupující dusno skleníku, které vůně Klářiny hlavy, silná jako dech velké exotické rostliny, činila ještě tísnivějším.

Mladá žena v županu bledé modři perlových hyacinthů seděla na pohovce mezi okny, vlas zářící a dosud vlhký sčesaný v jediný těžký kužel hnědého zlata. Skládáný limec objímal jí šíji i tváře jako kalich květiny, široké rukávy odhalovaly měkké, mléčné paže a činily patrnou jemnou svalovou hru jejich poobnažených loktů.

Braun cítil potřebu, pokračovat v hovoru, aby neupadl v rozčilení.

— Odjždím dnes v poledne. — Pak už se možná neuvidíme nikdy...

— Nelitujte... Šli jsme beztoho stále na opačných březích. Mohli jsme jen vzájemně naslouchat vzdálenému echu svých kročejů... ale ruka ruku nedosáhla. — Těžce, jako ptáci umdlení společnou cestou letíme od sebe.

Ale v něm vyvolávala její slova jen čistě fyzické představy. Chopil se jejích prstů, jako by ji chtěl zadržet.

— Bože, i tyto ruce ztratím! pronesl s pochmurnou něžností. Neviděl jsem nikdy krásnějších rukou.

Bořil své rty do oblé měkkosti její dlaně.

— Věřte, je to strašné, milovat v mém věku po prvé. To vyssává duši... spaluje krev. — Ani zbla hrdosti není už ve mně. Vše je jako podkopáno a potřísněno. Cítím, čím jsem před vámi. Jak smutně jsem klesl...

— Ne, buďte klidný. Vážím si vás jako dříve, ale bojím se vás — —

Odpáčila šetrně pravici jeho s pasu, kde ji náhle ucítila.

Brauna dráždil její odmítavý soucit...

Zrak jeho zabloudil pojednou na protější stěnu, kde mezi okny, přímo nad Klářinou hlavou, svítila v šeru drobná olejomalba. Portrét jejího muže...

Bylo mu v té chvíli, jakoby ho cosi z dola, z černé země uchvátilo a násilím ho rvalo proti mladé ženě. Vzchopiv se, vrhl na Kláru sžíravý pohled.

— Mám zoufalou touhu po vás. A vy nejste při tom nijak bez viny — vy — — Vnukla jste mi ji svou krásou, svojí chladností...

Zmatena ustupovala před ním krok za krokem.

— Tisíc dlaní vzpíná se po vás v mukách z mojí krve, šeptal bezzvučně. Slitujte se — a nemůžete-li milovat, buďte mojí aspoň na jediný smrtelný okamžik... Zcela mou...

Chopil ji tvrdě za obě ruce.

— Buďte mou! Žebrám za to... Ne, nežebrám, chci tomu, chci... Musíte — —!

Cítil, jak záloktí její, poněkud chladné, klade mu pružný odpor. Sevřel ji ještě prudčeji. Přinutil ji skorem kleknout a zvedl ji zase dříve...

Strhl si ji na prsa.

Klára smrtelně bledá a jako ochromena svíjela se pod jeho stiskem. Učinila slabý pokus, vyprostí se mu, ale zemděla ve chvíli.

Jeho horký třesoucí se dech dotýkal se její šije. Viděla rozpálený třpyt jeho očí, jeho pohled bolestný i krutý zároveň, jeho pohyby výbojné, despoticke a šílené . . .

. . . Ach Bože, on byl muž . . . náhle tak hotový muž. Dovedl drtit překážky . . . Šlapal po její vůli . . .

Její obličej, hrdlo i ramena zarděla se, jakoby jí všechny tepny rázem byly rozkvetly.

Stála, třesouc se na celém těle, tak dojemná ve své slabosti. Její zrak pod těžkými víčky upíral se k němu pln prosby a bázně, jako hnědé oko malého věrného psíka . . .

Braun násilný i plachý, postřehl tento nenadálý pohled oddanosti. To rozhodlo.

Šeptaje slova vášnivá a nesouvislá, v nichž bylo už něco z opilosti vítěze, hmatal pomateně po jejím srdci.

Trhnutí látky . . .

Měl náhle dojem velikého hladkého zrcadla, pocit chladné plochy, jež byla měkká, hebká a vlahá jako napjatý atlas.

Ale její oči byly teď skleněné, němé a prázdné . . .

Brutální dotek pronikl jejími žilami až k mozku. Tam přešel v tajemný prudký otřes, pod nímž cosi se sřítilo. Všechno hnus chvíle ji prostoupil.

... Probůh — šilíte? Ne — nemohu, nechci — —

Odstrčila Brauna s ledovým zděšením, s bezejmennou hrůzou ve tváři. S celou zuřivou energií ženy, bránící se proti znásilnění —

Jeho rozpaloval jenom tento opětovný odpor.

... Chápejte přece... je zhola zbytečno... mluvit o tom, co... vy chcete... nebo co... já chci. Je to tak... bez mezné... — —

Pokrýval ji polibky, zuřivým laskáním, divokým kousáním. Ruce jeho bloudily po ní zmateně, zuby jeho rvaly krajky na jejích prsou, svůdné a neodolatelné jako hřích.

Pojednou oheň krve zalil mu tvář. Ucítil ránu drobnou pěští.

A se stěny náhle takový ďábelsky škodolibý úsměv... Šikmý, opovržlivý pohled zeleného oka Nellova — —

Cosí divého, žhoucícího semklo Braunovi mozek. Cítil se jako hypnotisován.

... Zvítězit nad ním... i nad ní! Zotročit ženu!

V děsu okamžité síly vrhl se znovu na Kláru. Tiskl ji paži i nohama, hrudí i rty, s pochmurným vztekem a slepou bezohledností, poráží ji skorem k zemi — — —

Chvilí trval tento hrozný zápas...

— Nechte mne... pusťte... krev mne dusí!

Téměř bezduchá vymkla se z jeho objetí, šku-

bajíc sebou v strašných konvulsích. Na rty tiskla rozervanou krajku, která barvila se krví — — —

— — — — —
Braunovi na okamžik děsné prázdno rozestřelo se hlavou.

Potom myšlenka jako záblesk příšerného světla prolétla tmou: — Ty's ji zabil!

Prudká bolest udeřila ho do spánků. Nohy se pod ním chvěly, zuby mu jektaly. Zíral tupě na zmítající se tělo na podlaze, na Kláru, skleslou nazpět a ryjící křečovitě prsty do povlaku pohovky.

Vše se mu hroutilo do srdce. Stál tak hodinu či okamžik? Nevěděl. Nepřekonatelná zbabělost bránila mu hnouti rukou na její záchranu. — Až náhle ucítil na šíji magnetický tlak cizích upřených zraků...

Obrátil se prudce jako probuzen z černého snu.

Ve dveřích stála paní Teréza.

Děsná radost svítila z jejích fosforových očí. Vzpřímena ssála nozdry vzduch, hltavě jako kočka, lízající mléko, pila zjitřenou atmosféru.

Pohled její setkal se s Braunovým. Vzpamatovala se ihned.

— Svatá Panno! — Zabil jste mi dceru! —

Vrhla se ke Kláře, přiklekla k bezvládné a lomcovala jí.

— Nebesa —! Kláro — dítě — —

Chvátala k elektrickému zvonku... vzbouřila všecken dům; poslala sluhy pro doktora Urbana... dala snést celou domácí lékárnu a Kláru dopravit do ložnice. Opíjela se vším tím zmatkem, který sama zvyšovala svými šílenými gesty, drsným pronikavým křikem, ve kterém zdálo se zaznívat cosi z radostného skřeku papouščího.

Pak vlekla Brauna za sebou do rodinné jídelny, sousedící s ložnicí.

Zahrnula ho divokým obviňováním, potupami horšími spílání; bičovala jeho skleslou duši výčitkami, žehavými jako šlehy hadů v ruce Ěrynie...

— Zodpovídejte se —! Nuže — —! Lstivě jako vlk vedral jste se do našeho domu. Staré přátelství — vděčnost — hm, ano rozumím vám teď výborně... Měl jste své záměry, he? Věřím... za mými zády mohl jste je přist zcela nerušeně... — Vetřel jste se v důvěru Klářinu... a nešetřil, myslím, ani onoho nezbytného taktu, který nehasí, co ho nepálí... Získal jste pro sebe její naivity — a na konec zneužil jste jí tak podle — — Dnes, zrovna dnes, před svým odjezdem, který tajil jste statečně až do poslední chvíle... Zbabělče!

Braun zbit do posledního nervu, stál před ní jako hříšník, necítě ani ostré nespravedlnosti jejích obvinění.

— Mluvte! Přiznejte se... Chtěl jste ji znásilnit... — Chápete přece, jak jste v mé moci?

Uchvátivš ho dravě za obě ramena, pásla se na jeho trýzni. Budil v n. představu tváří vyhublých a rábožných malovaných v pozadí starých svatých obrazi. Chřípí její lačně se stahovalo —

Lakotný jakýsi stín položil se jí přes oči.

-- Litujete, což? — Nyní, arci... hehe. Trochu pozdě — — Ale vidíte... odpustila bych vám. Odpustila. Protože jste tak — tak vyděšen. Celý zalit bázní a lítostí. Cha, cha. A tak interessantní při tom... tak roztomilý s tím nádechem trpící čistoty... —

Opírala se o něho oběma rukama, s nachýleným poprsím, hrdlo majíc napjaté, tvář vášni zsinanou těsně před jeho obličejem. Vytřeštěné morové oči hlýskaly jí lačnou chtivostí, zabodávaly se do jeho líci, jakoby chtěly vyssát všecku jeho mladou sílu a mízu — a zároveň jakoby tam hledaly opory, jakoby chtěly odtud vyčíst naději posledního opojení rozkoše, představu vzkříšeného života, sladkého požitku i smrti. Celá hrozná symfonie zvrhlých citů hrála jako pekelné varhany v jejím pohnutém dechu, který skorem chroptěl... .

Braun vyhýbal se usilovně jejímu pohledu. V šikmé ploše okrouhlého zrcadla, pod nímž stáli, viděl její prošedivělé vlasy, nalrbená záda, celou hubenou postavu, černou a lesklou jako havran... . Nechápaje smyslu jejích slov, slyšel jen hlas její jako krákání krkavce nad svojí ubitou vášní.

A náhle vzpomněl si, že v témž zrcadle spatřil kdysi tuto dravčí ženu, jak myla si ruce, potřísněné krví jejího umírajícího muže. Vzpomněl na její kaktusy, na její papoušky, na příšernou houpačku ve starém altáně — —

Hnus se v něm vzbouřil, vše bylo v něm rázem jako do dna otráveno.

Oderval její ruce se svých ramen.

— Jakže — vy nechcete — —? (V jejím hlase zakypěla žluč). — Vy se odvažujete —? Ne, to je vrchol všeho... Opravdu, nejsem Putifarkou... a vy už dokonce ne Josefem. Ještě před chvílí dokázal jste více... odvahy — —

Oči jejich zkřížily se jako dvě nepřátelská ostří. Veškera nenávisť, položená mezi mužem a ženou z nich završela.

Odstrčil ji prudce a kvapil z pokoje.

Její opovržilvý smích zněl za ním jako sykot hada.

XXXVI.

Braun věděl, že je Klára ztracena. Výstrahy lékařovy zněly vždy příliš určitě...

Na cesty nebylo za těchto okolností ani pomyslení. Odejel za matkou do Prahy, ale celý zbytek léta dojížděl do Kostelce navštěvovat umírající přítelkyni — jako její smutný vrah.

Nezvratná jistota, že umře a on že zavinil její smrt, svírala mu prsa zoufalým hořem. Nechápal ani, nechtěl uvěřit této neúprosné skutečnosti; stavěl se proti ní veškerou silou vůle.

Moci tak obrátit nazpět běh událostí —. Divokým hnutím, násilným vzepřením veškeré duševní energie!

Dětinství... Jeho vůle —! — —

Měl pocit, že cosi cizího, temného a nepřátelského opanovalo celou jeho bytost... něco, proti čemu marno se brániti — —

Nadešly plouživé, bezkřídle hodiny parných srpnových dnů, kdy bolelo i světlo a tísnila i bezoblačná nebesa. Noci hořké a bezsenné, jako blínem otrávené. Co chvíli probouzel se Braun z neklidného spánku pln úzkosti a hlubokého vnitřního nepokoje. Bylo mu, jakoby ho kdosi prosebným hlasem volal na pomoc, někdo drahý a blízký jeho srdci, koho rdousila neznámá jakási moc. Žalostný nářek zalehl z daleka, táhlý ston zavanul z temnoty a kroužil nad ním, doznívaje pozvolna...

Hrůzou všecek rozmrazen, usedal na loži a napínal do tmy horečný sluch. V šeření časného rána hallucinoval ho přízrak Kláry, kterou domníval se vidět stojící nehybně v řasách záclony u okna, mrtvou a zsinálou...

XXXVII.

Ona sama nevyčítala mu ničeho.

— Nechovám v srdci jediné krůpěje hořkosti proti vám, ujišťovala ho při každé jeho návštěvě.

Ležela zvadlá a hrobově bledá, světlejší ještě, než plátno podušek. Její krásné vlasy byly rozčesány; její čelo ovázáno bílým šátkem. Pohled její přiznával už blízký konec tělesných sil.

Chvillemi odkašlala strašným řezavým kašlem, který chvěl jejími nadry a Braunovi rozrýval srdce. Pozorovala, jak ho bolí tento kašel, a pohlédla na něho vždy tak prosebně měkce, jako by se mu omlouvala...

— Dejte mi ruku, říkávala mu tišivě. Obě. Víím,

že mi nechtěly ublížit. Chtěly jen, co vždy chce člověk . . . a co taky člověk dává — pokud se neosvobodí. Ostatně, tehdy . . . při našem loučení . . . řekněte, nebyl-li to na vaší straně spíš opovážlivý sen, nežli vědomý skutek? —

Tlumila nenápadně i každý jeho pokus o prosbu za odpuštění, která tolikrát chvěla se mu na rtech.

Braun byl jí neskonale vděčen za tento jemnocit. Ale podléhaje přátelské a delikátní suggestci Klářině o své nezodpovědnosti, svolával si tím jen těžší stiny na duši. Myšlenky bezútěšnější a rozryvnější, než výčitky zjitřeného svědomí . . .

— Býváme vskutku tak nekonečně zřídka vědomými původci svých jednání, prohodil k ni jednou podvečer. — Zrovna dnes vzpomínám všední, pranepatrné příhody, která mi už léta nevstoupila na mysl . . . Seděl jsem jednoho podzimního odpoledne jako mladý student v kavárně nad sklenicí tyfósní vody a stohem žurnálů. Bylo mi strašně blaze. Nějakou zkoušku měl jsem právě za sebou, celý široký svět byl můj. Přelétl jsem zběžně drobný novinářský článek pod čarou v denním listě: causerie o fatalismu . . . Bah — fatalismus! Osud — —! Nemohl jsem se ubránit tichému vnitřnímu smíchu člověka, který v nejsvětější pohodě srdce i mysli je ovšem nejméně nakloněn, připustit absurdní myšlenku, že by ho kdy mohlo potkat vůbec co nemilého . . . A dokonce snad neočekávaně, proti všem

výpočtům jasného rozumu a sebeurčení — Usmíval jsem se úsměvem důvěřivého mláde a klidné sebejistoty — když mne v tom sklepník šetrně upozornil, že mi chytá kabát od popelu, spadlého s cigarety, kterou jsem si proti svému obyčeji zažehl toho šťastného odpoledne... —

— Shledáváte to směšným, není-li pravda? Věřu, nestojí to skorem za vzpomínku. Ale divnou spojitostí představ přivádí mi to na pamět jinou, stokrát osudnější událost. Vzpomínám na přítele filosofa, pyšného Stirnerovce, který zastřelil se v Paříži drobným dámským revolverem, takovou bídnou malou zbraní, pravou hračkou... představte si. Jedině proto, že v okamžité tísní nemohl sehnat na grog kokottě, cynickému, zcela omezenému stvoření, jež se opjelo a k němuž upoutala ho na několik neděl prchavá, ale krutá náruživost. Učinil to den před zamýšleným návratem do vlasti... Měl se zde za krátko oženit s krásným, intelligentním děvčetem, které miloval klidnou, upřímnou duševní láskou... — — Vidíte, na takové věci teď ustavičně myslím. — Bože, je tolik toho, kolem čeho mívá člověk se zavřenýma očima. Až mu je po čase osud sám otevře...

Klára naslouchala slovům jeho mlčky, s lehkým úsměvem, který vyjadřoval skorem jemný soucit. Chápala plně smysl jeho skryté žaloby — leč jako něco, co zdálo se jí samozřejmým ode dávna; proti

čemu nepocítila nikdy hořkosti ani vzdoru. Tušení fatality znělo v její ženské duši vždy jako zbožná improvisace srdce, nepodložená textem chladné úvahy a meditace. Jako píseň pokorná a melancholická, utonulá v mroucích akkordech passionelního vytržení, skolčbaná tichým addagiem resignace . . .

Ale Braun uvažoval teskně, jak i celá existence její nebyla než krátkým mihnutím mezi dvěma drtičimi koly. Jak stala se tato jemná ženská bytost pouhou epizodou v životě dvou lidí, Nella a jeho . . . Oba působili jí jen zlo. Onen mrtvý vědomě, kdežto on, ubožák, který jí přežije, toliko bezděky, proti svým nejlepším předsevzetím . . . Hm, dobrá předsevzetí . . . k smíchu! Byl zrovna v tom celý mstivý sarkastický pathos osudu: oč zhoubnějšími jevilily se teď pro život umírající přítelkyně následky zla, jím mimoděk způsobeného, než účinek veškerého vědomého příkoří, které kdy zakusila od Nella — —!

Ano . . . on, právě o n musel jí zasadit rozhodnou brutální ránu, která ji dobije.

Proč se mu zachtělo Kláry, a co ho k ní pudilo? Byl k tomu předurčen jako padající kámen k dopadu?

Chápal, že neklamný pocit viny byl by mu vlastně ulehčením. Cítil se lapen jako obelstěná

zvěř, která nad to nemůže se vyprostit z léčky, ani kdyby úd si uhryzla...

Uvědomoval si, že nejjemnější hnutí srdce i ducha, nejvyšší jeho snahy jsou odvislé od fyzického stavu člověka, spjaty fatálně s orgány tělesnými. Že proto vše nejušlechtlejší i nejnižší v člověku je jen výsledkem podvědomé práce instinktů, souvisejících jako zálivy s nekonečným vesmírovým mořem beze dna a bez břehů. Vše podrobena moci náhody a osudu, jehož nástrojem zdály se právě ony skryté a tajné prvky lidské přirozenosti...

Osud — neviditelná ruka bez ramene... bezcitné rámě bez těla... Slepé násilí bez tvaru a bez příčiny... Cítil jej jako dravého ptáka, který vznáší se v oblacích, nehnutě a vyčkávavě, křídla v rovnováze — —. Okamžik děsu... a náhle tuší člověk kovové perutě rozvířené jako kouřící nachové mlhy nad svou hlavou... a cítí se uchvacován za hrdlo kamenným, necitelným spárem Sfingy. Pod neodolatelným pužením tajemné moci jedná, zraňuje a křivdí, boří a ničí, jako blesk, který sjede a zapálí, musí zapálit, když jsou tu určité podmínky...

Bylo to hořké přiznání pro něho, jenž chápal kdysi svět jako dar několika velikých masse, několika dokonalých jednotlivců, tvořících dílo ze zmatečných prvků, jež v nich nahromadil život... Přispěti k tomuto rostoucímu dílu s v ý m i silami bývalo

přec také jeho ctižádostí! Opravdu, měl dokonce tolik odvahy, že si osoboval samostatnou, z celku vytrženou bytost, povýšenou nad zástupy průměrných. Význam zvláštního bojovníka, posvěceného k hrdinským činům ducha...

A jaký podíl měl vskutku třeba jen na vlastním svém určení?

Vše šlo a odcházelo před jeho zrakem bez ohledu na jeho ubohou vůli, kácenou ostatně každým zavanutím větru. Bylo mu určeno okolí, určena dráha, vymezeny sympatie a nenávisti, dány radosti i muka. Co bylo tedy jeho? Ničeho neměl v moci, vše vymykalo se z otěží jeho schopností a sil.

Rozum, intelekt — dým! Passivní, nespolehlivé zrcadlo, obrážející křivě a nepřesně toliko věčně měnný tok života, bez nejmenšího vlivu a působení na něj...

Nerozhodoval — něco mimo něj rozhodovalo. Osud, tajemná, černá zakrytá osoba dramatu... —

Všecka lidská pýcha v něm hasla.

Připadal si jako bleskem zasažený ohořelý strom. Cítil ránu, kdesi v páteři, ránu, která nezabíjí, ale je horší smrti: odnímá životu a vydává živoření.

XXXVIII.

Před svým skoncem stížena byla Klára ještě několika záchvaty hysterické epilepsie. Ty však nebyly již nikterak trapné. Vláčné, zbožné posuny, gesta extatická a vytržená, pohyby rytmu stále harmoničtějšího a lehčího... Cosi mezi modlitbou exaltované kněžky a graciesní mimickou hrou.

A bylo to jako čištění hvězdy. Po každém stupňovaném napjetí krise ubylo jí tělesných sil, ale duše jakoby stoupla do jasnějších sfér.

Braun cítil to zřejmě při každé nové návštěvě. Slyšel, jak srdce její slabounce tepe v prsou, jakoby v něm již jen jediná krupěj krve zahřívala její bledé, hebké tělo.

Řekla mu:

— Jsem vám vlastně zavázána něčím, co se v jistém smyslu podobá vděčnosti. Přivedl jste mne sice v blízkost pokušení — tou svojí šílenou odvahou tehdy — — a kdybych byla podlehla, kdybyste mne nebyl zlomil, věřte, byla bych vás proto nenáviděla. Ale takto — — odňal jste mi to k tíhy, tolik hrubé světské tíhy, Braune. Přerval jste násilně poslední vlákna, která mne poutala k zemi... Ano, tkvěla jsem stále ještě hluboko ve h m o t ě, ač jsem si namlouvala, že jsem ji v sobě dávno překonala. Její krev, jakási příliš živá příchut' skutečna ulpěla na mých nejšťastnějších snech. Odvracela jsem se od ní rozčarována a s odporem, ale povznést se nad ni, k tomu nebyla jsem dosud schopna. Nedovedla jsem ji, slovem, p ř e k l e n o u t i i r o n i í . . .

— Nyní teprve odkryla jsem v sobě tento osvobozující smysl. Někde hluboko byl ve mně zasut a na dlouho pochován... Opravdu, je nutno prve si uvědomit plně vlastní překonanou malomoc, nežli dovedeme postřehovat a soudit slabosti ostatních...

— Takové žalostně rozmarné a groteskní podoby defilují teď kolem mne... pokračovala. Hotová revue lidských směšností. Duše dotýká se jich shovívavou vzpomínkou, jako se dotýkáme hraček, zachovaných z dětství. — Co nymbu sprchlo už na příklad jenom z postavy mého muže, mrtvého kormidelníka mých vášní, jenž tak dlouho ještě ze zá-

hrobí ovládal mé imaginace! Je mi teď jen líto pošetilého dobrodruha... toho dravce ze smutné čeledi Juanů, který hnal se vždy tak udýchaně za pozemskou rozkoší a za smrtelným požitkem... nikdy neukojen, nikdy nevyrovnan... — A jiní... Představte si mého ubohého otce, onoho sentimentálního don Quixota lásky, galantního seladona, po němž zdělila jsem svoji krev tak světlou a tak slabou... — Anebo vytřeštěný stín mé matky —. Vídávám nyní do slova jen pouhý její stín. Bdím-li, nepřichází ona nikdy k mému loži. Však i vám prý se vyhýbá s jistou okázalostí... Znáte snad už její nejnovější passi? Místo papoušků opatřila si celé hejno cvičených opic. Dala pro ně poříditi koketní a fantastické kostumy ve stylu polovice 18. století. Od hedvábných punčoch a střevíců s vysokými podpatky až po srdcovité, hluboce vykrojené živůtky, korsetty jako pancíře, filigránské vějíře a velkolepé coiffury. Učí ty malé ochocené dábly, napudrované jako markýzky allurám rokoka, komponuje pitvorné travestie galantních slavností, bergerií a venkovských scén a la Boucher, Watteau, Fragonard... Inscenuje hrozné parodie na zašlý svět bel-espritu, na věk svrchovaného půvabu a gracie v milování... s těmito nejneštoudnějšími všech zvířat. — — — A tak ať myslím nebo vzpomínám na kohokoli, každý zdá se mi poset ranami a bolestmi. Každý trpí nějakou vnitřní zlo-

meninou. I vy, Braune, ubožáku zbloudilý... i vy, kdysi tak hotový, tak vědomě dokonalý — —

Kaskáda náhlého smíchu tryskla jí z hrdla.

— Vidíte, dovedu ještě i žertovat na konec. Nehoršíte se proto na mne. Chápejte spíše smysl mého úsměvu. Je mi tak volno, mám hlavu nějak májově svěží a jako plnou rosy.... Shlížím na hemžení světa, jakobych hleděla na hru jepic a motýlů s lehkého, vysokého balkonu... při západu slunce...

XXXIX.

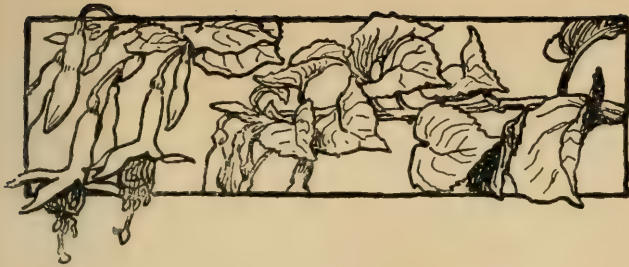
V ýšiny, k nimž brala se pozvolna její stoupající duše otupovaly znatelně i ostrost zorného úhlu, pod níž jevil se jí dosud celý život. Znenáhla opouštěl ji choulostivý hnus ze skutečnosti, vřelost vkrádala se tiše do jejího srdce, křísíc v něm shovívavost lásky a inspiraci k dobrému. Rostl v ní soucit se vši malostí a bídou lidskou, sesterská útrpnost ke tvorům, stigmatisovaným bolestí a osudem stejně jako ona... nejasná víra v messianism ženského utrpení.

— Odpouštím všem, kdož mi jakkoli ublížili, pravila. Ale sobě vyčítám, že jsem se zahleděla do nitra, ne abych v něm hledala odraz rozkoší i hoře jiných, ne abych tyto chápala a s nimi cítila —

nýbrž abych milovala a požívala sobecky samu sebe. Hřešila jsem svrchovaným egoismem. Je mi hořko z pomyšlení, že všecka moje bolest zůstala tak neplodnou . . .

Oči její prohlubovaly se a temněly, jako by se ponenáhlu plnily veškerým lidským trudem. Šije její napínala se v takové bolestné něze, jako by se chtěla položit za oběť pod ostří smrti, pro hříchy člověčenstva.

XL.

Byl říjen, první plavé listí, položené nACHEM a bronzem, sypalo se s topolů. Krásná marnost barev hasla ve vlažně fialovém vzduchu.

Louky požaty — stáda v údolí — pasáci kolem ohňů.

Mraky na horách — —

Braun cítil toho roku i smutek květů, které opadly a uvadaly bez plodů...

Tichá, bílá jako spící dcera Jairova, uklidňovala se Klára tím sladčeji a nyněji, čím hrozivěji pokračovala její choroba. Myšlenky její žehnaly odpouštějící všem. Její oči šířily vonné světlo dobroty jako zraky blahoslavených.

— Snad se setkáme, Braune, v dlouhém řetěze věčnosti ještě jednou lepší a čistší . . . pronesla uhasínajícím hlasem. Snad bude to za tisíc let, snad ještě později. — Chci věřit, že se tak jednou stane. Věříte také? — Vidím, že váš zrak hledí už na mne jinak, a že nejsem více nebezpečím pro vaše smysly, Pavle. Polibte mne na čelo! —

. . . Pavle — ! Oslovila ho poprvé tímto důvěrným způsobem. Jemu se zdálo, že prosté jeho jméno mění v hudbu.

Sklonil hlavu na okraj jejího polštáře a dotekl se dechem jejich spánků. — —

Překonávajíc samu sebe, plula do sfér čistého obzíravého pochopení, dospívala k pokojné, sladké a zralé moudrosti, jež vše neměnné v životě přijímá už oddaně a shovívavě.

Nebylo to více zasmušilé štěstí sublimovaných nervových sensací: byl to okřídlený smutek a klidná vroucnost, poetické veselí a delikátní rovnováha duševní. Tajemná harmonie, vykoupená bolestí a utrpením, vzešlá z trosek minulosti a rozklenutá laskavě jako širý košatý strom nad půdou, jež dala jí tu hořkosladkou vláhu zkušeností.

Všecka její osobní trpkost padala jako do Stygu. Se vším se usmířila a na všecko zapomínala. Shovívavě patřila kolem sebe na veškeru marnivost a ukrutnost, lstivost i lež, na všecku přetvářku a obojetnost, chvilková poblouzení i věčné klamy srdce

a lásky... Celý život v radostném víru a kypění stejně jako v bolestné tísní a rmutu nazírala jasně s těchto teskných oblak kontemplativního vyrovnání, kde už oku i srdci vše bylo stejně dalekým a stejně blízkým.

Nabývala smyslu pro celý veliký humor života.

XLI.

K ráčejíc po celý život za hvězdou lásky absolutní a neuskutečnitelné, prošla Klára jakoby ohnivou zkouškou svatých a vyvolených. Odpoutala se od egoismu srdce, obětovala pýchu těla i pýchu vzpomínek, pronikla paprskem hřejivé ironie ethický význam všeho každodenního a běžného... Její vyrovnaná mysl uvědomila si relativnost dobra i zla a naučila se chápat obé jedině jako složky věčného klidu a harmonie.

A tak docházela na konec po této cestě jako po světelném mostě duhy k nebi morálního absolutna, k náboženské představě Boha, v níž našla posléze ukojení její éterná vášeň, všechna její neuhasitelná nostalgie nekonečna. —

Byla by ráda vyjádřila Braunovi tento blahý stav duše, ale slova zdála se jí k tomu příliš hrubá. Všechnen těžký svět rozplýval se před ní v čiré, studené hvězdné jasno. Vše bylo tu tak jednoduché, prosté a slavné. Vše zdálo se být jenom symbolem, na jehož dně dlel On. —

Byla už tak slabá, že ani rukama hnout nedovedla. Dlouhé, štíhlé jako mrtvé lilie ležely klidně na jejích prsou, žehnající a dobročinné ruce světic . . . s dlaněmi rozkřídlenými jako perutě holubice. Pleť bledosti téměř spirituelné zdála se zrcadlit věčný sníh nadoblačných vrcholů. Rusé světlo chytalo se na její vlas, a do něho jako do aureoly položena byla její tvář, krásy skorem metafysické, na níž znáti bylo tolik práce života a utrpení.

Mladá žena neodmítala pokrmů ani péče služebných, ale brzy poznávala stěží nejnámější osoby.

Pavučinová harfa jejích uhasínajících nervů ladila se již k nejvyšším oktávám.

Blahé sluchové hallucinace, ve kterých vnímala Klára hukot vod i šumot lesů, a které vyjasňovaly se znenáhla v stříbrný hlahol zvonů, unášely její mozek na mystických hudebných vlnách hymny k Svrchovanému . . . zvedaly ji na pohyblivých oblacích, stoupajících z rozhoupaných dýmajících kadi-telnic jako blankytné sloupy pod zlatou kupolí a sou-mračné oblouky věčného Chrámu . . . Zdálo se jí, že je zcela oddělena od své omezené existence, že

splývá v jedno s propastí nebeské něhy a neskonalé Milosti.

Několik neděl žila v tomto božském šilenství, cítíc jenom vůni a rosu serafického jitra, v řasách majíc obraz nekonečna, sen nádherný a neproměnný.

Podobalo se, že nadsmyslné i podvědomé, fantasmie, víra i srdce spojily se ulehčit jí odchod, podat jí myrrhového vína, jež omamovalo kdysi mučedníky k posledním okamžikům...

Agonie její nebyla divokým zápasem o poslední jiskry života, a skon neměl pro ni větší hrůzy než padání do květů, jež se tiše zavírají nad hlavou. Zesnula smrtí skorem balsamickou...

XLII.

Braunovi bylo nicméně hrozno . . . Vidět, jak den po dni umírá vzácná a vybraná bytost — a nemoci jí zachránit!

Horečná truchlivost v něm ryla. Sedával, smutný eremita velkoměsta, zíraje ztrnule na jediný bod podlahy a byl by si přál, aby to bylo ústí revolveru, namířeného na jeho ubohou lebku.

Ona mu ovšem odpustila, ano — ale v něm samém nebylo odpuštění. Vůbec odpuštění . . . Jen zapomenutí je v člověku, který uvědomil si všecku mrtvou nenávratnost minulého. Ale mohl v ně doúfat tam, kde věděl, že každá vzpomínka bude mu zvučet v paměti jako prodlouženým echem hran, znovu a znovu rozdírajíc srdce výčitkami, v stále

živé muce jako přikrytá, ale ustavičně hladající rána?

Je vůbec možno zapomenutí úplné? Lze vyhlediti cokoli z palimpsestů paměti, aby ani ve snu neobjevilo se náhle jako černá osudná hvězda, skrytá za dne závojem světla... a nevrhalo kruté svity na svět, kolotající kolem člověka? — —

Věděl... vše, co bylo před tím, nemělo žádné váhy pro něho. A vše, co přijde později, ponese stopu a ráz této osudné události. Celá meditativní alej tmavých, smutných stromů šeřila se mu v duši, vyklíčivší a vzrostlá z tohoto hořkého jádra...

Svět ležel před ním tak zívavě vytřeštěný a drze rozcivěný, tak daleký a cizí, že nebylo lze napříst niti mezi ním a srdcem a nebylo lze vhroužiti se citem do jeho dění.

Veliký marný žal valil se přes jeho snahy.

Zděsil se nepřátelství mezi dušemi... mrazivé lhostejnosti, dělící jedny od druhých a prorývané jedině výlevy tlumeného záští druhu k druhu. Všecka poesie lidských náklonností mizela v jeho očích a jako nebezpečné, kalně světélkující bahno pod opadlými vodami zjevovala se mu záhadná jejich potměšilost — — —

Za posledních návštěv u nemocné na venku, v pozdní jeseni, kdy plochy luk potaženy byly pa-

vučím jako matná zrcadla, žihaná spoře drobnými umdlenými třpyty ocúnů... kdy koruny v parcích hučely jako těžká poplašená křídla a bezlisté topoly stály jako černé obelisky se záhadným modravým nádechem... za dnů nekonečných šerých dešťů podzimních s těmi spoustami olova nahoře, hrcícími každé chvíle spadnout a zalíti všecko... nesmírnost, temnost vstupovala do něho.

Těžké jeho meditace přecházely ve zmatená blouznění horečky.

Nebyl to už jen ojedinělý případ Kláry a jeho, kte: mu stoupal před duševní zrak. Obraz přítelkyně, věnčený slabostí a zastřený smutkem umírání, temný pád jejího krásného těla pod železný neúchylný vůz fatality... to žilo v něm nyní zvláštním symbolickým a apokalyptickým životem.

Byla to ztělesněná tragika všeho jemného v přírodě, intensivní uvědomění brutality, páchané na všem slabém a bezbranném... Byl to celý člověk, křehká myslící třtina, drcený jako obilí na mlatě osudu.

Představa pozorovaných vztahů v malé oné rodině, s níž přišel do užšího styku, promítala se v jeho mozku do nesmírných kosmických dimensí. Klára, Nell, starý Lutna, paní Teréza... on sám... i jiní, jejichž životních běhů stal se kdy bezděčným svědkem — ti všichni vstávali nyní jako stíny v jeho

mysli, aby nad otevřenou hrobkou věčnosti hráli před ním znovu intimní dramata svých srdcí.

Zrak se mu tměl, bylo mu jakoby po černém schodišti hrůzy sestupoval až k samému mysteriu bytí.

Nutkalo ho to myslet na působení duchových bytostí těch, kdož meškali kdysi na zemi, a na jejich nepochopitelné zasahování v záležitosti živoucích. Viděl generace spoutané ke generacím okovem zděděné viny, hříchy otců a matek, beroucí odplatu na potomcích... Viděl celou Zemi, spjatou v mystickém řetězu kosmu a nedbající žalu lidského rodu, jehož kořeny svírá — ale samu štvanou jako slepé pronásledované zvíře, jež šilným letem řítí se v temnotu, železný hrot osudnosti v prsou, sopky plny krvavého ohně jako hrůzou bušící tepny, vody rozhučelé a zpěněné jako děsem zbělelý vlas...

A nade vším veliký krutý klid hmoty, síla nepřemožitelných zákonů. Grandiosní netečnost tmavého svědomí Vesmíru...

Bytí jednoho, tisíce, milionu tvorů lhostejno před ohromností celku... Příroda, jak spatřoval ji nyní ve svých představách, rozpoutávala k věčnému napjetí oba principy, muže a ženu, pudila jeden proti druhému v zápasy na život a na smrt. Měnila žití v jediné moře zoufalých a roznícených tváří, v prales zmučených těl, v děsné, krví dýmající bojiště na sebe složených, v sebe zapletených údů. V pustou

směsici bídy, chorob a šílenství, která rvou k sobě smrtelné bytosti, svádějí je sterými úskoky, že se dotýkají vzájemně a trou se o sebe, ohmatávají se a strhují, rty rozchlípené rozkoší, oči zalité slzami... že se vykořisťují a vraždí, drtí jeden o druhého... aby se pak rozpadli, rozlétli od sebe otráveni hnusem vítězné hmoty, plni depressive a vzájemného záští.

Ale všecky ty svůdné moci přírody, všecko řízení lidské zvěře i veškera ubitá mdloba a rozčarování splývalo v jedinou ohromnou sumu lásky, v jediný strašný zákon vesmírový — —

Láska jako ničivá i obnovující síla vesmíru, tajemství světa a jeho pohybu — — —

Pod vládou její lidstvo žije a trpí, aby se rozplemeňovalo — a rozplemeňuje se, aby trpělo a žilo... probíhající takto věčný strastiplný koloběh...

Ale jaká je koruna té gigantické stavby útrap, kterou je život? Jaký bude poslední akt toho strašného a lhostejného neosobního dramatu vesmíru a země?

Či snad je celý život jen beztvarý a bezvědomý chaos, vlnění bezmezných vodopádů hmoty a sil, ve kterých není smyslu ani cíle? Jde snad vše v prostor marně a neužitečně jako dým, jako vír suchého listí?

Záhada střebala hltavě všecko teplo mozku.

Ne, účel bylo možno tušit kdesi, ale temný, nepostižitelný. — V celé stavbě světa, v celé jeho koncepci byl snad jeho důvod. Netkvěl však jistě v člověku, ve smrtelném vědomí, nýbrž vysoko nad ním v šeru a ve mracích... Nějaký vyšší necitelný, velkolepý řád, z věčnosti do věčnosti jdoucí pohyb celého transcendentálního světového stroje, opakující se snad za myriády věků, ale nepostřehnutelný rozumu jednotlivcovu...

... A což, napadlo ho, spěje-li celý ten disharmonický život jen k širokému, temnému rozkladu... veliké nekonečné Nicotě vstříc? Slepá hlubina nirvanistického hrobu — není to snad cíl a konec všeho?

Myšlenka vzepjala se sama před sebou v krátké křeči děsu jako kůň, poplašený vlastním stínem. Hruža z ní vanula, hrůza složená a strašná.

Proč potom ještě žít? K čemu existovat? — Množiti bolest? Působit dobro? — Zase ty nicotné pojmy! Ostatně dobro... komu? Jednotlivcům snad... sklonil jen truchlivě hlavu pod tíhou vzpomínky na umírající přítelkyni. Ale i při pomýšlení na široké massy zamrazilo ho podivným chladem... Záchvěv prázdnoty... — Konat tedy dobro pro ně samé, pro ulehčení života? — Ano, ale pak je třeba přikládat životu ještě nějaký smysl. Zase se ocital ve tmě...

Nač myslit, když myšlenka je zlá? Nač pracovat, když práce je bolestná a neplodná? Vše je jen marnost a trápení ducha. Život je zlo, jež třeba potlačovat... Jedině umrtvení, neexistence má svůj nepopíratelný důvod....

Ale není-li sil k tomuto krajnímu důsledku, jak žítí dále, kterak nést hořké břemeno osobní jsoucnosti? Kam jítí v té šíři hrůzy, tajemství a pochyb, když nelze si založit život neproblemově, čistě a pevně?

Černá propast mysticismu vábila ho neodolatelně. Jako svůdný zpěv vody v hlubokou, vše uklidňující, bezednou tůň jej volala. Pryč od tvrdých pojmů a drze civících sofismat, od racionalistické suchosti a kornatosti mozku, ode vší marnivé jistoty a domýšlivé určitosti...

Volalo ho to k měkké pasivní pokoře chudých duchem, k primitivní oddanosti tnalých a utištěných. Nezbyvalo, než sklonit hlavu oddaně před Neznámým jako zvíře, které čeká ránu a vleče zatím poslušně káru svého předurčení. A na konec padnout bez hlesu k zemi, tiše, docela tiše jako svadlý list...

Nějaká schopnost vzdoru se v něm ještě ozývala. Ale znělo to stále hlubším tónem, stále temněji a dušeněji.

Bylo mu, jakoby měl zkřížit ruce na prsou a

s nachýleným čelem, sevřenými rty usednout zatím kamsi vedle cesty. A hledět bez hněvu a bez závisti na ty, kdož idou rychleji a pevněji...

Jisté že ani ti daleko nedojdou...

II. vydání.

OD TÉHOŽ AUTORA
KNIŽNĚ:

KOUZLO ROZCHODU.

Sensitiva. 2. vydání. (Rozebráno.)

*

V SOUMRAKU SRDCÍ.

Román. 2. vydání. (Jos. R. Vilímek.)

*

HOST,

Román. 2. vydání. (Jos. R. Vilímek.)

*

ZA PŘELUDEM.

Tři prósy. 2. vydání. (Jos. R. Vilímek.)

*

PODOBIZNY A RELIEFY.

Študie v domácí próse soudobé. (B. Kočí.)

NÁKLADEM
JOS. R. VILÍMKA V PRAZE:

K. Sezima: V SOUMRAKU SRDCÍ. Román,
(Poctěno cenou hlav. města Prahy z nadání Turkova.)
2. vydání. Cena K 8.—

„Román Sezimův rozpíná se z krkonoš. jeviště do mnohem a mnohem většího obzoru, zasahuje samy základy a podmínky veškerého našeho společenského vývoje.“

(J. Vodák v „Čase.“)

„Cítíme dobře, že tato krkonoš. vesnička jest jen obrazem celé vlasti, jejího duchovního tápání, ačkoli není kreslena s mlhavostí symbolu, nýbrž se vším tajuplným kouzlem životní skutečnosti.“

(„Pozor.“)

K. Sezima: HOST. Román.
2. vydání. Cena K 7.50.

„Knihy jako „Host“ popohánějí vývoj naší románové formy o celé hony vpřed.“

(F. Krejčí v „Právo Lidu.“)

„Psychologický obraz velké dramatické síly . . . dílo jakési mužné opravdovosti a intelligence.“

(Martínek v „Ostrav. Deníku.“)

K. Sezima; ZA PŘELUDEM. Tři prósy,
(Poctěno cenou hlav. města Prahy z nadání Turkova.)
2. vydání. Cena K 7.50.

„Chloubou knihy zůstává Sezimův mistrovský kus, novela „Štvanice“. . . Zcela jedinečný je způsob, jakým Sezima inscenoval Emin pád a . . . jakési symbolické vidění mrazivé hrůzy.“

(M. Novák v „Lumíru.“)

„Kouzlo románu“ a intim. krajinomalba „Podzim, vůně“ podrží vždy význačné místo ve vývoji moderní české prósy.“

LIBRARY
082840022

JUN 26 1991

PG
5038
S478P37
1920
C.1
ROBA

